

Перший український телеміст «Київ-Братислава» був проведений у травні 1986р. Йому передувала угода про творче співробітництво між Українським і Словацьким ТБ, одним з пунктів якого передбачалося регулярне проведення міжнародних телемостів між столицями двох республік. До цієї роботи залучалися різні головні редакції УТ. Так, перший телеміст «Київ-Братислава» готувала редакція пропаганди, у 1987р. – редакція телемовлення на Київ і область, у 1988 – редакція передач для дітей та юнацтва, у 1989 – редакція науково-популярних і навчальних програм. Залучення до підготовки таких складних передач різних творчих колективів продовжувало дух творчого змагання в ефірі, тематично урізноманітнювало телемости.

У грудні 1987 року Українське ТБ встановило екранний контакт зі своїми колегами з ФРН: було проведено телеміст *«Київ-Кельн»*. Враховуючи, що це був передноворічний випуск, основою його стали проблеми відпочинку молоді.

Найскладнішими у творчому й технологічному відношенні виявили екранні діалоги через Ла-Манш – *«Київ-Бірінгем»* (1988р.), організатором якого була редакція телемовлення на Київ і область, у 1989 – редакція науково-популярних і навчальних програм. Проходили вони у гарячих дискусіях, були гострополемічними.

Деякі з міжнародних телемостів набували суто культурологічного характеру. Саме такими були *«Київ-Тампере»* (музична редакція УТ, 1987р.), *«Київ-Софія»* (літературно-драматична редакція, 1989р.).

Пробували свої сили у міжнародному «мостобудуванні» й обласні студії України. Зокрема, дві спільні програми з болгарським містом Варна підготували одеські телевізійники. Вони ж через американський супутник зв'язку «Інтелсат» здійснили космічний «діалог» з Калькуттою (Індія). Яскравим і багатобарвним вийшов телеміст, який у 1989р. «поєднав» древній Львів з Вінніпегом. Для канадського ТБ він взагалі став першим міжнародним теледіалогом з європейським партнером. Дебютували у цьому виді мовлення й львівські телевізійники. Телемостові *«Львів-Вінніпег»* була притаманна атмосфера особливої сердечності, адже по обидва боки океану зібралися в основному представники однієї нації – українці. У Львові – громадяни України, у Вінніпезі – канадці, предки яких вирушали із західноукраїнських земель у пошуках кращої долі на північноамериканській континент.

Близько двох десятків міжнародних екранних діалогів провело Українське ТБ зі своїми зарубіжними партнерами у 1987-89рр. Звичайно, не все було «без збоїв» при підготовці цих програм.

Республіканська студія взяла участь в організації *телемостів*. Так, разом з ЦТ була підготовлена телепрограма *«Рахунок 904»* – переклик відомих майстрів естради, що виступали у концертному залі «Олімпійський», та «ліквідаторів», котрі знаходилися у київській телестудії. Весь грошовий збір від концерту пішов у фонд допомоги чорнобильцям. Виразні кадри представило українське ТБ у міжнародному телемості вчених-атомників *«Москва-Київ-Сан-Франциско»*.

За часів перебудови ТБ повертається до свого «початкового мовлення» – прямого ефіру. *Докладніше із історією, тематикою, особливостями*

організації й проведення телемостів – у праці відомих дослідників ТБ В. Бугрима та І. Мащенко Телебачення прямого ефіру (К.: Либідь, 1991).

Контрольні запитання з теми для самоперевірки:

Які крупні центри з ТБ- та кіновиробництва з повним циклом виробництва Вам стали відомі?

Які три основних типи студійних комплексів для теле- і кіновиробництва Вам запам'яталися і в чому їх специфіка?

Що необхідно зробити на довиробничому етапі підготовки ТБ-матеріалу?

Які дії необхідно здійснити під час власне виробничого етапу?

Що передбачає панорамна зйомка матеріалу й які її види?

Яку роль відіграє ракурс зйомки у виробничому процесі?

Які «кроки» необхідно здійснити для нелінійного монтажу телематеріалу?

Які дії при нелінійному монтажу застосовуються для додаткового інформування глядача?

Що таке післявиробничий етап аудіовізуальної продукції?

У чому особливості роботи над ТБ-матеріалом для прямих ефірів та програм у записі?

З чого має формуватися сценарій й які його необхідні компоненти?

На що варто звертати найбільше уваги аби продакшн став успішним?

Що викликало труднощі при вивченні покрокової інструкції по монтажу?

Тема 2. Виробництво новин на телебаченні

Головні питання, що розглядаються:

Жанрова структура телевізійної журналістики. Методи викладу телевізійних новин. Діяльність інформаційної служби телевізійних новин. Структура інформаційної редакції. Технологія інформаційного телевиробництва. Виробництво телевізійного сюжету. Репортаж на телебаченні. Особливості репортажу й робота репортера. Коментар, його характерні ознаки, приклади телекоментарів на вітчизняному ТБ. Специфіка та техніка підготовки й реалізації на екрані.

Основні терміни, поняття та імена: жанри ТБ, інформаційні жанри, аналітичні та художньо-публіцистичні (публіцистичні) жанри, сюжет, повідомлення, репортаж, інтерв'ю, кореспонденція, нарис, журналістське розслідування, замальовка, коментар.

Жанр ТБ-продукту становить конкретну єдність особливих властивостей форми в її основних рисах – своєрідній композиції, образності, мові, ритмі передачі (програми). Він є «опредмечуванням» авторського, художнього задуму ТВ-програми чи кінофільму. Дотримання загальних законів жанру – одна з головних умов високої якості й ефектності екранного твору.

Жанри вірізняються *за родом* (документальні чи ігрові), *за методом побудови образу* (символіка, реальність, алегорія), *за предметом зображення* (реальна чи сатирична картина), *за способом створення* (кіно-, відеоматеріали).

Традиційно: *Жанри кіно, ТБ* (франц. *genre* – рід, вид) – поняття, що узагальнює риси, притаманні екранним творам, вибудованим на основі однакових закономірностей.

Тележанр – тип телепередач, що мають певні жанрові особливості. Тележанр розрізняють за характером відображуваного об'єкта, конкретним призначенням у вирішенні певного завдання, масштабом охоплення дійсності, характером літературно-стилістичних та візуальних засобів, за допомогою яких авторський задум реалізовується на телеекрані.

Кожен жанр має свої закони, які випливають з його форми (репортаж, нарис, інтерв'ю, бесіда тощо). Водночас жанри активно модифікуються, трансформуються, «переливаються» один в інший (за І. Мащенко).

Класифікацію жанрів ТБ вперше розроблено Р. Борецьким («Інформаційні жанри телебачення»). Сучасна типологія телевізійних жанрів ідентифікує кілька рівнів, з яких два основні: інформаційно-публіцистичні – інформаційний виступ у кадрі, коментар, огляд, репортаж, інтерв'ю, бесіда, дискусія, прес-конференція; і художні (постановочні, ігрові) – нарис, документальні кіно – та відеофільми. Не зважаючи на «взаємопроникнення» елементів одних жанрових ознак в інші, у структурі будь-якої складної ТБ-програми, екранному творі можна відстежити сталі жанрові ознаки.

ТБ-жанри поділяються на: інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні (художня публіцистика, за Г. Сацук). Проте, зауважимо, у телевиробництві є низка особливостей й відмінностей, у порівнянні із жанрами преси).

Інформаційні тележанри (далі *Іж.* – прим авт.) жанри тележурналістики, головне призначення яких – оперативно відображати події, факти, явища. В них переважає подієва інформація (без поглибленого аналізу), яка здебільшого стосується лише якоїсь однієї події, одиничного факту. *Іж.* відповідають емпіричному (фактологічному) рівню осягнення і відображення реальної дійсності.

До *Іж.* належать: *усне повідомлення* (переважно оперативне: із відеорядом чи без нього), *відеосюжет*, *звіт*, *інтерв'ю*, *репортаж*, *огляд подій* (інформаційний: констатація факту), *коментар* (інформаційний різновид). І. Мащенко виокремлює замітку, звіт, інтерв'ю, репортаж.

До *аналітичних жанрів* відносять *відеокореспонденцію*, *інтерв'ю* (*бесіду*), *коментар*, *огляд*, *дискусію*, *прес-конференцію*, *журналістське розслідування*, *шоу*.

Художню публіцистику представляють *замальовки*, *нариси*, *есе*, *фейлетони*, *памфлети*.

Отже, *усне повідомлення* – найпростіший жанр телевізійної інформації, що дає змогу найоперативніше, крім прямого репортажу, повідомляти про подію. Може бути хронікальним (*це й є замітка!* – прим авт.), розширеним

(деталізованим) і коментованим / некоментованим. Найчастіше його реалізують ведучі в студії (при оперативному надходженні інформації).

Коментоване повідомлення – різновид телевізійного усного повідомлення, яке використовують з огляду на ймовірність небажаного тлумачення повідомлення або ж поверхового його сприйняття, складається з інформаційно-констатувальної та пояснювальної частин. З. Дмитровський вважає, що на ТБ – це максимально лаконічна історія, яка відповідає на питання: *коли? де? й що?* відбулося чи відбудеться, не деталізує, лише гранично стисло повідомляє про подію.

Розширене повідомлення – різновид телевізійного усного повідомлення, метою якого є подача деталей і подробиць, які допомагають чіткіше уявити подію, глибше зрозуміти її, сприяють підвищенню зацікавленості телеглядачів до новини. Інша назва: деталізоване повідомлення.

Зверніть увагу. До цього жанру також відносять *Телехроніку* –

1. Лаконічні усні та відеоповідомлення про актуальні події та факти.
2. Теленовини в цілому.

Хронікальне повідомлення – це максимально коротка, лаконічна інформація, яка гранично стисло відображає подію. Має постійні структурні елементи: *час (коли?), місце (де?) і суть (що відбулося?)*. Нерідко таке усне повідомлення передує відеорепортажіві, коментареві чи інтерв'ю.

Також різновидом повідомлення є *відеозамітка* (за І. Мащенко) – коротке повідомлення *Іж.*, в якому стисло викладається якийсь факт чи порушується питання. За формою поділяються на хронікальні, розширені інформаційні: за змістом – на повідомлення, відгук, пропозиція тощо.

При цьому Г. Сашук зауважує, що *хроніка* в журналістиці – коротке повідомлення про факт. Отже замітка і хронікальне повідомлення – визначення-синоніми. *Замітка* – найпопулярніший *Іж.*, основна складова бюлетенів (випусків) новин.

У *документальному* кінематографі відеозамітку часто називають хронікальним *репортажем*: це короткі матеріали, що показують основні моменти події в їхній природній послідовності.

Сюжет ТБ (за І. Мащенко) – короткий інформаційний екранний твір. Від повідомлення відрізняється наявністю елементів драматургії, що дозволяє глибше розкрити суспільне значення конкретної події чи явища.

Г. Сашук пропонує поділяти *сюжети* на 2 види: *перший* – повідомлення про офіційну, традиційну за формою подію: від сесії Верховної Ради України до прес-конференції. Суть його підготовки в якісній фіксації перебігу та вмільому професійному монтажі. *Другий* – сценарний, або авторський. На його підготовці та реалізації зупинимось детальніше.

Готувати сюжет – значить «підготувати» історію, розповідь. Подія – це матеріал сюжету, інформаційний привід – це його форма, а історія й є змістом сюжету. Драматургія сюжету – в наявності конфлікту. Для того, аби грамотно вибудувати конфлікт в сюжеті, необхідно згадати класичну схему (з теорії твору) – це *експозиція* (опис події, найпростіші факти: що, де, коли, з ким – тобто введення в суть інформаційного приводу), *зав'язка* (герой/антигерой,

Подаючи синхрон в сюжеті – ви говорите словами учасника. Утримувати глядача «людиною з вулиці» ви зможете 3-5 сек. Більш компетентний учасник може «витягнути» 8-12 сек., а для «балакунів» – 20 сек. Представникам влади «дозволено» говорити до 45 сек. Середній хронометраж синхрону – 8-15 сек. Синхрон необхідний для «дослуховування» до факту. Чим чіткіше запитання – тим правильніший синхрон. Аби отримати необхідне, *треба наступне*: запитувати лише про подію, цікавитися тільки найголовнішим, ставити запитання аби учасник поділився враженнями від події, знати добре тему – не плутати (наприклад, прізвище).

Чотири правила синхрону: завжди досягайте своєї мети щодо відповіді. Ви повинні знати відповіді на питання (правильне запитання те, на яке ви знаєте відповідь). Не запитуйте того, про що можна сказати за кадром. Не запитуйте про те, про що можете сказати в кадрі.

Для полегшення роботи при зйомці синхронів використовуйте традиційні запитання: *Хто/ що, де, коли, чому, яким чином/ у який спосіб*). *Не варто*: запитувати про цифри, ставити додаткові запитання, зайві (рос. наводящие) питання, запитань із однозначними відповідями (*так чи ні*), ніяких приватних запитань (якщо це публічна особа), не починайте зі слів «*Скажіть*», «*І на останок*», будьте коректними (прямо чи безпосередньо не ображайте, навіть якщо у синхроні відмовили), не намагайтеся фліртувати, шуткувати, формулюйте максимально просто запитання (*не варто в одне запитання «вставляти» кілька*), не намагайтеся вирізнитися надзвичайною освіченістю та обізнаністю. *Хороший синхрон* – три речення, а «гарне» запитання – три слова!

Навчіться фіксувати час, коли пишете синхрон (треба 10 сек.), зекономити час для їх підготовки допоможе чітко визначене ключове слово. Гарні синхрони, коли людина не очікує запитання й не помічає, що його знімають. Інколи синхрони дуже яскраві, доречні й хочеться використати у сюжеті всі. Цього робити не варто.

Крім того, що є питання як брати синхрони, виникає проблема *скільки їх брати у сюжет*. У сюжеті до 2 хв. – не більше 4 синхронів. В одному матеріалі – не може бути більше 3 синхронів однієї особи. У сюжетах до 2 хв. – до 2-х синхронів героя, та 2 – для свідків події.

Сюжет без синхронів – не повноцінний. Кращий синхрон – вибраний з двох однакових, правильний – короткий, яскравий і влучний. Справжній – одна емоція (до теми).

Телерепортаж (далі *Р.* – прим. авт.) – жанр ТБ, за допомогою якого наочно відтворюють картини дійсності у їхньому розвитку методами й засобами телемовлення. Часом у наукових джерелах (словниках) трапляється, що це різновид інформаційного відеосюжету, що відрізняється від відеозамітки ширшою подачею та осмисленням матеріалу, глибшим і масштабнішим розкриттям події. 2. Окрема телепередача про якусь подію.

І. Мащенко вважає репортажем суб'єктивну форму показу реальної події і/або розповіді про неї з яскраво вираженим ефектом присутності, «співучасті» глядача. *За способом виробництва Р.* діляться на: *прямі* (із безпосереднім виходом в ефір) та у *запису* (можливість наступного монтажу і до озвучування).

Репортаж відтворює подію у тій послідовності, в якій вона розгортається, дає їх оцінку, розкриває її суть. Різновидами *P.* є: *P.-звіт*, *P.-трансляція*, *P.-роздум*, *P.-інтерв'ю*, проблемний *P.* тощо.

Як ми зазначили, існує кілька видів *P.* Розрізняють за *способом трансляції* – прямий і фіксований *P.*. *Прямий P.* транслюється в ефір в момент вчинення дії і здійснюється за допомогою пересувної телевізійної станції (ПТС). Неможливість показати подію в момент її вчинення або в її реальному часовому обсязі (простіше кажучи, якщо дія затягується, а його інформаційна цінність поступається ціною ефірного часу) вимагає його фіксації.

За *типом звукового супроводу P.* поділяються на *синхронні* й *німі*. Синхронний *P.* (термін виник під час появи на ТБ синхронних камер, що дозволяють одночасно фіксувати зображення і звук) містить природні шуми події, мову його учасників. Німий *P.* позбавлений природних шумів, чути лише голос диктора, який читає закадровий текст. Німий *P.* – зрідка є в ефірі.

За *способом подачі P.* діляться на *коментовані* і *некоментовані*. Некоментований *P.*, або *трансляція*, – це найпростіший різновид *P.*. Він повністю позбавлений закадрового авторського тексту і використовується в прямому ефірі при показі найважливіших суспільно-політичних або культурних подій, де глядачам все зрозуміло без коментарів. Але коли подія незрозуміла без пояснень репортера, застосовується коментований *P.*, де репортер пояснює те, що відбувається на екрані за допомогою закадрового тексту.

Кожен вид *P.* застосовується в певних випадках. Наприклад, некоментований *P.* часом перетворюється на «картинки, що змінюються» й нічого не «говорять» глядачеві. А німий *P.* не викликає ні довіри, ні інтересу.

І нарешті ще одна класифікація *P.*: *подієвий*, *тематичний* і *постановочний*. В основі *P.*, як і багатьох інших жанрів, – насамперед актуальність, але часом вона неоднозначна. Це або одинична подія, або ланцюг взаємопов'язаних подій, фактів, що «переростають» в проблему. Звідси – два основних типи *P.*: *подієвий* і *тематичний*.

Важливий принцип вибору інформаційного приводу: новина повинна мати загальний інтерес. Іншими словами новина – це не тільки те, що людям необхідно знати, а й те, що їм цікаво знати.

Тому вибираючи інформаційний привід для *P.*, потрібно перш за все враховувати ці критерії. Для прикладу такий інформаційний привід, як страйк шахтарів, незадоволених заробітною платою. Так, цей привід відповідає першому критерію – новина прив'язана до події. Але чи цікава вона глядачеві? Багато хто із них не розуміється на специфіці роботи шахтарів і ця тема загалу просто нецікава. А деякі сюжети, навпаки, можуть потрапляти відразу у кілька категорій: вони і цікаві, і необхідні. Наприклад, *P.* про прийняття нового закону, що хвилює освітян приверне набагато більше глядачів.

Тематичний P. Іноді стверджують, що журналіст готує «свій» матеріал. Упродовж деякого проміжку часу репортер збирає факти, вивчає якісь явища, вибудовує причинно-наслідковий ланцюжок. Саме цікавий ланцюжок фактів, з якого випливає несподіваний висновок про явище, що цікавить глядача, є приводом для створення тематичного *P.*. Такий *P.* частіше пов'язаний з показом

цікавої для глядачів низки дій (скажімо про роботу міського транспорту, чи того, що лишилося за ефірним показом зйомки певного шоу).

Створення тематичного *P.* істотно відрізняється від підготовки подієвого (термінового, екстреного). Тематичний *P.*, на відміну від подієвого, можна контролювати. Якщо при оперативній роботі тележурналіст змушений йти за подіями, то в ході роботи над таким тематичним матеріалом репортер може планувати заздалегідь, що буде сказано і як показано. Успіх такого матеріалу залежить від попередньої підготовки, від докладного збору інформації, від копіткої й тривалої роботи над матеріалом. В подієвому *P.* – акцент на вмінні швидко зорієнтуватися в ситуації і оперативно викласти основні факти. Роботу над подієвим *P.* часто називають «спринтерським забігом», а роботу над тематичним – «бігом на довгу дистанцію».

Залежно від інформаційного приводу подієвий *P.* може бути: *ситуативним (незапланованим)* та запланованим. Зазвичай перші – це *P.* про несподівані події. Це, наприклад, пограбування банку, терористичний акт або відставка високопосадовця країни. *Запланований P.* буде підготовлений заздалегідь, тому що стане відомо раніше про саму подію, яка ще тільки запланована. Цією подією може стати будь-яка презентація, виставка, судове засідання, прес-конференція президента тощо.

Незалежно від інформаційного приводу робота репортера складна і відповідальна. Його завдання – перш за все точно і досить докладно проінформувати про подію. При цьому підготовка до *P.* зводиться всього лише до попереднього збору даних про майбутню подію та написанню якихось заготовок, а «здобувати» всю інформацію доводиться вже на місці. Це в тому випадку, коли подія запланована. Але найчастіше доводиться робити *P.* про події випадкові, невідкладні. Іноді робити це потрібно в прямому ефірі, і тоді телерепортер не має можливості, як газетяр, міркувати над кожним словом, над кожною фразою, а потім перечитати свій матеріал, відредагувати його, виправляти. Репортер часто зіштовхується з несподіваними ситуаціями і нерідко знаходиться при цьому у тому ж становищі, що і глядач, який вперше бачить матеріал. Такі *P.* є одними із найскладніших, і називаються *екстремими (терміновими)*. У випуску новин їх розміщують на початку, або відразу як надійшли до студії.

Синхрон є важливою частиною більшості *P.* – це звуковий фрагмент, записаний на місці зйомок – інтерв'ю кого-небудь (учасника, очевидця або експерта). Звуковий фрагмент вибирається до того, як написаний закадровий текст, бо необхідно, щоб синхрон природно звучав у репортерського розповіді, йому повинен передувати текст, що «підводить» до висловлювання у синхроні.

Важливим компонентом (а часом і не обов'язковим) *P.* є *стенд-ап*. Існують різні способи його запису. Журналіст може просто стояти на якомусь тлі. Єдине: необхідно стежити за перспективою зображення, щоб за спиною журналіста не було «пласких» конструкцій (стіна, будівля). Він може йти, сидіти, стенд-ап по можливості краще зняти серед учасників, у гущині події.

У деяких службах телевізійних новин взагалі неприйнятні стенда-пи з кореспондентом, що просто стоїть. **Зверніть увагу**, що й стенд-ап з

репортером, і включення з місця подій не повинні вибиватися з загальної картини сюжету по кольоровості, часу доби, обстановці і місцем. Тому стенд-ап знімають одночасно зі зйомкою власне самої події. Треба, щоб він був візуальною частиною повідомлення.

Але далеко не кожна подія є настільки видовищною, що дозволяє записати візуально змістовний стенд-ап. Тоді текст стенд-апу має бути таким же чітким і зрозумілим, як і весь текст *P.*. Записуючи фрагмент, репортер в кадрі повинен пам'ятати про мовні норми (аби потім його просто вибракувати). Поява журналіста в кадрі – це не просто демонстрація себе, необхідно повідомляти найбільш важливу інформацію. Стенд-апом є поява журналіста в кадрі, в якому зазвичай на задньому плані відбувається подія. Розрізняють стенд-апи трьох видів: *початковий*, *«місток»* і *завершальний*. М. Стівенс називає їх стенд-апи на початку сюжету; стенд-апи-переходи; стенд-апи у кінці сюжету. У свою чергу В. Головецький пропонує такі різновиди: *стенд-ап-свідчення*, *стенд-ап-неминучість*, *стенд-ап-коментар*.

Не зважаючи на різновиди, варто пам'ятати, що його завданням є «дати зрозуміти глядачеві, що репортер знаходиться на місці події, де, як вважається, інформації більше, ніж в ньюзрумі». Варто пам'ятати, що *стенд-ап* – це завершена, самостійна дія всередині репортажу, яка тісно пов'язана з іншими його частинами. У стенд-апі репортер звертається до глядачів, а не розмовляє зі своїми героями. Стенд-ап – спрямоване повідомлення телеглядачам, вкрай важливе і досить складне при всій зовнішній простоті виконання.

Медійники виділяють такі обставини, що є *найбільш доречними* для використання стенд-апу:

1) кореспондент або редакція в цілому мають власну точку зору на події або якусь особливу інформацію, однак відсутній відеоряд для того, щоб її проілюструвати;

2) якщо необхідно пов'язати між собою епізоди, місця подій тощо;

3) для викладу контексту події, її передісторії. Навіть за наявності відповідного матеріалу, пряме звернення до глядача іноді буває більш ефективним;

4) стенд-ап незамінний для того, щоб проаналізувати ситуацію або висловити свій (редакційний, кореспондентський) прогноз щодо майбутнього розвитку подій;

5) для опису сторонніх, а може бути, і власних відчуттів або емоцій;

6) для опису масштабу і важливості події, уточнити часові рамки;

7) для наочної демонстрації якої-небудь дії;

8) якщо журналіст сам є частиною історії, про яку розповідає;

9) коли бракує відео «перекрити» закадровий текст.

➔ Зважте на обставини, за яких, на переконання О. Кашпор, записувати стенд-ап *не варто*:

– коли журналіст не був на місці події, про яку розповідає;

– коли єдине можливе тло для стенд-апу є відверто невдалим: «розмитий задник» чи парк біля телецентру;

– коли репортеру насправді нема чого сказати;

– коли журналіст погано зовнішньо виглядає.

Школа журналістики «Інтерньюс» ставить такі *вимоги* до стенд-апу:

- 1) тривалість не більше 10-20 сек.;
- 2) фон за журналістом повинен мати відношення до теми сюжету;
- 3) зазвичай у стенд-апі використовується середній план, щоб поєднати ефект довірливого спілкування з глядачем і значимий фон;
- 4) стенд-ап як правило не використовується на початку сюжету, якщо це не спілкування в ефірі ведучого і кореспондента;
- 5) текст стенд-апу повинен містити мінімум суб'єктивних оцінок, навіть якщо журналіст дозволяє собі коментарі;
- 6) повинна зберігатися атмосфера природного спілкування з глядачем;
- 7) зовнішній вигляд журналіста повинен відповідати темі та атмосфері сюжету;
- 8) текст стенд-апу має бути відокремленим від закадрового тексту.

До цього переліку *Центр Бі-Бі-Сі* додає ще такі обставини, за яких стенд-ап використовувати *недоречно*:

– коли журналіст користується ним виключно з метою подальшої економії часу в монтажній;

– коли журналіст користується ним як засобом, що допомагає уникнути витрати часу на пошуки гарного відеоряду.

Найтовніший перелік способів зйомки стенд-апів, на нашу думку, подає К. Гаврилов, про це докладніше:

1) Стояти перед камерою, встановленою на штативі. Це стенд-ап без руху, коли репортер, завмерши на місці, промовляє весь текст. Більшу частину стенд-апів знімають саме так.

2) Рухатися на камеру, яка віддаляється від репортера, у міру того як відступає оператор або від'їжджає спеціальний візок. Таким складним способом можна користуватися лише зрідка, оскільки до помилок репортера нерідко додаються помилки оператора (впав, втратив фокус і т.д.), а це означає, що кількість дублів збільшується непередбачувано. Робити такий стенд-ап доцільно лише в тому випадку, коли треба пройти повз ряду різних об'єктів, що мають пряме відношення до події. Наприклад, картин в Ермітажі.

3) Рухатися повз камеру, яка стоїть на місці і панорамує, слідуючи за рухом репортера. Сенс такого стенд-апу в тому, щоб показати великий пейзаж за спиною (наприклад, з вершини гори). Зробити його легше, ніж попередній варіант, але журналісту слід пам'ятати, що він неминуче повернеться до глядача не тільки обличчям, але і боком, а можливо, і спиною.

4) Монтажний стенд-ап у русі. Це робиться досить рідко, коли треба з'єднати два різних простори. Цей вид стенд-апу – найважчий. Треба не тільки зробити дублі фактично двох стенд-апів, але в обох говорити з однаковою інтонацією і рухатися з однаковою швидкістю. А ще треба дуже точно закінчити першу частину тексту на самому «виході» з кадру і почати другу частину на самому «вході» в інший кадр. Звичайно, такий стенд-ап виглядає в сюжеті дуже ефектно, але сил і часу вимагає багато. І вірогідність помилки різко зростає.

Враховуючи вищезазначене, при зйомці стенд-апу журналісту *важливо пам'ятати*:

- задній план повинен мати відношення до того, про що говорить репортер;
- у той самий час задній план не повинен бути занадто нав'язливим, відволікати від слів журналіста;
- варто обговорити задній план із оператором заздалегідь. Бо саме він бачить журналіста у кадрі так, як його потім побачать глядачі;
- пояснювати або нагадувати про те, де знаходиться журналіст під час запису стенд-апа варто лише за умови, що це не очевидно.

Отже, *стенд-ап* є однією з основних складових частин матеріалу, разом із *синхрон*, *закадровим текстом*, *відеорядом* та *інтерв'ю*. При цьому всі ці самостійні частини тісно пов'язані між собою. І для телевізійника є вкрай важливим вміло їх комбінувати, щоб перед глядачем постав якісний ТБ-продукт. Разом із тим, ще раз нагосимо, що *закадровий текст* – виголошуваний за кадром текст, пояснює і розкриває суть подій, які відображаються на телеекрані. Часом його прирівнюють до коментаря чи пояснювального тексту до фільму; тематичної телевізійної передачі.

Звукозоровий характер компонентів «видно неозброєним оком» і закладений у самих їх назвах: «закадровий» – що знаходиться за кадром, пов'язаний з кадром; «синхрон» – синхронний показ людини із звуком його голосу; навіть музика, що на перший погляд, є самодостатнім елементом, на ТБ і має властивості звукозоровості, тому що так само, як усі інші елементи, стає мотивованою «картинкою».

Найяскравіше звукозоровість виражена в тих компонентах телевізійного медіатексту, які не можна віднести ні до аудіального, ні до візуального рядів. У професійній термінології працівників ТБ ці компоненти фігурують як «люфти» і «лайви» про які ми вже зазначали.

Коментар – власна думка на телеекрані компетентної людини (журналіста або фахівця з іншої галузі) про події, факти, явища. Жанрова специфіка телекоментарю полягає в безпосередності спілкування, можливості органічного поєднання слова і зображення, високій оперативності. І. Мащенко трактує коментар як «різновид оперативного аналітичного матеріалу, що роз'яснює смисл актуальної громадсько-політичної події, документу тощо: розкриває авторську позицію, яка відбиває суб'єктивне судження, оцінку коментатора, і допомагає глядачам формувати власну думку з приводу одержаної перед тим телеінформації». Дослідниця Г. Сащук відносить коментар до публіцистичних жанрів, у якому аналізуються важливі факти суспільно-політичного, культурно-мистецького та інших аспектів життя суспільства; містить пояснювальні або критичні зауваження, які виголошуються самим автором – телекоментатором.

Огляд – жанр ТБ-журналістики, в основі якого є осмислення подій і фактів у часових та просторових межах. Г. Сащук *телеогляд* відносить до різновиду інформаційно-публіцистичного мовлення; у ньому порушуються актуальні проблеми, розкриваються різноманітні теми життя країни й

міжнародна проблематика. У телеоглядах використовують оперативну інформацію, а також архівні документи (відеозаписи, історичні джерела тощо). Основою телеогляду є сценарій (сценарний план).

Інтерв'ю – записана або прямоефірна розмова тележурналіста з компетентною особою. На ТБ інтерв'ю має кілька різновидів, а саме: *інтерв'ю як складова й органічна частина* відеосюжету (репортажу), *цілісне інтерв'ю* як окремий матеріал інформаційної чи будь-якої іншої телепрограми і самостійне, окреме від інших передач.

Структура інформаційної редакції на ТБ.

У колективній структурі ТК виділяють: 1. Головного редактора. 2. Службу координації, яка розписує зйомки, керує технічним забезпеченням, транспортом. Ще називають редакцією новин. 3. Спецвідділ (займається терміновими, незапланованими подіями). Як правило співробітники спецвідділу спеціалізуються на надзвичайних ситуаціях, кримінальних новинах, стихійних лихах. Такий підхід передусім створює ефект «виключення вертикалі», тобто кожна людина відповідає за те завдання (процес), яке вона отримала на початку робочого дня (чи тижня).

Редакція новин, традиційно поділяється на такі 6 рівнів: загальні новин, міські новини (місцева інформація), бізнес, ілюстрації, недільний (підсумковий) випуск новин та спорт.

Найчастіше в редакції зустрічаються *такі професії*: 1. Позаштатний кореспондент або «фрілансер». 2. Власний кореспондент. 3. Репортер. 4. Ведучий рубрики, тобто постійного розділу в телепрограмі. 5. Відповідальний секретар. Допомагає погоджувати роботу відділів, контролює всю роботу по ефірній сітці, координує сценарні ходи. 6. Головний редактор. Відповідає за підготовку матеріалів та увесь випуск програми. В деяких передачах частину обов'язків «перебирає» на себе ведучий. Хоча існує ряд програм, де головний редактор та ведучий, модератор – одна і та ж особа. 7. Журналіст-рекламник. 8. Сценарист. 9. Журналісти-міжнародники (якщо є на те можливості ТК). 10. Продюсер. 11. Режисер (режисер прямого ефіру, режисер-постановник). 12. Звукорежисер. 13. Відеооператор, освітлювач. 14. Ведучий. Таким чином, спектр професій на ТБ, зокрема в структурі редакції інформації або редакції новин досить суттєвий. Він передбачає кадрову підготовку, фахові знання та вміння працювати в колективі.

Кілька слів про *Службу координації* (яка «збереглася» від радянських часів). Її головними напрямками роботи є погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку та узгодженості в контактах та діях людей. Вона займається також такими процесами: ранкові збори колективу; розбиття зйомок; попередження водіїв; опрацювання прес-релізів; запрошення гостей в студію; поточні справи піар-компаній.

В Україні останнім часом відбувається процес дифузії структур редакцій. Навіть при класичній національній схемі починають з'являтися служби координації як структурований об'єкт в інформаційній службі, який займається розподілом інформації між колективом, координує зйомки (техніка, транспорт, графіки зйомок/ дозйомок) і відповідає за цілісність здобуття інформації та

державному та регіональному рівнях. Власне телевиробництво, український продакшн. Прямоефірне виробництво: переваги і недоліки. Історія й головні етапи розвитку прямого ефіру на телебаченні. Моніторинг ранкових ефірів на телебаченні та аналіз розважального ток-шоу. Специфіка їх підготовки й проведення (трансляції).

Основні терміни, поняття та імена: програми аналітичного спрямування, пізнавальна, розважальна, соціальна, молодіжна, дитяча телепрограма, програма про спорт, прямий ефір, ранкова ТБ-програма.

До аналітичних жанрів відносять: відеокореспонденцію, бесіду, коментар, огляд, дискусію, прес-конференцію, шоу (за Г. Сащук).

Художню публіцистику традиційно представляють: замальовки, нариси, есе, фейлетони, памфлети.

Бесіда – передача на професійну тему, що має форму монологічного виступу перед телекамерою. Вирізняється природністю перебігу розмови, жвавістю викладу, адресуванням певній аудиторії. Як різновид, є телебрифінг.

Телевиступ – інформаційно-аналітичний жанр, де єдиним об'єктом показу є оповідач – безпосередній носій важливої інформації. Г. Сащук відносить телевиступ до жанрів документального ТБ у формі «прямого ефіру» або ж записана на відеострічці передача; обмін думками учасників із того чи іншого питання згідно зі сценарним планом. Можливе залучення додаткового зображального матеріалу (ілюстрована бесіда).

Аналітичний огляд (за І. Мащенко) – передача, в якій подається розгляд журналістом (ведучим) чи коментатором (оглядачем) важливих політичних та суспільних явищ, що відбулися за певний проміжок часу (день, тиждень, місяць). У ньому використовуються події зйомки, архівна хроніка, звукозаписи, документальні фотографії, слайди, ілюстрації та ін. зображувальний матеріал.

Відеозвіт (як різновид кореспонденції) – аудіовізуальне повідомлення про важливі громадсько-політичні та масові заходи (з'їзди, конференції, наради, мітинги, зустрічі, збори тощо). Для цього жанру характерна більша, порівняно із відеозаміткою, деталізація повідомлення. За І. Мащенко – це оперативний жанр журналістики, коротке повідомлення з місця події про конкретні факти і ситуації.

Звіт, як зазначає В. Ворошилов, – це інформаційне повідомлення про захід, на якому присутня певна аудиторія (конференції і збори, спортивні змагання та виставки і т. д.). За характером підходу до висвітлюваного матеріалу звіт може бути загальним або *тематичним*, а за метою і особливостям викладу – *інформаційним* (промови, події, факти передаються послідовно) або *аналітичним* (увага концентрується на конкретному аспекті, дається оцінка, коментар скоєного).

Головними складниками *кореспонденції* є думка експерта, думка автора, інфографіка. В. Гетьманець кореспонденцією вважає жанр аналітичної (інколи інформаційної) журналістики, у якому на обмеженому конкретному життєвому матеріалі розглядається певна тема, порушується проблема та пропонується її

розв'язання. Внутрішньожанрова типологія кореспонденції включає в себе *інформаційну, аналітичну й проблемну* кореспонденцію.

Рецензія – аналітичний жанр, через який журналіст критикує, оцінює будь-який твір, театральні постановки, кінофільми, телевізійні передачі, концерти, виставки і т.д.

Журналістське розслідування (далі *Жр.* – прим авт.) – це аналітичний жанр, який передбачає всебічне і детальне дослідження якоїсь маловивченої, закритої або ретельно приховуваної теми, в процесі роботи над якою доводиться долати небажання певних структур надати інформацію, що цікавить. Робота журналіста в цьому жанрі схожа на діяльність приватного детектива, оскільки в її фундаменті пошук фактури, яку зацікавлених осіб і організації укрили від суспільства

У науковій практиці поняття *Жр.* розглядається в двох аспектах: як жанр та як метод. *Жр.* як жанр, або ж класичне журналістське розслідування, представлене на ТБ такими програмами, як: «Кримінал», «Подвійний доказ», «Дістало», «Люстратор» та багатьма іншими. Звісно, якщо розглядати *Жр.* як метод збору інформації, то його елементи можна знайти у будь-якому жанрі, і в інтерв'ю, і в репортажі, а тим більше у аналітичних та публіцистичних матеріалах. Але про *Жр.* як метод слід говорити окремо. Сьогодні ж хотілося б зосередити увагу на цьому поняття і у класичному розумінні. Адже якісних розслідувань в українській журналістиці не так багато. Частенько, отримавши з конфіденційних джерел певний документ, що «кидає тінь» на посадовців, журналісти називають оприлюднення скандальної інформації розслідуванням. Та класичне *Жр.* як жанр є найскладнішою роботою в журналістиці. Ця робота потребує багато часу, вона вимоглива і досить небезпечна. *Жр.* є не що інше, як з'ясування того, що людина, компанія або уряд приховують від суспільства

Розслідування має сенс лише тоді, коли громадськість на нього реагує, коли «не стоять осторонь» прокуратура або інші компетентні органи країни, міста.

Художньо-публіцистичні жанри (ТБ-жанри публіцистики) відрізняються подачею фактів у матеріалі. Конкретний, документальний факт відходить на другий план. На перший план виходять враження автора від факту, його оцінка та авторські думки. Популярними на ТБ є нарис і замальовка, що відображають позитивні явища, майже не представлені на телеекранах фейлетони і памфлети.

У *замальовці* органічно переплітаються ознаки інформаційних та художньо-публіцистичних жанрів. Замальовка оповідає не про власне значущу подію, а змальовує її зримо, наочно, яскраво. У нарисовій формі тільки певне явище чи подія. Замальовка може бути *сюжетною* або *безсюжетною*, може розповідати про *конфлікт* або бути *безконфліктною*.

Нарис – жанр телевізійної публіцистики, що специфічними засобами відтворює дійсність у формі художніх образів і ґрунтується на документальній основі. *Зарисовка* (або *замальовка*) – мала форма нарису, яку використовують, зокрема, в тележурналістиці. Часом це – високохудожній «операторський» жанр, що створюється без участі журналіста. Особливості: відсутність чіткого інформаційного приводу, глибини, логічності, композиційної завершеності.

Історія виникнення жанру, трансформація під впливом нових тенденцій розвитку телемовлення, переродження в музичні та рекламні кліпи – потребує окремого дослідження.

Нарис дозволяє журналісту яскраво, оперативно і доступно для читача відгукнутися на подію, явище та дає можливість розкрити образ цікавої людини, дати портрет колективу, розповісти про побут, звичаї тощо.

За тематикою розрізняють кілька *видів нарису*:

1. *Портретний* нарис – розповідь про людину, її життя, поглядах.
2. *Проблемний* нарис – автор передусім аналізує важливу проблему в її проявах через дії людей. Тому людина залишається на другому плані.
3. *Науково-популярний* нарис розповідає про наукову проблему глибоко і доказово, але доступно і популярно.

Деякі науковці, окрім згаданих, виокремлюють ще й *подорожній нарис* – різновид теленарису, який готують під час подорожей по країні чи за кордоном.

У *нарисі* можуть поєднуватися риси різних жанрів, наприклад, репортажу, звіту, замальовки, кореспонденції. Це ілюструє певну «жанрову свободу» нарису, його рухливість. Дозволяє автору міняти тональність розповіді, ритміку викладу за умови композиційної, сюжетної і стилістичної єдності телематеріалу.

До цих же жанрів відносяться *фейлетон* і *памфлет*. Як вже зазначили, ці жанри є непопулярними на сучасному ТБ, проте окремі їх ознаки простежуються у інших жанрових формах і досить часто.

Фейлетон є синтезом трьох компонентів: публіцистичного (описуваний факт не тільки злободенний, актуальний, але й оперативний), сатиричного (оцінка факту передбачає сатиричний аналіз) і художнього (створюється сатиричний образ). Фейлетон як жанр вимагає максимальної насиченості фактами, але як ТБ-форма не може обійтися без журналістського домислу.

Фейлетон – жанр телевізійної публіцистики, що специфічними засобами у сатиричному тоні відтворює й оцінює життєві події та явища.

Кілька слів з історії та перших кроках вітчизняного виробництва. Уже з травня 1986р. до підготовки крупних тематичних передач про хід ліквідації наслідків аварії підключилися творчі колективи профільних головних редакцій Українського ТБ. Героїзмові пожежників, які першими вступили у двобій з вогненно-атомною стихією, було присвячено передачу «Обличчям до вогню», про авіаторів розповідав нарис «Вертольоти над Чорнобилем», про водіїв – «Автотранспорт: правила без винятків», про допомогу народів інших республік – програма «Братерство», про спорудження житла для переселенців із зони – «Ключі від нового дому». Загалом за три перші по аварії місяці «УТ» підготувало й показало 36 великих за обсягом передач. Серед тих, хто забезпечував їх підготовку, – журналісти Віктор Пелепець, Олександр Зорка, Сергій Теленчі, Василь Яцура, Петро Карпенко та ін., режисери Андрій Феценко, Валерій Лиман, Олександр Ільїн, Віктор Гаврилов, Ігор Галкін, Владислав Гордон, Олександр Косяченко, Віра Міхньова та ін.

Українським ТБ «проводилися» спеціальні вечори-зустрічі майстрів мистецтв у Чорнобилі та у Зеленому Мисі і створювалися на їх основі цикли

крупних музично-публіцистичних програм «*Зустрічі у Чорнобилі*» (протягом 1986р. по УТ було показано дев'ять телевечорів, з них два – по ЦТ).

З допомогою обласних телестудій (Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької, Дніпропетровської) проведено сім передач – *телепереключів прип'ятчан*, які залишилися в зоні ЧАЕС ліквідувати аварію, з їхніми дітьми, котрі відпочивали й лікувалися в південних регіонах України.

«Укртелефільм» вже в у травні 1986-го приступив до створення першого відеофільму-трилогії «*Чорнобиль: два кольори часу*». У полі зору оператора Юрія Бордакова – драматичні епізоди прокладання підземного штреку під пошкоднений реактор, який повен радіації. Ця документальна відеотрилогія стала найкращою роботою к. 80-х рр. На XII Всесоюзному фестивалі телефільмів у Мінську стрічка відзначена призом, *а 1989р. – за неї присуджено Державну премію ім. Т. Шевченка*.

Генеральний директор ЮНЕСКО Федеріко Майор та дизайнер П'єр Карден дали *ексклюзивне інтерв'ю* Українському ТБ. Цей відеозапис увійшов до крупної екранної акції – першого благодійного телерадіомарафону «*Дзвони Чорнобиля*», проведеного у квітні 1991р.

Прикметною особливістю цього марафону, який відрізняв його від попередніх (зокрема, проведених Центральним ТБ) став відхід його організаторів (учбової та музичної редакцій УТ, очолюваних головними редакторами, співавторами концепції програми В. Бояренко та Н. Околот), від усталеного щодобового режиму екранного дійства.

Телемарафон «Дзвони Чорнобиля» став найкрупнішою екранною акцією Українського ТБ, проведеною головними редакціями і обласними телерадіокомітетами на початку 90-х рр. Подальша реорганізація структур УТ, навіть ліквідація на певний час організуючого центру, яким виступала Головна дирекція програм УТ, розпорошила творчі сили, звузила інтереси головних редакцій, відсунула від активних виходів на УТ обласні студії.

Від квітня 1985р., коли Горбачов проголосив перебудову і гласність, «Останкіно» знадобилося майже два роки, щоб розгорнути свою екранну перебудову. То ж і останній «круглий» ювілей Радянської влади – 70-річчя Жовтневої революції (1987р.) всесоюзний телеекран зустрів загалом традиційними циклами і рубриками, фільмами-звітами республік, концертними програмами, ретроспективним показом художніх фільмів революційної тематики. Але поряд з цим підспудно в редакціях ЦТ вже гуртувалися нові сили. Першими партійно-бюрократичні перепони останкінського керівництва вдалося подолати молодіжній редакції ЦТ, яку очолював тоді талановитий молодий журналіст Едуард Сагалаєв. Так з його подачі на початку 1987р. з'явилася новітня за формою і змістом передача «*12-й поверх*» (назва за номером поверху, на якому в Останкінському телецентрі розміщувалася головна редакція молодіжних передач ЦТ). Ефірне життя «*12-го поверху*» було відносно коротким, близько одного року.

Поряд з цією передачею набирала силу інша програма тієї ж редакції ЦТ «Взгляд», яка вперше вийшла в ефір у жовтні 1987р.. Особливість її – тільки режим «прямого ефіру» й постійні телефони «гарячої лінії».

З ім'ям іншого ведучого Володимира Молчанова тісно пов'язана музично-інформаційна програма «До і опісля опівночі», яка дебютувала в ефірі навесні 1987р. А в серпні цього ж року на ЦТ з'явилася ще одна інформаційно-музична програма – цього разу щоденна ранкова – «90 хвилин» (пізніше із збільшенням хронометражу випусків називалася «120 хвилин», а з початку 90-х – «Ранок», згодом – «Телеранок»). Вона «подарувала» ведучу Тетяну Комарову.

На відміну від звичних монопередач, присвячених одній темі, відеоканал виглядає як поєднання – часом досить строкате – різнорідного тематичного матеріалу. Найголовніше ж, що відеоканал – особлива форма контактів з телеаудиторією. Тому не випадково, що поява на ТБ цієї форми не просто збіглася за часом із перебудовою, а й виявилася найтісніше пов'язаною з процесами демократизації суспільного життя.

Знов-таки, і на Українському ТБ першопрохідником нових підходів до організації мовлення стала молодіжна редакція. І головною «фірмовою програмою» оновленого колективу стала «Молодіжна студія «Гарт». Перш за все звернемо увагу на час появи «Гарту» в ефірі УТ: жовтень 1984р. «Гарт» впевнено вийшов на лідируючі позиції в українському телеефірі. Особлива заслуга у цьому належала молодому талановитому журналістові Вадимові Бойку. Навіть у найскладніші часи для нього не було заборонених тем, закритих об'єктів. Докладніше про цей ТК – див. додатки.

Однією з найяскравіших програм «УТ» к. 80-х – поч. 90-х рр. став літературно-мистецький відеоканал «Плеяда», організатором якого виступила коментатор Людмила Лисенко. Ця програма активно сприяла національному відродженню, торувала шлях до незалежності нашої держави.

Форма відеоканалу наприкінці 80-х – поч. 90-х досить поширена на українському ТБ. До неї належали інформаційні програми «Ранкова мозаїка» (пізніше – «З сьомої до восьмої»), «Вечірній вісник», «Будьте з нами», громадсько-політичні випуски «Творче об'єднання «Громада» представляє...», телерадіоканал «Право», літературно-художня студія «Основа», науково-популярна програма «Свічадо», дитяча «Канал «Д», кінематографічна «Чарівний промінь». Одні з цих програм адресувалися всім, інші – певній аудиторії (молодіжній, дитячій), треті призначалися глядачам за інтересами – як за естетичними, так і тематичними (літературними, науково-освітніми, правовими, кінознавчими).

Особливе місце серед українських відеоканалів належить програмі «УТ-3», яка в ефірі з'явилася восени 1992р. Відеоканал – не просто новомодна форма показу різнотипного матеріалу, а швидше за все особливий спосіб контакту з телеаудиторією. І поштовхом до появи та подальшого поширення відеоканалів саме й стали процеси демократизації нашого життя в часи перебудови, а пізніше – становлення молодого нашої державності.

Відеоканал покликаний відродити традицію гостювання, незааганжованого спілкування, культури, приязності (саме ці якості

демонстрували кращі випуски «Гарту», «Плеяди», «Вечірнього вісника»). Таким чином, йдеться про нову форму контактів, діалогу. Телерадіоканал «Право» прикметний тим, що він пробуджував глядача до особистісного самовизначення, індивідуального ставлення до державних, громадських проблем.

Відеоканал – це і є один з вагомих інструментів позиції глядача, форма самовираження. Власне кажучи, мода на відеоканали – це віддзеркалення того бурхливого процесу, з яким у період перебудови було пов'язане виникнення численних неформальних груп і об'єднань. Подібно до того, як останні були відповіддю на примусову громадську діяльність, на недобровільний колективізм, відеоканали відповідають потребам вільного неформального спілкування. Тому відеоканал передбачає інший вид комунікації – не телемовлення, а телеспілкування. Змінюється статус адресата, але не може не змінитися й функція самого телекомунікатора, у цьому випадку він стає рівноправним партнером. Таким чином виникає справжня діалогова комунікація, що формує рівноправні стосунки виробників і споживачів інформації.

Згадане вище простежується в ефірі щотижневої публіцистичної програми «Суботні зустрічі» (1987-1990рр.), яка готувалася зусиллями усіх головних редакцій українського ТБ з підключенням обласних студій. Саме із неї, як вважають дослідники, повелося на ТБ використання діалогової форми «зворотнього зв'язку». Лунають телефонні дзвінки у студії, телеглядачі мають можливість безпосередньо ставити запитання учасникам передачі, а гості студії доводять до відома допитливої аудиторії (якщо для цього вистачить ефірного часу) свою думку з того чи іншого питання. Нерідко ж помітно, що ведучі намагаються «згладити» гострі проблеми, ухилитися від аналізу протиріч дійсності. Це надає «штучності» неформальному телеспілкуванню.

Вдалішими видаються пошуки свого стилю «УТ-3». На початковому етапі існування він виходив в ефір тричі на тиждень (субота, неділя, понеділок) з 19.00 до 24.00. У ньому багато різних фрагментів, взятих із інформаційних випусків СІТ-3 та СІ-Ен-Ен, документальних і художніх фільмів. Манера ведення Анатолія Бондаренка, Катерини Вороненко, Ганною Безулик, Оксани Марченко наближена до стилю ведучих інформаційно-публіцистичних програм, нерідко – з «ліричними відступами».

На сьогодні стан виробництва видовищ на державному та регіональному рівнях можна простежити, переглянувши контент кожного ТК. Однак власне телевиробництво, український продакшн потребує більшої уваги й, зокрема, фінансової підтримки на рівні держави (і ми на цьому наголошували у попередніх розділах).

Ознайомившись із вітчизняним продакшном, зазначимо, що на новинному рівні він проявляється досить часто, загалом ТК мають свої редакції, які створюють новинні блоки. 2014р. довів, що частина українського суспільства стала більш вимогливою й до журналістських стандартів, і до пропонованого контенту. Цілком очевидно, що обставини впливали на програмне наповнення ефіру. Через ситуацію в країні, Майдан, Революцію

Гідності інформаційні канали та новинні випуски отримували найвищі рейтинги.

Гірше ситуація складається з аналітичними та художньо-документальними програми, адже на сьогодні відповідна тематика не особливо затребувана у потенційного глядача, популярністю користуються розважальні проекти, які широко представлені в програмних сітках загальнонаціонального мовника. Розглянемо докладніше:

«1+1 production» – виробничий департамент групи «1+1 медіа», який відповідає за створення власних та адаптацію міжнародних форматів різноманітних жанрів для ТК групи: реаліті- і дейтінг-шоу, талант-шоу і батл-шоу, сценарне реаліті, серіали, ситкоми, документальні та спортивні програми, авторські програми, інформаційне мовлення та ін. Продакшн не тільки забезпечує власні потреби, але й працює з зовнішніми замовниками. Генеральним продюсером «1+1 продакшн» є Вікторія Лезіна-Масляна.

Поруч із власним продакшном «1+1 production», відомий загальнонаціональний канал тісно співпрацює з компанією «Sister's Production», що створює на замовлення такий проект, як «Поверніть мені красу».

Виробник «07 продакшн» виготовляє телепроекти «Щастя з пробірки», «Стосується кожного», «Стіна», що транслюються на «Інтері». Крім цієї компанії на каналі представлені роботи «TeenSpirit Studio», зокрема досить популярний проект «Орел і решка», що виходить вже три сезони поспіль.

Одним з найбільш потужних компаній-виробників телевізійного контенту можна вважати «StarLight Films» на замовлення ТК «СТБ», зокрема треба згадати прем'єру родинного ситкому «Коли ми вдома».

Продакшн «Gaudi studio» створив популярний проект на російське та українське ТБ (ТРК «Україна») – «Хочу до Меладзе».

Достатньо багато проектів виготовляє компанія «OK Media», що створює розважальний контент для «Нового каналу», а саме: «Супермодель по-українськи», «Шоуманія», «Герої&Коханці», а «Стенд-ап Шоу» створює продакшн Андрія Шабанова.

Цікаво, що проект «Супермодель по-українськи» виготовляє творче об'єднання на чолі з Олексієм Гладушевським для показу на «Новому каналі». Популярну програму «Ревізор-4» створює творче об'єднання «Нового каналу» на чолі з Вікторією Бурдуковою, а «Проект «Перфект» (за норвезьким форматом Prosjekt Perfekt) – творче об'єднання «Нового каналу» на чолі з Анастасією Толстошеєвою. Помічається тенденція, що виробники «Нового каналу» мають персоніфіковану особливість і базуються саме на продюсерах.

Творче об'єднання «Нового каналу» на чолі з Оленою-Христиною Лебідь створило проект «1000 жіночих бажань». У 2014р. на «Новому каналі» відбулася прем'єра оновленого тревел-шоу «Безумний автостоп» Ведучими проекту залишилися Василь Москаленко і Стас Капралов.

«Хто зверху? - 3» створено творчим об'єднанням «Нового каналу» на чолі з Оленою Маторіною. Цей проект – українська адаптація формату Battle of the Sexes компанії «Talpa». За умовами формату, в шоу змагаються жіноча та чоловіча команди. За допомогою різних конкурсів і запитань вони з'ясовують,

хто кмітливіший та веселіший. У перших двох сезонах ведучими шоу були Ольга Фреймут і Сергій Притула. Співведучою Сергія Притули в третьому сезоні шоу «Хто зверху?» на «Новому каналі» стала російська артистка, учасниця «Comedy Woman» Катерина Варнава. Вона замінила у шоу Ольгу Фреймут, яка наприкінці 2013р. перейшла працювати на канал «1+1».

Розважальний проект «Герої&Коханці» підготувало творче об'єднання телеканалу «СТБ» на чолі із Ксенією Бугримовою, на замовлення «Нового каналу». Ведучою романтичного реаліті-шоу стала актриса і телеведуча Сніжана Єгорова. Нове реаліті відзнято за іспанським форматом A Prince for Corona («Принц для Коріни») компанії Eyeworks International.

Проект «Шоуманія», який в ефірі майже 8 років, створює творче об'єднання ТК «СТБ» на чолі з Мариною Комахою-Пчолкіною, яка була одним із авторів інфотейменту «Неймовірна правда про зірок».

На сьогодні відбувається знімальний процес програми «Back in UA», виробника «Студія Пілот». Продакшн-компанія знімає для «Нового каналу» пілотну серію нового розважально-пізнавального шоу, у якому змагатимуться молоді етнічні українці з-за кордону. Формат програми включає в себе елементи реаліті-шоу з ігровими складовими. Головна мета проекту – відкрити глядачам Україну крізь сприйняття очима західного світу.

Крім того, «Новий канал» (творче об'єднання Олени Маторіної) знімає пілот романтично-пригодницького шоу за оригінальним форматом під робочою назвою «Звичка одружуватись», який планується до виходу в цьому 2015р.

За останні декілька років в медійному полі України спостерігається тенденція виготовлення продакшн-студіями каналів на замовлення інших ТК, зокрема в цьому процесі активно себе зарекомендував виробничий цех «СТБ». Проект «Кріт», що створений творчим об'єднанням ТК на чолі з Олександром Слобідським, виходить на ICTV (канал входить до складу холдингу StarLightMedia – прим. авт.). Формат реаліті-шоу «Кріт» був придбаний каналом у компанії The New Flemish Primitives.

Вікторія Лезіна-Масляна, генеральний продюсер «1+1 Production» високо оцінила появу на екранах шоу «Панянка-селянка» (ТЕТ), який виготовляє Юлія Райцина (у рамках Friends Production Олексія Гончаренка).

Напротивагу комерційним компаніям, державний мовник «Перший Національний» майже ніколи не замовляє виготовлення контенту в інших компаніях. 2012р. на цьому ТК ми побачили новий формат – батл-шоу «Наша пісня», побудований на протиставленні різних вокальних стилів та жанрів (продюсер та режисер М. Поплавський). Щотижня переможці батл-шоу брали участь в «Українській пісні року». У 2014р. почала виходити програма власного виробництва «Перша студія», а 17 липня – програма журналістських розслідувань Наталки Седлецької «Схеми» (НТКУ спільно з «Радіо Свобода»).

20 липня 2014р. стартував економічний тижневик Андрія Юхименка та Олега Гавриша «Перша шпальта» власного виробництва НТКУ. «Перша студія» та «Перша шпальта» – прем'єри на «Першому національному» доводять очевидне: навіть у мінімалістичних інтер'єрах можна зробити цікавий продукт, якщо запросити до його створення професійних та творчих людей.

Тенденція ТБ-виробництва вказує ще на такий напрямок, як виготовлення телевізійних фільмів. Зокрема в площині телекартин лідирує СТБ, а багатосерійних проектів – ТРК «Україна» та «Інтер». Зокрема серіали Ірини Курчакової, представниці «AccelTime Production» – «*Верни мою любовь*» та ін.

«*StarLightMedia*» наприкінці 2014р. оголосив про початок зйомок пілотного епізоду комедійного серіалу під робочою назвою «*Бар*». Прем'єра планується на 2015р. Оригінальний американський серіал «*Cheers*» – це ситком про бар, де збираються місцеві жителі, та про відносини, які зав'язуються у відвідувачів. Серіал виходив у США у 1982-1993рр. на ТК NBC, мав 11 сезонів (275 серій) та отримав 28 премій Emmy і шість премій «Золотий глобус».

На 2015р. на ТК «1+1» стартує реаліті-шоу про перевтілення жінок «*Поверніть мені красу*». Проект створено за італійським форматом *Bella Piu' Di Prima*, адаптованим під українського глядача. Виробництво проекту веда команда «*Sister's Production*».

Досить влучно про фінансовий бік зйомок висловився Сергій Созановський, голова правління «Інтеру» до 2010р.: «Бюджети мильних опер – в межах 30-40 тис. доларів за серію, іноді навіть дешевше. Локальні екшн-серіали – близько 50 тис. за епізод. Але до дорогих історій український ринок не добереться ні в 2015-му, ні навіть у 2016 році». Він також прогнозує, що найближчими роками популярними в Україні стануть політичні серіали, проекти про Київську Русь та у жанрі фентезі. Генеральний продюсер «*Film.ua Group*» Віктор Мирський прогнозує на найближчий час появу на українському ринку недорогих вертикальних серіалів з великою кількістю серій, орієнтованих на внутрішній ринок.

Продакшн-компанія «*Euromedia*» у 2015р. розпочинає зйомки дитячого повнометражного кінофільму «*Казка старого мельника*» режисера Олександра Ітигілова. «Казка старого мельника» – це дитячий фільм-казка, у якому автори спробують пояснити дітям, що таке добро і зло.

Підсумовуючи ринок продакшну в Україні, варто зазначити, що паралельно з гігантами медійного ринку функціонують такі компанії, як «*Продакшн Валентина Опалева*» (фільм «*Останній яничар*»), «*Драйв Продакшн*» та «*Студія квартал 95*», продакшн-компанія Олексій Гончаренка «*Friends production*». Зокрема, остання адаптує британський формат бізнес-реаліті *The Apprentice* («Учень») для телеканалу ICTV.

Нагадаємо, реаліті-шоу «*Вагітна у 16*» створюється за американським форматом *Sixteen & Pregnant*, його героями є дівчата-підлітки віком від 13 до 17 років, які намагаються подолати труднощі, пов'язані з ранньою вагітністю. Кожен епізод – це історія з життя неповнолітньої мами: від виношування до перших місяців після народження малюка, а також про подальше життя молодої мами. Перший сезон реаліті-шоу «*Вагітна у 16*» та пост-шоу «*Доньки-матері*» транслювався в ефірі «СТБ» в осінньому сезоні 2012р. Загалом вийшло 14 випусків. Другий сезон виходив улітку 2014р. і складався з 12 випусків.

Контрольні запитання з теми для самоперевірки:

Які жанри телевізійних матеріалів належать до аналітичних?

Що називають відеокореспонденцією і чим вона відрізняється від повідомлення?

Що називають коментарем і в чому його особливість?

Які матеріали називають телевізійними оглядами?

Які жанрові ознаки містить в собі прес-конференція?

Що розуміється під поняттям «телешоу»?

Які жанри відносять до художньої публіцистики?

Які різновиди замальовок Вам запам'яталися?

Які телевізійні нариси виокремлюють за характерними ознаками?

Чому фейлетони, памфлети вважають непопулярними жанрами ТБ?

Що таке «телевізійний марафон»? Які з них Ви запам'ятали?

Як Ви зрозуміли «відеоканал» і в чому його специфіка?

Чим «цінна» молодіжна студія «Гарт» для українського ТБ?

Як Ви розумієте поняття «продакшн»?

Що Вам запам'яталося із перших спроб власного продакшну?

Які українські сучасні продакшн-студії Ви знаєте?

Над виробництвом якого контенту вони «спеціалізуються»?

Які прямоефірні передачі на українському ТБ Вам запам'яталися?

Чим «цінні» телевізійні мости й у чому їх популярність?

Розважальні ток-шоу – це «данина моді» чи необхідність?

У чому специфіка підготовки й трансляції шоу на ТБ?

Тема 4. Нові медіастандарти у виробництві екранної продукції

Головні питання, що розглядаються:

Сучасний стан та перспективи розвитку нових форм подання інформації на вітчизняних ТБ. Спільне й відмінне у закордонних та українських стандартах телевізійного виробництва. Аудиторії нових медіа. Нові вимоги до контенту та нові інструменти для збору і обробки інформації. Принципи конвергованої журналістики та професійні стандарти. Новини в мультимедійному світі. Формати цифрових новин. Основні вимоги до текстів. Аудіовізуальні складники телевізійної продукції: звукове оформлення, дизайн студії, інфографіка й под.

Основні терміни, поняття та імена: стандарти ТБ-мовлення, формат ТБ-продукту, нові медіа, конвергенція, мультимедіа, професійні стандарти, дизайн, інфографіка.

Старше покоління глядачів добре пам'ятає популярні к. ХХ ст. передачі, серед яких: пізнавальні цикли «Клуб кіноподорожей», «В світі тваринних», «Очевидне – неймовірне», «Людина. Земля. Всесвіт» «Здоров'я», «Кінопанорама»; програми «Бесіди про літературу» й ін.

ТБ минулих років популяризувало різні форми музичного мистецтва, демонстрували фестивалі радянської пісні; спільно з творчими союзами організовували авторські вечори композиторів. Значне місце в програмній сітці займали відомі («як класика жанру») теле- і кінофільми, трансляції театральних

і телеспектаклів, концертних програм, виступів самодіяльних колективів, естрадних і гумористичних передач – «13 стільців», «Блакитний вогник» та ін.; передач для дітей – «Зустрічі із знатними людьми», «Вогнище», «Будильник», спектаклів, мультфільмів; програм для молоді – «Випробуй себе» й ін.; трансляції спортивних змагань.

Вітчизняні ТК, аби утримати рейтинги, швидко реагують на запити аудиторії – це призводить до постійного «пошуку» нових сучасних форм подання інформації (а також її оперативності, достовірності, видовищності та повноти). Наближення якості вітчизняного телефіру до світових стандартів оптимізує розв’язання досі актуальної для України проблеми інформаційної безпеки. Назріла потреба перегляду загальнонаціональними ТК своїх творчих концепцій з метою адекватного висвітлення українських реалій. Стратегія виживання має змінитися на стратегію розвитку, таким чином успішний розвиток вітчизняного ТБ тісно пов’язаний з його жанровим різноманіттям.

Упровадження сучасних жанрових новацій сприяє масовості ТБ-продукту. Видовищність, діалогічність та інші аспекти стилістики ТБ значно розширюють глядацьку аудиторію, що, в свою чергу, зміцнює вплив телефіру на суспільну свідомість. Стилiстика сучасного телефіру нагадує видовище, навіть випуски новин наповнюються елементами видовища й збагачують ТБ-ефір. Наприклад, на каналі «1+1» наповнення ТСН здійснюється наступним чином: 90 відсотків новин інформаційного випуску формуються за ознаками шести – «С» та одного – «Г» (це: Скандали, Сенсації, Страх, Секс, Смерть, Сміх та Гроші). Тобто все тематичне наповнення випуску є цікавим для глядачів. Ясна річ, ефективними завжди є журналістські розслідування, прихована камера. Виняток становлять деякі новини культури і мистецтва: тут обираються найцікавіші події з цих сфер і подаються за принципом інфотеймент або таблоїду.

Зверніть увагу. У випуску є різноматематичні сюжети, телематеріали інших жанрів з різною формою подачі: комбiнування: емоція – корисна інформація, важлива інформація – інфотеймент, екшн-фiльм – теленовина, таблоїд – публіцистика.

Невпинне зростання конкуренції, разом із посиленням впливом корпоративних економічних інтересів у 80-і роки ХХ ст. у США, спричинило виникнення нового жанру «інфотеймент» (від англ. *information* – інформація і *entertainment* – розвага), що вивело пошук тем з категорії пріоритетних стратегій для засобів масової інформації у так звану категорію людської цікавості та висвітлення сенсаційних фактів, новий вид інформаційних програм, новини в яких подаються в максимально розважливій формі, який допоміг представити об’єктивну картину реальності в розважальному ключі, додав яскравості та видовищності програмам. Проте варто звернути увагу і на той фактор, що інфотеймент часто ідентифікується як метод подачі новин. На сьогодні подвійне тлумачення поняття є актуальним для дослідження телевізійного поля України.

Зверніть увагу. Піонером у цьому напрямі вважають одну з найвпливовіших щотижневих програм про поточні події «60 Minutes» («60

хвилин») на американському ТБ (телерадіомережа CBS), де ведучі стали активно включати в репортажі своє ставлення до подій і журналісти почали з'являтися в кадрі нарівні з героями репортажів, що було нетипово для американського ТБ. Тож інфотеймент допоміг представити об'єктивну картину реальності в розважальному ключі, додав яскравості та видовищності програмам.

Досвід CBS підхопили й інші канали, зокрема, телевізійна мережа NBC візитівкою якої завжди були новини. Продюсер каналу Н. Шапіро, вважав, що підсумкові випуски потрібно подавати винахідливо, з використанням ефектної зйомки, графіки, фантазії, спецефектів тощо. Сенсаційне у верстці має випереджати те, що здається більш значущим, оскільки наприкінці дня (тижня) люди вже знайомі з основними новинами. Тому перевагою перед традиційною подачею новин став інфотеймент, що задовольнив основні запити сучасного масового глядача: особисту свободу, цікаве дозвілля та оптимістичний настрій.

Цей формат мовлення прийшов в Україну разом з явищем, коли ТК «ТЕТ» входив у новий формат. Ретранслюючи програми СТС, український ТК перейняв у нього і концепцію «розважальності». Саме СТС позиціонував себе як ТК у жанрі «Інформуємо розважаючи!». Хоча розваг там було більше, ніж інформації. Найбільш вдала програма, де витримано частку і інформації, і розваги – це «Історії в деталях» з С. Майоровим. Український продукт в жанрі інфотеймент представили засновники програми «Дивись!» (ТЕТ), «Неймовірні історії кохання» на СТБ, «Особистий погляд» (НТН). Прояви «інфотейменту» виявлено в ранкових програмах українського виробництва таких, як «Підйом» на «Новому каналі» (на сьогодні «Абзац»), «Ранок з «Інтером», «Сніданок з «1+1», програма «Ранок по-київськи» на «Сіті» (зараз «Плюс-Плюс») тощо.

Процес розмивання жанрових кордонів призводить не лише до створення гібридних жанрових форм, але й до взаємозбагачення вже існуючих. Утім, змінюючись і трансформуючись, жанри у своєму розвитку зберігають свою наступність, основні типологічні ознаки, що можна знайти у багатоманітності окремих жанрів.

ТБ-публіцистика, по своїй суті, – сьогодні є новим жанровим форматом, який має, більшою мірою, характер шоу. Такі «видовища» помітно впливають на формування обличчя ТК. Тому саме ці відносно нові жанрові формати є популярними серед глядачів. Сучасний авторитетний ТК виробляє різні (політичні, розважальні, інтелектуальні) ток-шоу, охоплюючи провідні сфери суспільного та громадського життя. Їх диференціюють відповідно до потреб аудиторії, ідеологічних цілей, а також маркетингових завдань ТК. Так, у денному ефірі переважають ток-шоу для домогосподарок, шкільної та студентської молоді. Опівночі – для інтелектуалів.

У цьому випадку менеджери свідомо йдуть на збитковість програмного виробництва, адже нічна аудиторія нечисленна і залучити достатньо реклами для самоокупності важко. Проте, формується іміджевість і стильність ТБ.

Зверніть увагу. Телевізійні критики досить упереджено оцінюють розважальні ток-шоу (особливо у складний для України час), проте це не знижує рейтинги ТК.

«Квадратний метр», «Українська топ-двацятка», «Живе багатство України» («Інтер»), «Свобода слова» (громадсько-політична програма), «Анекдоти по-українськи», «Дивитися всім!», «Зірка YouTube», «Україна. Код унікальності» (ICTV), «5 копійок», «Майдан», «Велика політика», «Бізнес-час», «Особливо небезпечно» (були на «5 каналі»); «Говорить Україна», «Співай як зірка», «Реальна містика», «Моє нове життя» (ТРК «Україна»); «Вова зі Львова», «Вольності Вольнової», «Shakeанемо, бейбі» («М1») та ін.

Таким чином, ток-шоу – це діалогова програма на будь-яку (політичну, соціальну, побутову, культурну, освітню, спортивну тощо) тему, яку веде, як правило, відома людина (журналіст) і до обговорення якої запрошуються експерти, фахівці певної галузі та гості у студії.

Останнім часом українські ТК пропонують своїм глядачам *скетч-шоу*. Це переважно гумористичні програми (фільми) із певною кількістю комедійних сцен або «скетчів» із хронометражем, як правило, кожної одна – десять хв. Це відомі скетч-шоу (російського виробництва): «Шість кадрів», «Даєшь молодёжь!», «Джентльмен-шоу», «Уральские пельмени», а також власне українського виробництва – 100 серійне найкраще «народне» скетч-шоу «Файна Юкраїна» («Новий канал») із Сергієм Притулою (був актором, автором і співпродюсером) та Андрієм Молочним (його партнер); «Поки всі вдома» (СТБ); «Віталька» («ТЕТ»), «Стажери» («Новий канал») та ін.

Екшн (з англ. *Action movie* – «фільм дії»; розм. – «екшн») – поєднує в собі драматичний жанр фільму разом з нестримними діями: бійки, автомобільні переслідування, вибухи, стрілянина і т.п. Жанр, в основному, показує самостійні намагання героя відновити справедливість, що нерідко переростає у «маленьку» війну. Проте не варто плутати екшн з фільмами про війну. Серед популярних у СРСР фільмів: «Бережись автомобіля» (1966р.), «Собака на сні» (1978р.), «Екіпаж» (1979р.), у незалежній Україні – «Свати» (2008р.), «О чем говорят животные» (2013р.) – «Новий канал», у ньому показали десять історій із життя тварин; «Фізрук». У березні 2015р. «1+1» розпочне показ 16-серійного комедійного серіалу «Останній москаль» (режисер Семен Горюхін).

Зверніть увагу. Популярними на ТБ є так звані *ситкоми*. Ситуаційна телевізійна комедія або ситком (англ. *situation comedy, sitcom*) – жанр комедійних програм, що зародився в США у 20-х рр. минулого століття. У наш час ситкоми зазвичай складаються з постійних персонажів у звичайному оточенні, такому як дім або робоче місце, наприклад «Леся + Рома», «Бар», «Універ. Новая общага». Хронометраж телевізійних ситкомів, як правило, складає 20–30 хв. (разом із заставкою, титрами). Перші ситкоми знімалися відразу у студії перед глядачами, – тому часто супроводжувалися закадровим сміхом (часом певними репліками). Згодом їх замінили реаліті-шоу. Цей телевізійний жанр об'єднує багато телевізійних програм. *Реаліті-шоу* або реаліті-телебачення – це жанровий різновид розважальної телевізійної передачі, в основі якої є показ дій людей у наближеній до життя обстановці. Цей жанр ТБ-продукту характеризується відсутністю сценарію, прямоефірною телетрансляцією, участю простих людей, а не професійних акторів, зйомкою в реальних (інколи екстремальних) умовах. З часом формати реаліті-шоу почали

розвиватися в кількох напрямках: *шоу-відглядання* (глядачі слідкують, що відбуваються з персонажами шоу, наприклад: «За склом», «Дом-2»), *шоу-оновлення* (глядачі спостерігають за змінами життєвого простору героїв програми, наприклад: «Квартирне питання», «Один за 100 годин», «Поверніть мені красу»), *шоу-виживання* («Останній герой»), *шоу-навчання* («Від пацанки до панянки», «Фабрика зірок»), *шоу-гра* («Ігри патріотів», «Караоке на майдані», «Хто зверху?», «Найрозумніший», «Мій зможе», «Весілля за 48 годин», «Куб») тощо.

Цікавим, на нашу думку, є показ по ТБ *судових шоу* – передач, у яких відтворюється судовий процес. Такі дійства нагадують театральні виступи, спектакль, у яких «розігруються» певні ситуації із судових справ («Судові справи: Злочин і кара» – Інтер», «Судові справи» – ТРК «Україна», лялькове пародійне шоу «Судові пристрасті» – ТК «Перець»).

Процес розмивання жанрових кордонів призводить не лише до створення гібридних жанрових форм, але й до взаємозбагачення вже існуючих. Утім, змінюючись і трансформуючись, жанри у своєму розвитку зберігають свої кваліфікаційні ознаки, основні структурні компоненти, які лише увиразнюють й наповнюють новими формами вияву окремі жанри ТБ-продукту.

Зовсім в іншому форматі на українському ТБ представлені *телевікторини*. «Тріумфальний» хід зарубіжних програм такого типу почався у 1990р., коли Владислав Лістьєв «запустив» капітал-шоу «Поле чудес» (аналог американського «Колеса фортуни»). Командні телевікторини – це програми, у яких відповідь на питання знаходять спільно, але відповідає, як правило, один з членів команди. Ці ігри походять від міжкомандних ігор на ерудицію («Що? Де? Коли?») до індивідуальних («Крім», «Найрозумніший», «Детектор брехні»). Телевікторини українського ТБ-простору відрізняються один від одного деталями: правила черговості ходу, типами питань, сумою винагороди, а також кількістю гравців і інтенсивністю участі ведучого. Можна виділити такі види телевікторин: *індивідуальні, командні, спеціалізовані, інтерактивні вікторини для телеглядачів*. Багато ТК зробили інтерактивні вікторини з глядачами обов'язковою частиною свого ефіру з двох причин. Перше – це залучення і утримання глядацької аудиторії, і друге – це швидкий і «непоганий» заробіток.

Зверніть увагу. Сьогодні ми спостерігаємо цікавий процес «закріплення» популярних і «апробованих» форматів ТБ-матеріалів інших країн на українських телеекранах. На практиці саме шаблонні форми створюють потрібний технологічний ефект, приваблюють та утримують глядацьку аудиторію. Звідси програми-кальки з західних зразків, програми-близнюки на різних ТК, а також програми, форми яких відкриті багато років тому, й дотепер активно використовуються. Згадаємо, «Льодовий період» (ТРК «Україна»), «Танці з зірками» («1+1»), «Дві зірки» («Інтер»), «Цирк з зірками» («1+1»), «Телезірка – суперзірка» (ТРК «Україна»), «Фабрика зірок» («Новий канал»), «Ти суперзірка» («1+1»), «Яка то мелодія?», «Комедіклуб» (ТРК «Україна»), «Модний вирок», «Городок» («Інтер») тощо.

Є очевидним факт, що до еволюції жанрів приєдналася революція технологій: в жанровому полі відбувається зміна, трансформація, модернізація цієї журналістської системи. У той же час спостерігається розмивання жанрових та типологічних ознак, порушення жанрових законів, гібридизація форм. Старі жанри розпадаються або видозмінюються, створюючи несподівані єдності, виникають нові, синтетичні форми.

Зверніть увагу. «*Кафе+концерт*» – форма, придумана за зразком модних у перші роки існування ТБ модіжних кафе, популярна й понині та досить успішно тиражується: це безкінечні «сміхопанорами», «криві дзеркала», «Comedy club». У подібній жанровій формі подано на екрані передачу «Вечірній Київ», проте в одній із рубрик («Вас замовили») використовується телевізійний прийом для робіт в жанрі «журналістські розслідування», а саме «прихована камера». Подібний метод операторської роботи вперше (у кіно) практикувався в 20-х рр. ХХ ст., коли кінорежисер-документаліст Д. Вертов здійснив на практиці принцип «зйомки життя зненацька». На українському ТБ у такому форматі представлені програми «Розіграш» («Інтер»), «Аферисти» («Новий канал»), «Прихована камера» («1+1»), «Чортиці в спідницях» (ТЕТ) тощо.

Жанрові новації підвищують конкурентоспроможність будь-якого ТК. Виникненню нових жанрових утворень на сучасному ТБ передують освоєння журналістами нових методів пізнання дійсності, взятих на озброєння з інших сфер людської діяльності. *Новими інструментами* для збору інформації для телепередач, окрім традиційних, стає *Інтернет* (пошта, сайти, портали, блоги), *соціальні мережі* (Facebook, MySpace, ВКонтакте, Однокласники, FriendFeed, LinkedIn), *всесвітньо відомі відео-сервіси* (YouTube, iTunes, Hulu) тощо.

Зверніть увагу. Ю. Єлісєнко стверджує, що сучасне ТБ все більше відходить від традиційного формату перегляду телепередач, розвиваючись у бік розширення інтерактивних можливостей, доступу до функцій персонального комп'ютера і мобільного пристрою, причому переключення між ними стає все простішим, швидшим і доступнішим.

За словами генерального директора американської багатонаціональної медіа-корпорації «Time Warner» Джефрі Бевкаса, завдяки консолідації ТБ та соціальних мереж змінюється не тільки сама схема програмування ТК здійснюється глобальна технічна революція – поява нових пристроїв для перегляду. Варто зазначити, на нашу думку, поява соціальних мереж не стане головним конкурентом для ТК, а скоріше навпаки, завдяки інтеграції, це явище стає новим етапом розвитку ТБ.

Таким чином, будь-яка медіа-продукція, що є інтерактивною та розповсюджується цифровими методами змінюватиме й інший тип комунікації «від багатьох багатьом», на противагу мас-медіа, де комунікація здійснюється «від одного багатьом». Головними пріоритетами сучасних цифрових медіа стає мультимедійність, гіпертекстуальність та інтерактивність. ТК на сьогодні надають доступ до свого продукту, інформації у цілому в режимі реального часу, персоналізують її доставку споживачеві, надають глядачеві можливість брати участь у її творенні, впливати на процес колективної медіаторчості (за

рахунок форумів, блогів тощо) – тобто набувають ознак новітніх медіа (синонім: нові медіа).

Мультимедіа (від англ. *multi* – багато і *media* – носій, середовище) – сукупність технічних і програмних засобів, що дозволяють вводити, обробляти, зберігати, передавати та демонструвати інформацію в різних цифрових форматах: текстовому, звуковому, відео, анімаційному.

Інфографіка (від лат. *informatio* – інформування, виклад, і грец. *γραφικος* – письмовий) – візуальна подача інформації, яка унаочнює її сприйняття (дорожні знаки, інтерфейс мобільних телефонів); робить її інтернаціональною (попереджувальні знаки, інтерфейс техніки); представляє візуально складний текстовий матеріал великого обсягу, розшифровує деталі події або впливає на реципієнта. Інфографіка дає можливість сприймати й аналізувати великі обсяги інформації в організованій і зручній формі.

Зазвичай на ТБ, використовують такі види *інфографіки*: *діаграми, графіки, карти, таблиці, умовні знаки, зображення зі збільшеними деталями, комбіновані зображення (картодіаграма, сполучення фотографії і креслення).*

Нові медіа – класичне визначення всіх типів переказу інформації, що може розповсюджуватися мережею Інтернет, а також через соціальні мережі. Таким чином, виникають й нові вимоги до наповнення контенту та нові інструменти для збору і обробки інформації, нові технології до виробництва ТБ-продукту. Стає можливим доступ до контенту з усіх електронних пристроїв з виходом у мережу Інтернет, таким чином медіа стають *конвергентними*.

Зверніть увагу. Така тенденція активно проявляється саме завдяки ТБ, коли в рамках конвергенції інформація поширюється значно швидше, ніж лише засобами екрану.

Конвергенція ЗМІ (від лат. *convergere* – наближуватися, сходитися) – процес інтеграції інформаційних і комунікаційних технологічних платформ, а також інформаційних продуктів, які вони виготовляють й передають. Значення терміну найточніше передає поняття «злиття». По-перше, це злиття технологій. По-друге, злиття раніше роз'єднаних і віддалених один від одного традиційних ЗМІ (періодичної преси, радіомовлення і ТБ). По-третє, злиття ринків – створюється новий інтегрований ринок, на якому раніше конкуруючі компанії об'єднуються з метою зниження фінансових ризиків. Проте, найважливішим наслідком *конвергенції* медіа є зміна власне інформаційного продукту: текст, графіка, звук, відео інтегруються в єдиний інформпродукт, який позначають терміном «мультимедіа».

Водночас суть і сенс конвергенції, на думку В. Шевченко, вбачається не тільки в тому, щоби створювати такий контент для різних видів ЗМІ, а й у можливості керувати цим інфопотоком із єдиного центру. Конвергенція у медійній сфері відбувається при їх перекладі на єдину цифрову платформу. Внаслідок *дигіталізації* ЗМІ (тобто переведення інформації будь-якого виду (текстової, графічної, аудіальної, візуальної, аудіовізуальної та ін.) у цифровий формат, зрозумілий сучасним комп'ютерам, портативним цифровим пристроям; комп'ютеризація всіх процесів передавання, зберігання та опрацювання даних із використанням для цього бінарного коду) набувають характеристик

багатоканальності, мультимедійності, інтерактивності, здатності до відтворення подій у режимі реального часу і безперервного оновлення інформаційних ресурсів.

Таким чином виникає й *конвергенція* жанрів – взаємопроникнення та асимілювання жанрів традиційних ЗМІ, що відбувається внаслідок з'єднання різних медіаплатформ, наприклад, друкованих ЗМІ з ТБ на базі інтернет-порталів.

Зверніть увагу. Інтернет-ТБ набуває все більшої популярності як принципово новий канал розповсюдження інформації. Журналісту, який працюватиме в редакції інтернет-ТБ, потрібно знати як специфіку інтернет-ЗМІ, так і основні принципи мовлення ефірного ТБ.

Поширення продукції в Інтернеті зумовила активність користувачів. Адже популярні сюжети, уривки програм, відеоцитати миттєво з'являються в Мережі. Обсяг контенту, який належить каналам, в Інтернеті зростає, тож канали розпочали систематизацію цих матеріалів. Таким чином, почалася свідомо інтеграція телеканалів в Інтернет, зокрема, в соціальні мережі: канали почали створювати офіційні сторінки, канали на відео-ресурсах, блоги.

Онлайн-мовлення стає одним із способів залучення інтернет-аудиторії до продукції ефірних ТК. Особливою популярністю користуються в такому форматі трансляції футбольних матчів та боксерських поєдинків, права на які викуповують великі ТК. Користувачі Мережі став впливати на контент Інтернету, в тому числі й на наповнення ТБ-продукту, зокрема новинних матеріалів. Це стало можливо завдяки прямій комунікації співробітників ТК із глядачами у соціальних мережах, проведення опитувань, реагування на цікаві новини, які розміщують телеглядачі на сторінках каналу.

Актуальні види телемовлення за допомогою Інтернету: *IPTV* (Internet Protocol Television) і власне *інтернет-ТБ*.

IPTV – сервіс, який користувачі передплатують за можливість дивитися ТБ-продукт на звичайному телевізорі, підключеному до Інтернету у вигляді абонентської плати. Ця послуга є додатковою до кабельного і супутникового ТБ, і включає в себе можливість формувати індивідуальний пакет ТК, а також функцію «пауза» в режимі реального часу й т.д.

Інтернет-ТБ – сукупність ТБ та відеоконтенту, доступного для перегляду в Інтернеті. На відміну від *IPTV*, продукція інтернет-ТБ поширюється безкоштовно і розрахована на широку аудиторію. Це може бути як онлайнове мовлення («потоківне відео») – трансляція ефіру через мережу Інтернет у режимі реального часу, так і «телебачення за запитом» – можливість переглядати опублікований в Інтернеті запис у будь-який час.

Якість зображення інтернет-ТБ забезпечується використанням двох стандартів роздільної здатності: *Standart Definition Television* (SDTV) та *High Definition Television* (HDTV). Мінімальна швидкість з'єднання для перегляду інтернет-телепередач – 300 кілобайтів/сек.

Сьогодні *відео в Інтернеті* транслюють мовники трьох видів:

– оффлайн-канали, що надають доступ до своєї продукції через Інтернет;

– інтернет-ТБ, які не мають оффлайнових версій і виробляють оригінальний продукт власне для Інтернету;

– сайти-колектори відеоконтенту і відеохостинги. Прогнози: ймовірно, з часом інтернет-ТБ і традиційне ТК з'єднаються – і постане виробник інформації нового типу, який розповсюджуватиме її одночасно як по ефірних, супутникових, кабельних каналах, так і через Інтернет.

Інтернет-ТБ широко використовують конвергентні технології. Виконуючи не властиві ТБ функції (адаптація продукту для мобільних пристроїв, інтеграція з телекомунікаційними сервісами), інтернет-телеканали збільшують свою аудиторію.

На сьогодні у Мережі ведуть мовлення десятки інтернет-ТБ. Серед них лише кілька мають стабільно високу відвідуваність і професійну команду. Перші сходинки рейтингу *Rambler's Top 100* потрапили такі українські інтернет-ТБ: «112», «5 канал», «Канал 24», «Інтер», «[Life News](#)», «[ТВи](#)», «Еспресо ТВ», «[Рада](#)», «Громадське ТБ» та ін.

Зверніть увагу. Найпопулярнішими англomовними ресурсами відеонovin є не власне інтернет-ТК, а сайти всесвітньовідомих теле-радіомовних корпорацій: BBC, CNN, ABC. На відміну від сайтів українських ТК, це продукти діяльності конвергованих редакцій. Зауважимо, що відеоматеріал на сайті іноді з'являється навіть раніше, ніж у телеефірі, причому це інший матеріал, аніж той, який побачить глядач ефірного ТБ.

Власний інтернет-ТК запустив футбольний клуб «Шахтар» (<http://fcsd.tv/ru>). Заявлено про створення *інтернет-ТК про українські музеї* (<http://uamuseum.r-media.com.ua>). Це окремі тематичні проекти – натомість повноцінного інтернет-ТК з різноманітними рубриками і різножанровими програмами чи хоча б суто інформаційного ТК в українськомовному Інтернеті наразі немає.

Новини на сайті інтернет-ТК постійно оновлюються і користувач може спостерігати за розвитком події в реальному часі. Зазвичай спочатку з'являється відео без коментарів із місця події з коротким текстовим підписом. згодом додається текст (розрахований на інтернет-користувача), переважно з відеоцитатами експертів чи очевидців події. І, вже як підсумок, змонтований телерепортаж чи звіт про подію.

Журналіст конвергованої редакції повинен уміти не лише оперативно писати телевізійною мовою, але й самостійно знімати на місці події (і ми про уніфікацію професій на ТБ вже говорили). Інтернет-ТБ – це все ще колективна робота і будь-який телевізійний продукт у Мережі, як і продукт ефірного мовлення, є результатом роботи також редакторів, графіка, дизайнера.

Працюючи над текстом для новин у мережі Інтернет, журналіст зважає на основні особливості інтернет-ЗМІ: інтерактивність, глобалізацію і гіпертекстуальність. Основні правила зйомки відео для Інтернету дещо «спрощені» й наближені суто до родієвої зйомки (камера на штативі; мінімум руху камерою; плани знімати «монтажно»; знімати плани-перебивки; дублювати звук на диктофон тощо).

Зверніть увагу. Для монтажу відео для Інтернет-ТБ можна використовувати як просту монтажну програму Windows Movie Maker, так і VirtualDub, Pinnacle, Sony Vegas, Ulead Video Studio чи Adobe Premiere Pro, Adobe After Effect, Final Cut, що не завжди є виправданим для суто ТБ-продукту.

Конвергентна подача інформації передбачає наявність відеоряду для більш повного відтворення описуваної події чи розкриття теми. Із кінця 2000х рр. у більшості інтернет-ЗМІ функціонують відеорозділи (підкасти).

Число ТК, що ведуть мовлення в Інтернеті, обраховується вже тисячами. Це ускладнює для користувача вибір каналів і програм. Тому створено сайти-колектори – окремі сайти і сервіси, що полегшують пошук потрібної програми і надають доступ до інтернет-ТК, згрупованих за певними категоріями.

Кожен із інтернет-ТК збирає мільйонну аудиторію. Середня тривалість найпопулярніших відео – до 5 хв. Це переважно новинні сюжети, музичні кліпи, анонси кінофільмів і фрагменти популярних телешоу.

?Контрольні запитання з теми для самоперевірки:

Які нові форми подання інформації з'явилися на вітчизняних ТБ?

Що є спільного й відмінного у закордонних та українських стандартах телевиробництва?

Які вимоги до телевізійного контенту у сучасного глядача?

Що розуміють під поняттям «інфотейнмент»?

У яких телешоу найчастіше застосовують?

Що Ви знаєте про нові інструменти для збору і обробки інформації?

Які формати цифрових новин Ви знаєте?

Які зміни до аудіовізуального продукту вимагає сьогодення?

Які стандарти ТБ-мовлення Ви запам'ятали?

Які програми для монтажу ТБ-продукту використовуються?

У чому популярність ток-шоу як телевізійного продукту?

Що таке реаліті-шоу, які програми у цьому жанрі є на українському ТБ?

Що називають кулінарним шоу і в чому їх цінність?

Чи потрібні світські хроніки в українському телебаченні?

Які гумористичні шоу представлені на українських ТК?

Яке головне призначення судових шоу на ТБ?

У чому популярність ігрових програм на ТБ?

Що таке «скетч-шоу», «скетч-фільми»?

Що таке «ситком» і в чому його популярність на ТБ?

Як Ви розумієте поняття «конвергентна редакція»?

Що таке нові медіа (новітні медіа)?

У чому заключається конвергентність?

Як Ви розумієте поняття «мультимедіа»?

Яку роль виконує інфографіка у сучасному виробництві ТБ-програм?

Як Ви розумієте «екшн» у сучасному телевиробництві?

Що нового з'явилося у стилістиці сучасного телебачення на ТК?

Які перспективи розвитку Інтернет-ТБ в Україні?

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ І ВПРАВИ

до модуля 1. «Телебачення як засіб масової комунікації»

Тема 1. Телебачення у системі ЗМІ

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **З'ясуйте** у чому полягають головні функції телебачення, зокрема соціальної сфери, а саме: - інформаційна функція; - культурна функція; - просвітницька функція; - інтеграційна функція; - соціально-педагогічна функція; - управлінська функція; - організаторська функція; - освітня функція; - рекреативна функція.

Зробіть короткі нотатки.

2. **Проаналізуйте** зміст телепрограм різних запорізьких каналів на предмет тенденцій, що переважають у сьогоденному телемовленні, програмній сітці? Письмово зафіксуйте факти, що підтверджують Вашу думку. Спробуйте пояснити: чому саме така ситуація, у чому криється причина такої концепції телевізійного каналу?

На занятті:

1. У телевізійній студії (спеціалізованому класі навчальної лабораторії телевізійної журналістики) **продемонструйте** уривки матеріалів, що підтверджують Вашу думку.

2. **Поміркуйте** над питанням: Яку б із функцій Ви додали до запропонованих? При цьому чітко **сформулюйте** відповідь й запишіть у зошит.

Лабораторне заняття № 2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Опрацюйте** статтю Ю. Райхеля «Телевидение: такие разные судьбы изобретателей» у всеукраїнській газеті «День», від 16 листопада 2011р. (№ 208. – С. 4). Основне (на Вашу думку) – **занотуйте**.

2. **Знайдіть** інформацію у мережі Інтернет щодо зв'язку кінематографа (розробки братів Люм'єрів) та телебачення. **Визначте** спільні й відмінні риси цих двох видів мистецтв.

3. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

На занятті:

1. **Перегляньте** у навчальному класі попередньо підготовлений викладачем відеоматеріал про пристрій «Диск Ніпкова» та архівне відео із соціальної мережі та **визначте** письмово:

– роль Б. Розінга у створенні електронного ТБ та значення електронно-променевої трубки у передачі нерухомого зображення;

– яке місце займає постать В. Зворикіна в історії телебачення, що вигадав радянський вчений для передачі зображення на відстань.

Зверніть увагу: попередньо ознайомитися із матеріалами можна за посиланнями: «Как появилось телевидение. Нипков, Бэрд, Зворыкин и развитие телевидения» – <http://www.youtube.com/watch?v=raMwXxkXXjs>; «Диск Нипкова» – https://www.youtube.com/watch?v=ct_OZIEtWvo; «Зворыкин Владимир Кузьмич. Тайны голубого экрана» – <http://www.youtube.com/watch?v=1QwBvgfzYpg>; «Из истории великих научных открытий Нипков, Бэрд, Зворыкин» – <http://www.youtube.com/watch?v=q8kakMp9awc> або інші (<https://ru.wikipedia.org/wiki>).

Лабораторне заняття № 3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Щодо питання «Хроніка українського телебачення: головні етапи ...» **перегляньте** та частково **розкадруйте** (відповідно вивченому матеріалу на «Студійному практикумі»: різновид телевізійних планів та характерних ознак кадрів) будь-який матеріал за вибором із мережі.

2. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

На занятті:

1. **Ознайомтеся** із наданою інформацією на офіційному сайті Національної ради з питань телебачення й радіомовлення України (з інших інтернет-ресурсів) щодо державних та комерційних ТК, а також становлення й сучасного стану муніципального, кабельного ТБ. **Зробіть** нотатки.

2. **Підготуйте** тлумачення понять «муніципальне ТБ», «кабельне (дротове) ТБ», «громадське ТБ», «суспільне мовлення» із різних джерел (у тому числі й законів, законодавчих указів, актів, положень тощо).

3. **Візьміть** участь в обговоренні питання «Суспільне мовлення в Україні: шляхи впровадження і перспективи».

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Вивчіть** запропоновану періодизацію генезису українського ТБ. Зокрема кийвського професора В.В. Гоян, яка презентована у монографії (2012р.):

Перший етап (1939 – 1951рр.): технічні експерименти у сфері практичного інформаційного телемовлення: перша телетрансляція з Києва...

Другий етап (1951 – 1972рр.) – закладання основ інформаційного телемовлення в Україні (перший в Україні Київський телецентр і перша телетрансляція у прямому ефірі; організація республіканського та обласного регіонального телемовлення в Україні; Держтелерадіо УРСР та загальнореспубліканський ТК УТ; створення Головної редакції інформації Держтелерадіо УРСР та редакцій інформації в обласних телекомітетах; вихід перших інформаційних телепрограм в столиці та регіонах і остаточне формування загальнореспубліканської інформаційної телемережі).

Третій етап (1972–1991рр.). Розвиток функціональних особливостей та становлення типологічних основ українських інформаційних телепрограм: двоканальне телемовлення в Україні; перетворення УТ із

загальнореспубліканської у національну телесистему; внутрішні і технічні реорганізації в системі інформаційного телемовлення України, трансляції інформаційних телепрограм у кольорі і в прямому ефірі; перехід від дикторського до авторського ведення інформаційних програм). Формування сегменту інформаційно-розважальних програм на ТБ.

Четвертий етап (1991–1996рр.). Становлення типологічної взаємозалежності програм інформаційного телемовлення триканальне телемовлення в Україні; створення Державної телерадіомовної компанії України; формування системи недержавних телестанцій; створення телевізійної законодавчої бази в Україні та структурні та творчі реорганізації в системі інформаційного телемовлення; організація творчо-виробничого об'єднання «УТН»; створення Держтелерадіо України та Національної телекомпанії України; перші інформаційно-аналітичні програми; становлення інформаційних телепроектів в ефірі недержавних телекомпаній як нове бачення ролі інформації в суспільстві.

2. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

3. **Укладіть** бібліографічний список друкованих та електронних джерел початку ХХІ ст., у яких є інформація про ТБ України щодо історії й становлення ТБ у цілому. **Оформіть** його відповідно вимогам.

4. **Перегляньте** вдома такі відеоматеріали: «Телевизори начала 60-х» – <http://www.youtube.com/watch?v=vwlvZ-B23ss>; «Телевизор «Радуга», цветное ТВ в СССР и телерепортажи» – http://www.youtube.com/watch?v=_5A-XP9eydI; «Телевизор КВН-49 с линзой, ПТС и Центральное ТВ СССР» – <http://www.youtube.com/watch?v=oCxl4y6qSHo>.

На занятті:

1. **Візьміть** участь в обговоренні питання «Сьогодення українського ТБ-простору».

2. **Підготуйте** кросворд (проявіть оригінальність й нестандартність!) на тему «Телебачення» (загальних позицій має бути 15-20). **Презентуйте** його одногрупникам під час заняття.

Тема 2. Специфіка аудіовізуальної інформації

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

2. **Ознайомтеся** із архівним відео за такими посиланнями: «Интервью: Татьяна Веденеева об истории отечественного телевидения» – <http://www.m24.ru/videos/6170>; «Развитие телевидения в конце 70-х» – <http://ytube.com.ua/watch/UchSfL-dKOU/razvitie-televideniya-v-konce-70-kh.html>; «1 канал... 80 лет отечественному телевидению» – <http://www.youtube.com/watch?v=hQejGaVRYe8>; «История российского телевидения 1930-1969» – <http://showday.tv/1350-istoriya-rossiyskogo-televideniya-2011.html> інші.

На занятті:

1. **Поміркуйте** над періодами стрімкого розвитку телемовлення та наповнення контенту різножанровою аудіовізуальною інформацією. Що цьому сприяло?

2. **Перегляньте** по одному випуску новин (не підсумкового, вечірнього!) вітчизняних телеканалів різної форми власності (наприклад «Першого Національного» та «1+1») і охарактеризуйте специфіку подання (спосіб висвітлення, верстку матеріалу, роботу ведучих, дизайн та кольористику ефірної студії, аудіовізуальної інформації на провідних вітчизняних ТК різної форми власності.

3. **Складіть** таблицю про перші телепрограми у Радянському Союзі за схемою:

№	Назва програми	Дата початку/завершення мовлення	Ведучі	Тематика	Заставка

4. **Візьміть** участь в обговоренні питань щодо першої інформаційної програми в УРСР, першого нарису вітчизняного виробництва, першої дитячої програми та перших мультиплікаційних чи анімаційних матеріалів для дітей.

5. **Перегляньте** матеріал за посиланнями: «Детская передача «Будильник» на ЦТ ССРСР (1965) – <http://youtube.com.ua/watch/iX3sMGd7-Zc/detskaya-peredacha-budilnik-na-ct-sssr.html>; «Детские киножурналы «Ералаш» и «Хочу всё знать» (1975) – http://youtube.com.ua/watch/oPYg_aexLio/detskie-kinozhurnaly-eralash-i-khochu-vsjo-znat.html та **висловіть** думку щодо відеофрагментів, які найбільш вразили чи запам'ядалися.

Лабораторне заняття № 2-3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Ознайомтеся** з державним реєстром телерадіоорганізацій України. **Визначте**, скільки телекомпаній знаходяться у державній та комерційній формах власності.

2. **Письмово** підготуйте короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури. Особливу увагу **приділіть** роботі М. Гриценка «Регіональні та місцеві телекомпанії України на сучасному етапі» – <http://journalib.univ.kiev.ua/>.

Зважте на те, що низка питань цього заняття виноситься на самостійне опрацювання й потребує часу, попереднього (за тиждень-два) ознайомлення.

На занятті:

1. **Перегляньте** відеофрагменти «Громадського ТВ» (із офіційного сайту ТК – <http://www.hromadske.tv/> чи мережі YouTube) та **визначте** наступне: Який формат цього інтернет-ТВ? Які враження у Вас від телемарафону із гостями, новинних блоків, прямих включень чи репортажів із місця подій? **Аргументуйте** свою відповідь прикладами.

2. **Проаналізуйте** письмово як телебачення взаємодіє із Інтернет. **Наведіть** приклади із власних спостережень.

3. **Опрацюйте** публікацію В. Склярєнко «Телебачення незалежної України: історія та сучасність» // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 179-186.

4. **Ознайомтеся** із текстом угоди «Женева-2006» (на офіційному сайті Національної ради з питань телебачення та радіомовлення України). **Подумайте** над питанням впровадження цифрового мовлення в Україні. Які із запорізьких ТК здійснюють мовлення в цифровому форматі?

5. **Знайдіть** в мережі Інтернет і **проаналізуйте** останню версію «карти покриття» цифрового мовлення в Україні.

6. **Напишіть** короткий твір-роздум на тему: «ТБ- чи інтернет-мовлення: що популярніше у XXI ст.?».

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури. Особливу увагу зверніть на роботу В. Гоян «Інформаційна телевізійна програма: типологічна характеристика, параметри діяльності журналіста» – <http://referatu.net.ua/referats/7569/165534>.

2. **Перегляньте** доступні у мережі Інтернет архівні ТБ-матеріали: «Довоенное телевидение 30-х СССР» – <http://www.youtube.com/watch?v=aNYLfcdlSxg> або <http://ytube.com.ua/watch/aNYLfcdlSxg/dovoennoe-televidenie-30-kh-sssr.html>; «1931 Первая передача российского телевидения» – <http://www.youtube.com/watch?v=vaQCfKed6aw> або <http://ytube.com.ua/watch/vaQCfKed6aw/1931-pervaya-peredacha-rossijskogo-televideniya.html> та **поміркуйте** над особливостями подання аудіовізуальної інформації того часу та сьогодні на провідних ТК різної форми власності.

3. **Зверніть** увагу, що підтема «Аналітично-публіцистичне телевізійне мовлення» виноситься на самостійне опрацювання. Для його успішного засвоєння – перегляньте та складіть список таких програм на українських ТК (при цьому зафіксуйте назву програми, її хронометраж, ТК, час виходу в ефір, наявність ведучого, стиль програми тощо).

На занятті:

1. **Поміркуйте** над процесом контролю владних структур вітчизняних ТК у першій половині 2000-х рр. **Наведіть** приклади тиску на ЗМІ з опублікованих матеріалів на інтернет-сторінках <http://www.telekritika.ua/>, <http://www.pravda.com.ua/>, <http://teleprostir.com/> та інші.

2. **Проаналізуйте** інформаційний контент українського інформаційного простору, зазначивши як називаються випуски новин на вітчизняних каналах, як часто вони виходять в ефір (час трансляції), хто є ведучими новинних випусків, чи прослідковуються відмінності у викладі інформації, інші особливості.

3. **Оберіть** один ТК, **проаналізуйте** його наповнення: наявність монологічних, діалогічних ТБ-програм.

Тема 3. Вітчизняні телевізійні канали та журналістські професії на ТБ

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Повторіть** лекційний матеріал щодо початку інформаційного мовлення на українських ТК (а також про перші новинні випуски на ЦТ СРСР. **З'ясуйте** у чому полягали проблеми українських студій щодо виробництва і трансляції таких програм.

2. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури. Особлива увага має бути приділена запропонованим електронним ресурсам.

3. **Укладіть** перелік українських ТК та електронні адреси їх офіційних сайтів.

4. **Перегляньте** та **проаналізуйте** «Інформаційні випуски на ТБ» – <http://ukrbukva.net/18909-Informationnye-vypuski-na-televidenii.html> та

прочитайте: К. Чорна «Інфотеймент та закономірності жанрово-творчих процесів в Україні» – [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?)

Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=f
ullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21CO
LORTERMS=1&S21STR=%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD
%D0%B0%20%D0%9A\$.

На занятті:

1. **Оберіть** один із ТК (загальнонаціональний, регіональний) та **опишіть** (вивчивши матеріал) історію його становлення. **Презентуйте** свою роботу на занятті.

2. На основі переглянутих записів новин (запропонованих викладачем) **зафіксуйте** мовні аспекти роботи ведучих у студії, закадрового озвучування новинного продукту, залучених синхронів, коментарів чи думок експертів.

3. **Візьміть** участь в обговоренні мовної ситуації у телеефірах на ТК.

4. **Опрацюйте** статтю: М. Гриценка «Регіональні та місцеві телекомпанії України на сучасному етапі» – <http://journalib.univ.kiev.ua/> та **занотуйте** основні міркування науковця.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Перегляньте** відеоматеріали щодо сучасної телетворчості на сторінках «Телекритики». Ознайомтеся, зокрема, із публікаціями Оксани Соколової «О «Фактах недели» и современном информационном телевещании в Украине. Части 1-4» – http://video.telekritika.ua/show/masterclass/369-oksana_sokolova_o_faktah_nedeli_i_sovremennom_informatsionnom_televevanii_v_ukraine_chast_1 та **занотуйте** цитати відомої ведучої підсумкової аналітичної програми, які Вас зацікавили або збентежили.

2. **Оберіть** ведучого (чи іншого творчого працівника телефіру) будь-якого ТК та **здійсніть** опис його професійної діяльності.

Зверніть увагу, що можна зробити відео- або медіапрезентацію цієї особи.

4. **Поміркуйте** над тим, що є «авторською програмою»? Чи завжди її ведучий є автором продукту? **Підберіть** тлумачення цієї дефініції із різних лінгвістичних праць, що присвячені мас-медіа. **Не забувайте** правильно «паспортизувати» джерело.

5. **Складіть** перелік авторських програм на вітчизняних ТК (при цьому обов'язково **зафіксуйте** назву програми, її хронометраж, ТК, час виходу в ефір, наявність ведучого, стиль програми тощо).

На занятті:

1. На основі «Національного класифікатора професій» ДК 003:2010, затверджено наказом Держспоживстандарту від 28 липня 2010р. № 327, **укладіть** перелік професійних обов'язків таких творчих працівників на ТБ: редактор (головний, випусковий, музичний, програм тощо); репортер, кореспондент та журналіст; відеооператор (головний, студійний, виїзний); інтерв'юер, ведучий (новинарних, аналітичних, авторських, художньо-публіцистичних, розважальних та ін. програм);

2. Користуючись довідковою літературою з власної бібліотеки навчальної лабораторії тележурналістики **зафіксуйте** вимоги до професії шоумена, режисера (режисера монтажу, інженер монтажу), сценариста, звукорежисера, дизайнера та ін.

3. **Презентуйте** у навчальному класі укладений перелік авторських програм на вітчизняних ТК.

4. **Перегляньте** у студії та **здійсніть аналіз** архівного відео (авторський матеріал на вибір).

Тема 4. Спілкування із носіями інформації

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Оскільки теоретичні питання теми виносяться на самостійне вивчення, **опрацюйте** запропоновану літературу та **доповніть** свій конспект лекцій щодо діалогічних різновидів телевізійного продукту.

2. **Перегляньте** кілька інтерв'ю (на власний розсуд) на регіональному та загальнонаціональному каналі. Особливу увагу **зверніть** на авторські телепроекти.

3. **Складіть** табличку із характеристиками інтерв'ю як жанру і методу ТБ.

4. **Перегляньте** програми і зафіксуйте 5 прикладів використання інтерв'ю (або синхронів) у ТБ-матеріалах різних жанрів.

5. **Проаналізуйте** 2 різних за цільовим призначенням інтерв'ю, визначте їх видові риси та стилістику проведення. Бажано, щоб до аналізу була залучена програма-інтерв'ю на будь-якому ТК України. **Зазначте** у чому полягає роль ведучого при проведенні різних видів інтерв'ю.

6. Авторська програма на телебаченні. **Поміркуйте**: позитивні й негативні сторони таких передач в ефірі.

На занятті:

1. **Поміркуйте** над твердженням: «Професійним ведучим може стати не обов'язково випускник відповідного факультету». **Підтвердіть** свої думки прикладами письмово у зошиті.

2. **Оберіть** одного ведучого із провідного ТК України та **проаналізуйте** його професійні якості (стиль, зовнішність, манера, мова тощо).

3. **Продемонструйте** одногрупникам опис обраної медійної персони.

4. **Презентуйте** свій аналіз ТБ-програм одногрупникам.

5. **Візьміть** участь в обговоренні авторських програм на ТБ.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Практикум у студії: **поміркуйте** заздалегідь та **оберіть** особу для проведення із нею інтерв'ю у навчальній лабораторії тележурналістики.

2. **Складіть** перелік запитань та визначте кут подачі інформації після запису інтерв'ю у студії.

3. Чітко **визначіть** вид Вашого інтерв'ю та **розробіть** відповідну його стилістику. **Врахуйте** всі чинники, у тому числі й поведінку ведучого, атрибутику чи інтер'єр студії при проведенні й записі інтерв'ю.

На занятті:

1. **Проведіть** інтерв'ю зі своїм запрошеним гостем (чи одногрупником) у телевізійній студії.

2. **Здійсніть** письмовий самоаналіз своєї роботи: *що вдалося* (як було заплановано), що «вийшло з під контролю» під час інтерв'ю й як його можна було уникнути, загальні враження від журналістської роботи як інтерв'юера й т.д.

3. **Перегляньте** та частково **розкадруйте** здійснений відеозапис проведеного інтерв'ю, **продумайте** концепцію монтажу матеріалу.

До модуля 2. «Телевізійне виробництво»

Тема 1. Робота журналіста у ході (на різних етапах) підготовки телематеріалу

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

2. **Ознайомтеся** та **занотуйте** основні моменти публікації М. Недопитанський «Технологія теленовин» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1459>; Д. Теленков «Особливості телевізійної верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2349>; В. Федорів «Випуски теленовин: головні інструменти верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=125943>; С. Дацюк «Современное новостное производство. Аналитический доклад» – www.xyz.org.ua.

На занятті:

1. **Розподіліться** у групи по 3 особи. **Підготуйте** (продумайте компоненти) телесценарій із відповідного інформаційного приводу.

2. **Напишіть сценарій** поточної події (на вибір), враховуючи усі вимоги до журналістського матеріалу такого плану допоможе запропонована «класична» форма (перелік необхідних складових елементів): 1. Номер епізоду, сцени, кадру. 2. Метраж (чи хронометраж) того чи іншого кадру. 3. Об'єкт (місце зйомок). 4. Масштаб і зміст зображення. 5. Характер руху камер, художні прийоми, ефекти, монтажні переходи. 6. Репліки «дійових осіб», закадровий текст, систему музичного і шумового оформлення. 7. Необхідна операторська і звукова техніка й реквізити. 8. Примітки, вказівки і рекомендації виконавцям, телеоператорам та іншим членам знімальної групи.

3. **Здійсніть** зйомку обраного самостійно заходу чи події, **обробіть** відеоматеріал.

4 **Здійсніть** розкадровку відео та підготуйте й начитайте у студії закадровий текст.

5. **Опрацюйте** та **взьміть** участь у обговоренні публікації «Сценарій у сучасному екранному мистецтві» – <http://vseslova.com.ua/word/%D0%A2%0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-105879u> – зверніть увагу на нюанси.

Лабораторне заняття № 2-3

Попередньо виконайте такі завдання:

4. **Простудіюйте** та **занотуйте** головні кроки щодо монтажу відео й аудіо на комп'ютері із списку рекомендованої літератури (зокрема Електронних джерел) та **випішіть** ключові моменти теми із списку основної літератури:

- власне продакшн телевізійних матеріалів.
- особливості впровадження ідей у ТБ-продукт.
- головні виробничі етапи створення аудіовізуального матеріалу.
- особливості роботи над матеріалом для прямих ефірів та програм у записі.

2. **Підготуйтеся** до командної роботи під час власне виробництва ТБ-продукту.

На занятті:

1. **Перегляньте**, попередньо підготовлений запис ранкового ефіру на вітчизняному ТК та **здійсніть** його аналіз за певною схемою, яка пропонується у публікації А. Стащенко «Інформаційне насичення ранкового телеефіру» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2188>.

2. **Запишіться** для виконання завдань підготовчого етапу продакшну (у день самостійної роботи) у лабораторії та **здійсніть** всі необхідні заходи для власне продакшну свого телематеріалу.

3. **Продумайте** компоненти прямих ефірів включення до вашого матеріалу та **реалізуйте** його під час демонстрації виконаного практичного завдання у групах.

4. **Підготуйте** схему розміщення (дизайн) декорацій для ефіру, студійного оформлення.

5. **Здійсніть** завершальний етап власне продакшн (монтаж) свого ТБ-продукту за покроковою інструкцією (див. додатки).

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Запишіть** свої враження після опрацювання таких матеріалів: М. Рабигер «Режисура документального кино и «постпродакшн»» – http://www.lib.mn/blog/majkl_rabiger/; Д. Теленков «Особливості телевізійної верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2349>; В. Федорів «Випуски теленовін: головні інструменти верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1259>.

2. Щодо прямофірних програм: **підберіть** із різних лінгвістичних джерел (2005-2014рр.) на кшталт Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа: Т. 2: Термінологічний словник основних понять і виразів: телебачення, радіомовлення, відео, аудіо..., Журналістика: словник-довідник / За ред. І.Л. Михайлина. – К.: Академвидав, 2013; Словник журналіста... / Під ред. Ю. Бідзілі. – У.: Вид-во «Закарпаття», 2007; Гетьманець М. Сучасний словник літератури і журналістики / М.Ф. Гетьманець, І.Л. Михайлин. – Х.: Прапор, 2009 та **запишіть** у зошит тлумачення понять «прямий ефір на ТБ», «прямофірна ТБ-передача». Не забудьте зазначити використане джерело.

3. **«Розбийте»** на виробничі етапи кожен дію по створенню свого ТБ-продукту та «передбачте», що «вийде» за сценарієм, а чого варто уникнути під час роботи).

4. **Поміркуйте** над питаннями: Яку роль «зіграв» монтаж у підготовці Вашого аудіовізуального матеріалу? та Який постпродакшн Ви вбачаєте для свого матеріалу?

На занятті:

1. **Візьміть** участь в обговоренні самостійно підготовлених матеріалів, їх позитивних і не зовсім вдалих моментів.

2. **Проаналізуйте** «внесок» кожного члена команди й свій також щодо розробки й власне продакшна ТБ-продукту. **Дайте** аргументовану оцінку.

3. **Візьміть** участь у організації й здійсненні трансляції свого матеріалу локальною телемережею.

4. **Здійсніть** опис «покрокової» інструкції щодо організації показу відеопродукту та технологію використання технічних засобів для цього.

Тема 2. Виробництво новин на телебаченні

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Занотуйте** окремо у зошити сучасні жанрові ознаки інформаційного телепродукту за класичними характеристиками.

2. **Поміркуйте** над питанням: Які методи викладу телевізійних новин у ефірі українських ТК переважають?

3. **Дослідіть** структуру інформаційної служби (редакції) телевізійних новин будь-якого ТК.

На занятті:

1. **Пригадайте** та **наведіть** по декілька прикладів на кожний телевізійний жанр із українського телевізійного простору.
2. На основі записаних випусків новин з двох українських загальнонаціональних каналів та одного регіонального за один день – **проаналізуйте** письмово особливості контенту з урахуванням жанрових характеристик.
3. Письмово: **підготуйте** схему інформаційної редакції (відділу новинних програм) та охарактеризуйте функціональні обов'язки її співробітників.

Лабораторне заняття № 2-3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово: **підготуйте** конспект основних положень із списку рекомендованої літератури.
2. **Повторіть** теоретичний матеріал щодо технології інформаційного телевиробництва.
3. **Перегляньте** телевізійні сюжети будь-якого ТК, зробіть нотатки (назва, хронометраж, автори, методи подачі матеріалу, структура тощо).
4. **Зафіксуйте** репортажі на запорізьких ТК. **Опишіть** їх.
5. **З'ясуйте** особи телереporterів на провідних українських ТК.

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** репортаж, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності у ньому «класичних» складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем телесюжету.
3. **Поділіться** на групи по дві особи та «**пропишіть**» структуру репортажу.
4. **Відзніміть** на відеокамеру репортаж (принаймні **зафіксуйте** обіграний стенд-ап).
4. **Змонтуйте** свій матеріал репортажного спрямування на комп'ютерах навчальних класів лабораторії тележурналістики, користуючись покроковою інструкцією (див. додатки).

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово: **підготуйте** конспект основних положень із списку літератури.
2. **Повторіть** теоретичний матеріал щодо технології підготовки коментаря та огляду на ТБ.
3. **Перегляньте** новини будь-якого ТК, **знайдіть** в них коментар та **проаналізуйте** його (назва випуску, хронометраж, тема та автор, місце у програмі, ознаки жанру тощо).
4. **Зафіксуйте** телеогляди на українських ТК. Здійсніть їх аналіз (автор, тема, хронометраж, кут подачі, залучення мультимедійної інформації тощо)
5. **З'ясуйте** особи оглядачів на провідних українських ТК.

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** огляд, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності у ньому класичних складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем ТБ-коментаря.
3. **Підготуйте** сценарій, зафіксувавши усі складники переглянутого огляду.
4. **Напишіть** текст коментаря для ТБ на одну із тем, що є цікавою для молодіжної аудиторії. **Презентуйте** його на занятті.
5. **Візьміть** участь в обговоренні питання щодо особливостей зйомки коментарів свідків чи учасників подій, експертів, фахівців з певного питання.

Тема 3. Виробництво аналітичних та художньо-публіцистичних телепрограм

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Підготуйте** конспект основних положень із списку літератури.
2. **Запишіть** на електронний носій по одній аналітичній та художньо-публіцистичній телепрограмі з будь-якого українського ТК (тематика вільна).
3. **Складіть** перелік програм такого типу у ефірі ТК України.
4. **Підберіть** із лінгвістичних джерел п'ять визначень «молодіжні телепрограми» («програми на молодіжну тематику» й под.). **Осмысліть** їх.
5. Докладно **опрацюйте** матеріал про першу молодіжну телепрограму (канал «Гарт» (*див. додатки*)).
6. **Поміркуйте:** Яку із програм сучасного телевізійного контенту Ви можете назвати як альтернативу «Гарту»?

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** репортаж, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності його класичних складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем телевізійного інтерв'ю (тема, питання, робота ведучого в кадрі, особливості зйомки, залучення попередньовідзнятих і змонтованих відеоматеріалів, рівень розкриття теми інтерв'ю, стиль його проведення, інші особливості).
3. **Поділіться** на групи по дві особи та **«пропишіть»** питання для інтерв'ю, **здійсніть** запис своєї роботи у телестудії лабораторії на відеокамеру.
4. **Змонтуйте** свій матеріал комп'ютерах навчальних класів лабораторії тележурналістики, користуючись Покроковою інструкцією (*див. додатки*).

Лабораторне заняття № 3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Перегляньте** рубрику «Продакшн» на офіційних сайтах українських ТК. **Зробіть** нотатки щодо їх власного виробництва ТБ-продукту.
2. **Вивчіть** стан вітчизняного виробництва за публікаціями «Телекритики». При цьому **зазначте** автора, назву матеріалу та **випишіть** кілька цитат.

3. **Перегляньте** одну прямоефірну передачу (не шоу) та обміркуйте її підготовку й проведення в ефірі. **Повторіть** головні засади використання прямого ефіру на ТБ.

4. **Запишіть** на електронний носій ранковий ефір на будь-якому ТК та одне шоу (будь-якого рінвиду). **Поміркуйте** над його підготовкою й специфікою проведення (трансляції).

На занятті:

1. **Презентуйте** аналіз записаних на електронний носій ранкової програми та шоу. **Проілюструйте** головні позиції аналізу, думок фрагментами записів.

2. **Візьміть** участь в обговоренні теми «Перспективи українського продакшну».

3. **Здійсніть** монтаж попередньовідзнятого відео фахівцями лабораторії (за сценарієм та написаним й начитаним задровим текстом).

Тема 4. Нові медіастандарти у виробництві екранної продукції

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Опрацюйте** такі електронні джерела: Н. Симоніна «Новітні жанри української тележурналістики: розвиток інфотейменту» – http://www.journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/symonina_publ.php та «Далі буде ще цікавіше – нас чекає золота ера телебачення!» – http://www.cnbc.com/id/47285315/Predictions_The_Future_of_TV.

2. **Поміркуйте** над темою: «Сучасний стан та перспективи розвитку нових форм подання інформації на вітчизняних ТК».

3. Письмово **підготуйте** визначення професійних стандартів у журналістиці, чим вони різняться від світових медіастандартів.

4. **Підготуйте** тлумачення із різних джерел таких дефініцій: «новітні медіа», «мультимедійний світ», «конвергентна редакція», «телевізійний контент», «інтерактивне мовлення», «відеопідкасти», «закордонні стандарти телевиробництва», «українські стандарти телевиробництва».

На занятті:

1. **Презентуйте** підібрані тлумачення із різних джерел таких дефініцій: «новітні медіа», «мультимедійний світ», «конвергентна редакція», «телевізійний контент», «інтерактивне мовлення», «відеопідкасти».

2. **Візьміть** участь в обговоренні теми: «Сучасний стан та перспективи розвитку нових форм подання інформації на вітчизняних ТК».

3. **Презентуйте** підбірку визначень професійних стандартів у журналістиці, **поясніть** чим вони різняться від світових медіастандартів.

4. **Опишіть** головні принципи конвергованої журналістики та як вони впливають на телевізійне виробництво.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

3. **Опрацюйте** публікацію В. Склярєнко «Телебачення незалежної України: історія та сучасність» // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 179-186.

4. **Ознайомтеся** із текстом угоди «Женева-2006» (на офіційному сайті Національної ради з питань телебачення та радіомовлення України). **Подумайте** над питанням впровадження цифрового мовлення в Україні. Які із запорізьких ТК здійснюють мовлення в цифровому форматі?

5. **Знайдіть** в мережі Інтернет і **проаналізуйте** останню версію «карти покриття» цифрового мовлення в Україні.

6. **Напишіть** короткий твір-роздум на тему: «ТБ- чи інтернет-мовлення: що популярніше у ХХІ ст.?».

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури. Особливу увагу зверніть на роботу В. Гоян «Інформаційна телевізійна програма: типологічна характеристика, параметри діяльності журналіста» – <http://referatu.net.ua/referats/7569/165534>.

2. **Перегляньте** доступні у мережі Інтернет архівні ТБ-матеріали: «Довоенное телевидение 30-х СССР» – <http://www.youtube.com/watch?v=aNYLfcdlSxg> або <http://ytube.com.ua/watch/aNYLfcdlSxg/dovoennoe-televidenie-30-kh-sssr.html>; «1931 Первая передача российского телевидения» – <http://www.youtube.com/watch?v=vaQCfKed6aw> або <http://ytube.com.ua/watch/vaQCfKed6aw/1931-pervaya-peredacha-rossijskogo-televideniya.html> та **поміркуйте** над особливостями подання аудіовізуальної інформації того часу та сьогодні на провідних ТК різної форми власності.

3. **Зверніть** увагу, що підтема «Аналітично-публіцистичне телевізійне мовлення» виноситься на самостійне опрацювання. Для його успішного засвоєння – перегляньте та складіть список таких програм на українських ТК (при цьому зафіксуйте назву програми, її хронометраж, ТК, час виходу в ефір, наявність ведучого, стиль програми тощо).

На занятті:

1. **Поміркуйте** над процесом контролю владних структур вітчизняних ТК у першій половині 2000-х рр. **Наведіть** приклади тиску на ЗМІ з опублікованих матеріалів на інтернет-сторінках <http://www.telekritika.ua/>, <http://www.pravda.com.ua/>, <http://teleprostir.com/> та інші.

2. **Проаналізуйте** інформаційний контент українського інформаційного простору, зазначивши як називаються випуски новин на вітчизняних каналах, як часто вони виходять в ефір (час трансляції), хто є ведучими новинних випусків, чи прослідковуються відмінності у викладі інформації, інші особливості.

3. **Оберіть** один ТК, **проаналізуйте** його наповнення: наявність монологічних, діалогічних ТБ-програм.

Тема 3. Вітчизняні телевізійні канали та журналістські професії на ТБ

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Повторіть** лекційний матеріал щодо початку інформаційного мовлення на українських ТК (а також про перші новинні випуски на ЦТ СРСР. **З'ясуйте** у чому полягали проблеми українських студій щодо виробництва і трансляції таких програм.

2. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури. Особлива увага має бути приділена запропонованим електронним ресурсам.

3. **Укладіть** перелік українських ТК та електронні адреси їх офіційних сайтів.

4. **Перегляньте** та **проаналізуйте** «Інформаційні випуски на ТБ» – <http://ukrbukva.net/18909-Informationnye-vypuski-na-televidenii.html> та

прочитайте: К. Чорна «Інфотеймент та закономірності жанрово-творчих процесів в Україні» – [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?)

Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0%20%D0%9A\$.

На занятті:

1. **Оберіть** один із ТК (загальнонаціональний, регіональний) та **опишіть** (вивчивши матеріал) історію його становлення. **Презентуйте** свою роботу на занятті.

2. На основі переглянутих записів новин (запропонованих викладачем) **зафіксуйте** мовні аспекти роботи ведучих у студії, закадрового озвучування новинного продукту, залучених синхронів, коментарів чи думок експертів.

3. **Візьміть** участь в обговоренні мовної ситуації у телеефірах на ТК.

4. **Опрацюйте** статтю: М. Гриценка «Регіональні та місцеві телекомпанії України на сучасному етапі» – <http://journalib.univ.kiev.ua/> та **занотуйте** основні міркування науковця.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Перегляньте** відеоматеріали щодо сучасної телетворчості на сторінках «Телекритики». Ознайомтеся, зокрема, із публікаціями Оксани Соколової «О «Фактах недели» и современном информационном телевещании в Украине. Части 1-4» – http://video.telekritika.ua/show/masterclass/369-oksana_sokolova_o_faktah_nedeli_i_sovremennom_informatsionnom_televevanii_v_ukraine_chast_1 та **занотуйте** цитати відомої ведучої підсумкової аналітичної програми, які Вас зацікавили або збентежили.

2. **Оберіть** ведучого (чи іншого творчого працівника телефіру) будь-якого ТК та **здійсніть** опис його професійної діяльності.

Зверніть увагу, що можна зробити відео- або медіапрезентацію цієї особи.

4. **Поміркуйте** над тим, що є «авторською програмою»? Чи завжди її ведучий є автором продукту? **Підберіть** тлумачення цієї дефініції із різних лінгвістичних праць, що присвячені мас-медіа. **Не забувайте** правильно «паспортизувати» джерело.

5. **Складіть** перелік авторських програм на вітчизняних ТК (при цьому обов'язково **зафіксуйте** назву програми, її хронометраж, ТК, час виходу в ефір, наявність ведучого, стиль програми тощо).

На занятті:

1. На основі «Національного класифікатора професій» ДК 003:2010, затверджено наказом Держспоживстандарту від 28 липня 2010р. № 327, **укладіть** перелік професійних обов'язків таких творчих працівників на ТБ: редактор (головний, випусковий, музичний, програм тощо); репортер, кореспондент та журналіст; відеооператор (головний, студійний, виїзний); інтерв'юер, ведучий (новинарних, аналітичних, авторських, художньо-публіцистичних, розважальних та ін. програм);

2. Користуючись довідковою літературою з власної бібліотеки навчальної лабораторії тележурналістики **зафіксуйте** вимоги до професії шоумена, режисера (режисера монтажу, інженер монтажу), сценариста, звукорежисера, дизайнера та ін.

3. **Презентуйте** у навчальному класі укладений перелік авторських програм на вітчизняних ТК.

4. **Перегляньте** у студії та **здійсніть аналіз** архівного відео (авторський матеріал на вибір).

Тема 4. Спілкування із носіями інформації

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Оскільки теоретичні питання теми виносяться на самостійне вивчення, **опрацюйте** запропоновану літературу та **доповніть** свій конспект лекцій щодо діалогічних різновидів телевізійного продукту.

2. **Перегляньте** кілька інтерв'ю (на власний розсуд) на регіональному та загальнонаціональному каналі. Особливу увагу **зверніть** на авторські телепроекти.

3. **Складіть** табличку із характеристиками інтерв'ю як жанру і методу ТБ.

4. **Перегляньте** програми і зафіксуйте 5 прикладів використання інтерв'ю (або синхронів) у ТБ-матеріалах різних жанрів.

5. **Проаналізуйте** 2 різних за цільовим призначенням інтерв'ю, визначте їх видові риси та стилістику проведення. Бажано, щоб до аналізу була залучена програма-інтерв'ю на будь-якому ТК України. **Зазначте** у чому полягає роль ведучого при проведенні різних видів інтерв'ю.

6. Авторська програма на телебаченні. **Поміркуйте:** позитивні й негативні сторони таких передач в ефірі.

На занятті:

1. **Поміркуйте** над твердженням: «Професійним ведучим може стати не обов'язково випускник відповідного факультету». **Підтвердіть** свої думки прикладами письмово у зошиті.

2. **Оберіть** одного ведучого із провідного ТК України та **проаналізуйте** його професійні якості (стиль, зовнішність, манера, мова тощо).

3. **Продемонструйте** одногрупникам опис обраної медійної персони.

4. **Презентуйте** свій аналіз ТБ-програм одногрупникам.

5. **Візьміть** участь в обговоренні авторських програм на ТБ.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Практикум у студії: **поміркуйте** заздалегідь та **оберіть** особу для проведення із нею інтерв'ю у навчальній лабораторії тележурналістики.

2. **Складіть** перелік запитань та визначте кут подачі інформації після запису інтерв'ю у студії.

3. Чітко **визначіть** вид Вашого інтерв'ю та **розробіть** відповідну його стилістику. **Врахуйте** всі чинники, у тому числі й поведінку ведучого, атрибутику чи інтер'єр студії при проведенні й записі інтерв'ю.

На занятті:

1. **Проведіть** інтерв'ю зі своїм запрошеним гостем (чи одногрупником) у телевізійній студії.

2. **Здійсніть** письмовий самоаналіз своєї роботи: *що вдалося* (як було заплановано), що «вийшло з під контролю» під час інтерв'ю й як його можна було уникнути, загальні враження від журналістської роботи як інтерв'юера й т.д.

3. **Перегляньте** та частково **розкадруйте** здійснений відеозапис проведеного інтерв'ю, **продумайте** концепцію монтажу матеріалу.

До модуля 2. «Телевізійне виробництво»

Тема 1. Робота журналіста у ході (на різних етапах) підготовки телематеріалу

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово **підготуйте** короткий конспект до кожного питання плану заняття за списком рекомендованої літератури.

2. **Ознайомтеся** та **занотуйте** основні моменти публікації М. Недопитанський «Технологія теленовин» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1459>; Д. Теленков «Особливості телевізійної верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2349>; В. Федорів «Випуски теленовин: головні інструменти верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=125943>; С. Дацюк «Современное новостное производство. Аналитический доклад» – www.xyz.org.ua.

На занятті:

1. **Розподіліться** у групи по 3 особи. **Підготуйте** (продумайте компоненти) телесценарій із відповідного інформаційного приводу.

2. **Напишіть сценарій** поточної події (на вибір), враховуючи усі вимоги до журналістського матеріалу такого плану допоможе запропонована «класична» форма (перелік необхідних складових елементів): 1. Номер епізоду, сцени, кадру. 2. Метраж (чи хронометраж) того чи іншого кадру. 3. Об'єкт (місце зйомок). 4. Масштаб і зміст зображення. 5. Характер руху камер, художні прийоми, ефекти, монтажні переходи. 6. Репліки «дійових осіб», закадровий текст, систему музичного і шумового оформлення. 7. Необхідна операторська і звукова техніка й реквізити. 8. Примітки, вказівки і рекомендації виконавцям, телеоператорам та іншим членам знімальної групи.

3. **Здійсніть** зйомку обраного самостійно заходу чи події, **обробіть** відеоматеріал.

4. **Здійсніть** розкадровку відео та підготуйте й начитайте у студії закадровий текст.

5. **Опрацюйте** та **взьміть** участь у обговоренні публікації «Сценарій у сучасному екранному мистецтві» – <http://vseslova.com.ua/word/%D0%A2%0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-105879u> – зверніть увагу на нюанси.

Лабораторне заняття № 2-3

Попередньо виконайте такі завдання:

4. **Простудіюйте** та **занотуйте** головні кроки щодо монтажу відео й аудіо на комп'ютері із списку рекомендованої літератури (зокрема Електронних джерел) та **випішіть** ключові моменти теми із списку основної літератури:

- власне продакшн телевізійних матеріалів.
- особливості впровадження ідей у ТБ-продукт.
- головні виробничі етапи створення аудіовізуального матеріалу.
- особливості роботи над матеріалом для прямих ефірів та програм у записі.

2. **Підготуйтеся** до командної роботи під час власне виробництва ТБ-продукту.

На занятті:

1. **Перегляньте**, попередньо підготовлений запис ранкового ефіру на вітчизняному ТК та **здійсніть** його аналіз за певною схемою, яка пропонується у публікації А. Стащенко «Інформаційне насичення ранкового телеефіру» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2188>.

2. **Запишіться** для виконання завдань підготовчого етапу продакшну (у день самостійної роботи) у лабораторії та **здійсніть** всі необхідні заходи для власне продакшну свого телематеріалу.

3. **Продумайте** компоненти прямих ефірів включення до вашого матеріалу та **реалізуйте** його під час демонстрації виконаного практичного завдання у групах.

4. **Підготуйте** схему розміщення (дизайн) декорацій для ефіру, студійного оформлення.

5. **Здійсніть** завершальний етап власне продакшн (монтаж) свого ТБ-продукту за покроковою інструкцією (див. додатки).

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Запишіть** свої враження після опрацювання таких матеріалів: М. Рабигер «Режисура документального кино и «постпродакшн»» – http://www.lib.mn/blog/majkl_rabiger/; Д. Теленков «Особливості телевізійної верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2349>; В. Федорів «Випуски теленовін: головні інструменти верстки» – <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1259>.

2. Щодо прямофірних програм: **підберіть** із різних лінгвістичних джерел (2005-2014рр.) на кшталт Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа: Т. 2: Термінологічний словник основних понять і виразів: телебачення, радіомовлення, відео, аудіо..., Журналістика: словник-довідник / За ред. І.Л. Михайлина. – К.: Академвидав, 2013; Словник журналіста... / Під ред. Ю. Бідзілі. – У.: Вид-во «Закарпаття», 2007; Гетьманець М. Сучасний словник літератури і журналістики / М.Ф. Гетьманець, І.Л. Михайлин. – Х.: Прапор, 2009 та **запишіть** у зошит тлумачення понять «прямий ефір на ТБ», «прямофірна ТБ-передача». Не забудьте зазначити використане джерело.

3. **«Розбийте»** на виробничі етапи кожен дію по створенню свого ТБ-продукту та «передбачте», що «вийде» за сценарієм, а чого варто уникнути під час роботи).

4. **Поміркуйте** над питаннями: Яку роль «зіграв» монтаж у підготовці Вашого аудіовізуального матеріалу? та Який постпродакшн Ви вбачаєте для свого матеріалу?

На занятті:

1. **Візьміть** участь в обговоренні самостійно підготовлених матеріалів, їх позитивних і не зовсім вдалих моментів.

2. **Проаналізуйте** «внесок» кожного члена команди й свій також щодо розробки й власне продакшна ТБ-продукту. **Дайте** аргументовану оцінку.

3. **Візьміть** участь у організації й здійсненні трансляції свого матеріалу локальною телемережею.

4. **Здійсніть** опис «покрокової» інструкції щодо організації показу відеопродукту та технологію використання технічних засобів для цього.

Тема 2. Виробництво новин на телебаченні

Лабораторне заняття № 1

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Занотуйте** окремо у зошити сучасні жанрові ознаки інформаційного телепродукту за класичними характеристиками.

2. **Поміркуйте** над питанням: Які методи викладу телевізійних новин у ефірі українських ТК переважають?

3. **Дослідіть** структуру інформаційної служби (редакції) телевізійних новин будь-якого ТК.

На занятті:

1. **Пригадайте** та **наведіть** по декілька прикладів на кожний телевізійний жанр із українського телевізійного простору.
2. На основі записаних випусків новин з двох українських загальнонаціональних каналів та одного регіонального за один день – **проаналізуйте** письмово особливості контенту з урахуванням жанрових характеристик.
3. Письмово: **підготуйте** схему інформаційної редакції (відділу новинних програм) та охарактеризуйте функціональні обов'язки її співробітників.

Лабораторне заняття № 2-3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово: **підготуйте** конспект основних положень із списку рекомендованої літератури.
2. **Повторіть** теоретичний матеріал щодо технології інформаційного телевиробництва.
3. **Перегляньте** телевізійні сюжети будь-якого ТК, зробіть нотатки (назва, хронометраж, автори, методи подачі матеріалу, структура тощо).
4. **Зафіксуйте** репортажі на запорізьких ТК. **Опишіть** їх.
5. **З'ясуйте** особи телерепортерів на провідних українських ТК.

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** репортаж, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності у ньому «класичних» складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем телесюжету.
3. **Поділіться** на групи по дві особи та «**пропишіть**» структуру репортажу.
4. **Відзніміть** на відеокамеру репортаж (принаймні **зафіксуйте** обіграний стенд-ап).
4. **Змонтуйте** свій матеріал репортажного спрямування на комп'ютерах навчальних класів лабораторії тележурналістики, користуючись покроковою інструкцією (див. додатки).

Лабораторне заняття № 4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. Письмово: **підготуйте** конспект основних положень із списку літератури.
2. **Повторіть** теоретичний матеріал щодо технології підготовки коментаря та огляду на ТБ.
3. **Перегляньте** новини будь-якого ТК, **знайдіть** в них коментар та **проаналізуйте** його (назва випуску, хронометраж, тема та автор, місце у програмі, ознаки жанру тощо).
4. **Зафіксуйте** телеогляди на українських ТК. Здійсніть їх аналіз (автор, тема, хронометраж, кут подачі, залучення мультимедійної інформації тощо)
5. **З'ясуйте** особи оглядачів на провідних українських ТК.

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** огляд, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності у ньому класичних складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем ТБ-коментаря.
3. **Підготуйте** сценарій, зафіксувавши усі складники переглянутого огляду.
4. **Напишіть** текст коментаря для ТБ на одну із тем, що є цікавою для молодіжної аудиторії. **Презентуйте** його на занятті.
5. **Візьміть** участь в обговоренні питання щодо особливостей зйомки коментарів свідків чи учасників подій, експертів, фахівців з певного питання.

Тема 3. Виробництво аналітичних та художньо-публіцистичних телепрограм

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Підготуйте** конспект основних положень із списку літератури.
2. **Запишіть** на електронний носій по одній аналітичній та художньо-публіцистичній телепрограмі з будь-якого українського ТК (тематика вільна).
3. **Складіть** перелік програм такого типу у ефірі ТК України.
4. **Підберіть** із лінгвістичних джерел п'ять визначень «молодіжні телепрограми» («програми на молодіжну тематику» й под.). **Осмысліть** їх.
5. Докладно **опрацюйте** матеріал про першу молодіжну телепрограму (канал) «Гарт» (див. додатки).
6. **Поміркуйте:** Яку із програм сучасного телевізійного контенту Ви можете назвати як альтернативу «Гарту»?

На занятті:

1. **Перегляньте** та **проаналізуйте** репортаж, попередньо записаний (чи із офіційних сайтів ТК) на предмет наявності його класичних складників.
2. **Здійсніть** опис структурних елементів запропонованого до перегляду викладачем телевізійного інтерв'ю (тема, питання, робота ведучого в кадрі, особливості зйомки, залучення попередньовідзнятих і змонтованих відеоматеріалів, рівень розкриття теми інтерв'ю, стиль його проведення, інші особливості).
3. **Поділіться** на групи по дві особи та **«пропишіть»** питання для інтерв'ю, **здійсніть** запис своєї роботи у телестудії лабораторії на відеокамеру.
4. **Змонтуйте** свій матеріал комп'ютерах навчальних класів лабораторії тележурналістики, користуючись Покроковою інструкцією (див. додатки).

Лабораторне заняття № 3

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Перегляньте** рубрику «Продакшн» на офіційних сайтах українських ТК. **Зробіть** нотатки щодо їх власного виробництва ТБ-продукту.
2. **Вивчіть** стан вітчизняного виробництва за публікаціями «Телекритики». При цьому **зазначте** автора, назву матеріалу та **випишіть** кілька цитат.

3. **Перегляньте** одну прямоефірну передачу (не шоу) та обміркуйте її підготовку й проведення в ефірі. **Повторіть** головні засади використання прямого ефіру на ТБ.

4. **Запишіть** на електронний носій ранковий ефір на будь-якому ТК та одне шоу (будь-якого рінвиду). **Поміркуйте** над його підготовкою й специфікою проведення (трансляції).

На занятті:

1. **Презентуйте** аналіз записаних на електронний носій ранкової програми та шоу. **Проілюструйте** головні позиції аналізу, думок фрагментами записів.

2. **Візьміть** участь в обговоренні теми «Перспективи українського продакшну».

3. **Здійсніть** монтаж попередньовідзнятого відео фахівцями лабораторії (за сценарієм та написаним й начитаним задровим текстом).

Тема 4. Нові медіастандарти у виробництві екранної продукції

Лабораторне заняття № 1-2

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Опрацюйте** такі електронні джерела: Н. Симоніна «Новітні жанри української тележурналістики: розвиток інфотейменту» – http://www.journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/symonina_publ.php та «Далі буде ще цікавіше – нас чекає золота ера телебачення!» – http://www.cnbc.com/id/47285315/Predictions_The_Future_of_TV.

2. **Поміркуйте** над темою: «Сучасний стан та перспективи розвитку нових форм подання інформації на вітчизняних ТК».

3. Письмово **підготуйте** визначення професійних стандартів у журналістиці, чим вони різняться від світових медіастандартів.

4. **Підготуйте** тлумачення із різних джерел таких дефініцій: «новітні медіа», «мультимедійний світ», «конвергентна редакція», «телевізійний контент», «інтерактивне мовлення», «відеопідкасти», «закордонні стандарти телевиробництва», «українські стандарти телевиробництва».

На занятті:

1. **Презентуйте** підібрані тлумачення із різних джерел таких дефініцій: «новітні медіа», «мультимедійний світ», «конвергентна редакція», «телевізійний контент», «інтерактивне мовлення», «відеопідкасти».

2. **Візьміть** участь в обговоренні теми: «Сучасний стан та перспективи розвитку нових форм подання інформації на вітчизняних ТК».

3. **Презентуйте** підбірку визначень професійних стандартів у журналістиці, **поясніть** чим вони різняться від світових медіастандартів.

4. **Опишіть** головні принципи конвергованої журналістики та як вони впливають на телевізійне виробництво.

Лабораторне заняття № 3-4

Попередньо виконайте такі завдання:

1. **Перегляньте** новини на одному із Інтернет-ТБ та в будь-якій з соціальних мереж (чи відеопідкаст інтернет-видання за власним вибором, наприклад: «Українська правда»).

2. **Підберіть** тлумачення понять «аудіовізуальний продукт», «звукове оформлення телевізійної програми», «дизайн телевізійної студії», «інфографіка», «інтер'єр» із різних довідкових джерел (**зафіксуйте** їх).

3. **Проаналізуйте** відеорозділи найпопулярніших українських інтернет-телеканалів чи офіційних сайтів українських ТК (на предмет: способи поширення продукції ефірними ТК в Інтернеті; онлайнві трансляції ефірних ТК; використання Інтернет-ресурсів ефірними ТК; стандарти Інтернет-ТБ).

4. **Ознайомтеся** із матеріалами: К. Каплюк «Телевізійний формат не поспішає переходити в інтернет» – <http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2012/03/9/6960314/>; «Перспективы интерактивного Интернет телевидения» – <http://www.bagnet.org/news/customer/27973>.

На занятті:

1. **Підготуйтеся** та **візьміть** участь у обговоренні трактувань понять «формат», «телевізійний формат» за матеріалами онлайн-ресурсу «Телекритика» (<http://www.telekritika.ua>).

2. **Дайте** аргументовану **відповідь** щодо спільного й відмінного у закордонних та українських стандартах ТБ-виробництва (на основі опрацьованих матеріалів).

3. **Здійсніть** опис (попередньо обраних ТК) на предмет інтер'єру, дизайну студії, використання інфографіки, бігунків, інтерактивних екранів під час новинного ефірного мовлення.

4. **Проаналізуйте** інтернет-аудиторію України за електронним джерелом: <http://www.inau.org.ua/252.3286.0.0.1.0.phtml>.

5. **Візьміть** участь в обговоренні теми: «ТБ чи Інтернет-ТБ, хто перспективніший й конкурентноспроможніший на сьогодні?».

ТЕСТИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Які українські науковці досліджували історію вітчизняного ТБ?
 - а) В. Гоян, З. Дмитровський, В. Здоровега, Г. Кузнецов, І. Мащенко
 - б) Л. Госейко, З. Дмитровський, А. Камінський, І. Мащенко, В. Цвік
 - в) В. Бугрим, В. Гоян, З. Дмитровський, І. Мащенко
 - г) Г. Кузнецов, І. Мащенко, О. Юровський, В. Цвік, А. Яковець.
2. Датою «народження» українського ТБ вважається:
 - а) 26 січня 1926р. б) 1 лютого 1939р. в) 26 січня 1951р. д) 24 серпня 1991р.
3. Кого із відомих винахідників у галузі ТБ вважають «батьком американського телебачення»?
 - а) Бориса Розінга б) Павла Шмакова в) Бориса Грабовського г) Володимира Зворикіна.
4. Першим (1938р.) розпочав ТБ-мовлення який телецентр?
 - а) Ленінградський б) Московський в) Київський г) Харківський
5. Що чи кого вперше «показали» з Київського телецентру 1939р.?
 - а) концерт колективу художньої самодіяльності б) театральну виставу
 - в) фото керівників держави г) заставку телецентру.
6. Якого року завершилася відбудова Київського телецентру, який було зруйновано під час Великої Вітчизняної війни?
 - а) 1949р. б) 1951р. в) 1968р. г) 1972р.
7. Коли у Києві вперше було проведено позастудійну передачу за допомогою ПТС-52?
 - а) 1947р. б) 1952р. в) 1954р. г) 1962р. д) 1965р.
8. У якому місті й коли розпочав роботу другий в Україні (після Києва) телецентр?
 - а) Одеса, 1955р. б) Запоріжжя, 1959р. в) Харків, 1965р. г) д) Харків, 1955р.
9. Коли «побачив світ» перший теленарис власного українського виробництва? Як він називався?
 - а) 1956р. «Осінь в Криму» б) 1965р. «День Перемоги» в) 1956р. «Щасливчик».
10. Як називався перший телевізійний фільм автора і режисера Харківської студії ТБ Самарія Зелікіна?
 - а) «За законами нашого завтра» б) «Слово про Україну» в) «Живе людина на околиці» г) «Шинов та інші».
11. Коли на екранах телевізорів (у 20 областях України) з'явилися великі літери заставки «УТ» («Українське телебачення»)?
 - а) 20.01.1965р. б) 25.05.1966р. в) 16.11.1967р. г) 21.11.1965р.
12. Коли і в якому Виші розпочато фахову підготовку за спеціалізацію «Телебачення і радіомовлення»?
 - а) 1965р. Інститут телебачення і кіно ім. І. Карпенка-Карого
 - б) 1956р. Електротехнічний інститут зв'язку ім. О. Попова
 - в) 1965р. Київський державний інститут ім. Т. Шевченка
 - г) 1949р. Одеський електротехнічний інститут ім. О. Попова.

13. Головна інформаційна 15хв. програма ЦТ СРСР мала назву «Время» (1969р.), а як називалася перша інформаційна програма «УТ»?

а) «Останні новини» б) «Актуальна камера» в) «Новини дня» г) «Останні вісті» д) «Естафета новин».

14. Якого року Республіканське ТБ першим в Україні перейшло на трипрограмне мовлення?

а) 1978р. б) 1977р. в) 1976р. г) 1975р. д) 1973р.

15. Коли і між якими державами відбувся перший телеміст за участі українських студій ТБ?

а) 1982р., «СРСР–США» б) 1988р., «Київ–Бірмінгем» в) 1986р., «Київ–Братислава» г) 1987р., «Київ–Кельн» д) 1987р., «Київ–Тампере».

16. За який телефільм 9 березня 1989р. присвоєно Державну премію ім. Т. Шевченка?

а) «До й після опівночі» б) «Чорнобиль: два кольори часу» в) «Останній доказ королів» г) «Велика заграда» д) «Мандрівка в молодість».

17. Як називається перший в Україні недержавний телеканал?

а) «ТВі» б) «Інтер» в) «Тоніс» г) «МЕГА» д) «1+1».

18. Якого року на каналах телевізійної мережі «УТ-2» почала працювати ТК «Студія 1+1»?

а) 1995р. б) 1997р. в) 1992р. г) 1998р.

Завдання й запитання Підсумкового модульного контролю з дисципліни «Телевиробництво» в ігровій формі «Брейн-рингу»

Будьте уважні. Для того, аби добре підготуватися до підсумкового модульного контролю й успішно з ним впоратися (тобто набрати максимальну кількість балів), необхідно: перечитати конспекти текстів лекцій та власні нотатки рекомендованої літератури до кожного із лабораторних занять. Разом із тим, необхідно повністю виконати всі завдання для самостійної роботи та індивідуального виконання.

Академічна група поділяється на чотири команди, між якими й відбувається інтелектуальна гра на предмет найкращого володіння навчальним матеріалом, який вивчався упродовж семестру. Кожна перша й правильна відповідь оцінюється в 2 бали, при помилці – право на відповідь передається наступній команді й оцінюється (за умови вірності) в 1 бал, якщо вона також неправильна – свій варіант виголошує наступна команда. Якщо правильно, то третя спроба оцінюється в 0, 5 бала. При відсутності правильної відповіді – питання знімається, при цьому викладач озвучує вірну відповідь і аргументує її.

1 тур

1. Назвіть першого ведучого КВК, який розпочинав програму у 1961 році?

2. У чому полягає спільність, окрім формату, випусків «Пекельної кухні» на українському та російському телебаченні?

3. Який єдиний телевізійний центр в Європі працював протягом Великої вітчизняної війни?

4. У 1991 році у зв'язку з політичним хаосом у країні, новорічне привітання довірили Михайлу Задорнову. Привітання було у прямому ефірі, але щось відбулось не за графіком і вийшло з-під контролю. Поясніть, що саме було зроблено неправильно?

5. Цей факт в реальному житті представники однієї з професій використовують в середньому 1 раз на 23 роки. Завдяки телебаченню, створюється уявлення, що цей процес відбувається на 80% частіше. Назвіть, що це за професійний процес.

6. Ця гра у 60-х роках минулого століття значно занепала, оскільки більярдний снукер впав у рейтингу спортивних програм. Що знову повернуло його популярність?

7. Назвіть колір косметики, який був основним для гриму ведучих під час ефірів чорно-білого мовлення.

8. Кому належить авторське право на слово «телебачення»?

2 тур

1. До 1962р. у Швеції був лише один кольоровий ТК. Для того, щоб отримати кольорове зображення місцеве населення винайшло унікальну методику. У чому полягав її сенс?

2. Новорічне звернення від 31 грудня 1986р. канцлера Гельмунта Коля, що транслювалося каналом ARD, було незвичайним та з телевізійної точки зору «провальним». Поясніть, що трапилося.

3. Яка з телевізійних станцій Європи за інженерною оцінкою має найскладнішу конструкцію?

4. У 1973р. популярний американський ведучий Джонні Карлсон в ефірі свого шоу пожартував щодо кризи виробництва товару першої необхідності. Це спровокувало ажітаж, і протягом трьох тижнів люди масово скуповували цей виріб, що ще раз доводить екранну силу ТБ. Назвіть цей продукт.

5. На якому континенті було вперше в світі повністю відключено аналогове мовлення у 2009р?

6. Продюсер Майк Дарнел став одним з найуспішніших в історії американського ТБ. З-під його пера вийшов проект «Живий», який здобув неймовірний рейтинг, але через місяць після завершення був заборонений, а формат визнаний «найгіршим за всю історію». Специфіка проекту полягала у тому, що 20 учасників були висаджені на безлюдний острів і мали вижити. У розпорядженні була лише мінімальна кількість їжі та зброя. Чому настільки популярний проект був заборонений?

7. Назвіть дату, коли відзначається Всесвітній день телебачення.

8. Кому належать слова (1950-ті рр., Америка): «Я б ніколи не дозволив своїм дітям навіть наблизитися до телевізора. Це жахливо, що вони там показують. Найкраща деталь в телевізорі, – додає автор, це вимикач».

3 тур. Фінал

1. Назвіть дату, коли в Україні вперше відбулась телевізійна передача.

2. У 1936р. відбулася видатна спортивна подія світу. Крім того, це була перша спроба прямої трансляції заходу на відстань. Назвіть що це за подія, та в якому році вона відбулася.

3. На сьогодні в усіх країнах Європи, крім Франції та Китаю використовують незвичний спосіб кодування кольору. Європейський стандарт – це 625 рядків і 50 полів розгортки PAL, а який же використовують ці країни?

4. Назвіть перше європейське реаліті-шоу, яке з'явилося в Нідерландах у 1999р.

5. Який загальнонаціональний канал України отримав власну першу в країні супутникову платформу?

6. Назвіть подію, яка документально зафіксована в угоді «Женева-2006» та точну дату її впровадження в Україні.

7. Яка розважальна програма, на основі французької ліцензії, що виходила на каналі «1+1», починаючи з вересня 2005р. за участю зірок шоу-бізнесу, стала найрейтинговішою у телевізійному сезоні?

8. Канал НТВ розшифровувався як: «Незалежне» чи «Нове» ТБ?

9. В якому місті світу за даними на початок 2015 року розташовується найвижча телевежа?

Додаткові питання (якщо переможця серед груп визначити неможливо через рівні результати)

1. 19 жовтня 2001р. вийшла в ефір популярна диктор Ананова. У чому специфіка її роботи?

2. 10 жовтня в Росії почав мовлення незалежний телеканал, який фінансував банк «Столичний» та фінансова група «Міст». В подальшому канал став першим, хто почав транслювати новини західного типу. Назвіть цей канал.

3. 1 вересня 1995р. ведуча Людмила Клепакова оголосила, що вітає всіх глядачів на хвилях нового телевізійного каналу. Назвіть цей загальнонаціональний канал.

4. У травні 2003р. Національна телерадіокомпанія України провела трансляцію одного з європейський змагань. Вперше Україну представляв Олександр Понамарьов, а трансляція стала однією з найбільш рейтингових у цьому році. Назвіть, що саме транслювала НТРКУ?

ОРИЄНТОВНІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Телебачення як засіб популяризації.
2. Соціальні функції телебачення. Загальна характеристика.
3. Історія українського телебачення як об'єкт наукового дослідження.
4. Телебачення в системі ЗМК.
5. Телебачення. Спільні і відмінні чинники у порівнянні із іншими ЗМІ.
6. Телебачення й Інтернет. Особливості. Сьогодення й перспективи.
7. Поняття «телебачення» у системі сучасного журналістикознавства.
8. Сучасна періодизація етапів становлення телебачення.
9. Борис Грабовський. Його роль в історії телебачення.
10. Історія ТБ у період 20–30-тих років ХХ ст.
11. Роль 40-х років в історії телебачення.
12. 1951-1972 рр. в історії телебачення.
13. Розвиток телебачення у – 1972-1991 рр.
14. Стан телевізійного простору у 1991р.
15. Київська телевізійна студія. Історія й сучасність
16. Харківська студія телебачення. Історія й сьогодення.
17. Сьогодення вітчизняного ТБ-простору. Загальна характеристика.
18. Жанри сучасного телевізійного продукту. Загальна характеристика.
19. Інформаційні жанри екранного виробництва. Загальна характеристика.
20. Аналітичні ТБ-жанри. Загальна характеристика.
21. Класифікаційні різновиди художньо-публіцистичної екранної продукції.
22. Розважальні жанри на ТБ. Загальна характеристика.
23. Програми власне інформаційні на вітчизняному ТБ. Приклади.
24. Програми інформаційно-аналітичного типу. Приклади.
25. Програми інформаційно-розважального типу. Приклади.
26. Теленовини у системі мовлення.
27. «Популярні» й «непопулярні» жанри на ТБ. Причини.
28. Методи підготовки й викладу телевізійних новин.
29. Технологія інформаційного ТБ-виробництва. Загальна характеристика.
30. Телесюжет. Технологія підготовки.
31. Відеоповідомлення. Методи викладу у телевізійних новинах.
32. Відеозамальовка. Визначальні риси. Особливості підготовки.
33. Телерепортаж. Технологія інформаційного телевиробництва.
34. Подієвий репортаж. Особливості підготовки й методи подачі.
35. Проблемний телевізійний репортаж. Структурні компоненти.
36. Коментований репортаж. Технологія підготовки.
37. Інсценований репортаж. Методи викладу у ТБ-новинах.
38. Прямий репортаж. Технологія телевиробництва.
39. Спецрепортаж. Його жанрові особливості та функції у випуску новин.
40. Інтерв'ю як жанр і метод. Загальна характеристика.
41. Класифікаційні ознаки інтерв'ю (за Н. Кодолою).

42. Технологія інтерв'ю за характером спілкування.
43. Технологія інтерв'ю за характером організації.
44. Технологія інтерв'ю за формою реалізації комунікативного завдання.
45. Технологія інтерв'ю за характером теми.
46. Різновиди інформаційного інтерв'ю. Призначення й техніка зйомки.
47. Технологія підготовки інтерв'ю.
48. Технологія проведення й запису інтерв'ю.
49. Теленарис. Технологія підготовки. Приклади.
50. Телеесе. Жанрові особливості. Приклади.
51. Розважально-інформаційні жанри телевізійної продукції.
52. Телешоу. Загальна характеристика. Приклади.
53. Телегра. Загальна характеристика. Приклади
54. Телепортрет. Особливості. Приклади.
55. Телевізійний огляд як жанр. Особливості. Приклади.
56. Телезвіт як жанр. Різновиди звітів і технологія підготовки.
57. Телевізійні прес-конференції. Особливості проведення. Приклади.
58. Світло. Технологія застосування його у ТБ-виробництві.
59. Поняття «план», «панорамування». Їх використання у ТБ-виробництві.
60. Сценарій. Етапи підготовки та технологія втілення його у реальність.
61. Технологія застосування стенд-апу у телевиробництві.
62. Техніка написання й запису закадрового тексту.
63. Особливості підготовки й запису синхрону.
64. Технологія застосування рір-проекції на ТБ.
65. Закадровий формат новин. Технологія підготовки.
66. Сучасні тенденції верстки новинних випусків на вітчизняних ТК.
67. Зображально-виражальні засоби виробництва новинного продукту.
68. Музика в системі художньо-виражальних екранних засобів.
69. Технологія застосування шумів в системі екранного виробництва.
70. Закадровий формат новин. Технологія підготовки.
71. Телевізійні спеціальні проекти. Загальна характеристика.
72. Ведучі новинних програм на українському ТБ.
73. Ведучі художньо-публіцистичних програм на українському ТБ.
74. Телекомпанії України. Загальна характеристика.
75. Телекомпанія «Інтер». Історія й сучасність.
76. Телекомпанія «1+1». Історія й сучасність.
77. Телекомпанія «Україна». Історія й сучасність.
78. Телекомпанія СТБ. Історія й сучасність.
79. Телекомпанія ICTV. Історія й сьогодення.
80. Історія й сьогодення телеканалу «НТВ».
81. Історія й сьогодення телевізійного каналу «MTV».
82. Історія й сучасність телеканалу «ТВі».
83. Історія й сучасність «Першого Національного».
84. Телевізійний канал «Новий». Історія й сьогодення.
85. «5 канал». Історія й сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Борецкий Р. Информационные жанры / Р. Борецкий. – М. : Искусство, 1961. – 230 с.
2. Гаврилов К. Как делать сюжет новостей и стать медиатором / Константин Гаврилов. – СПб.: Амфора, 2007. – 307 с.
3. Гаймакова Б. Мастерство эфирного выступления: учеб. пособие для студентов вузов. / Б. Гайдамакова и др. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.
4. Госейко Л. Історія українського кінематографа (1896-1995) / Л. Госейко. – К.: б.в., 2005. – 464 с.
5. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні [монографія] / В. В. Гоян. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2011. – 319 с.
6. Довженко О. Українське телебачення в 1991-2000 роках [Електронний ресурс] / О. Довженко. – Режим доступу: <http://mediacub.lviv.ua/index.php/id/18>
7. Житницький А. Драматургія масових театралізованих заходів / А. З. Житницький. – Х.: ХНУ, 2007. – 128 с.
8. Журналістика в умовах гласності / І.Г. Мащенко, А.З. Москаленко, В.А. Качкан. – К.: Либідь, 1991. – 192 с.
9. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І.Л. Михайлин. – К.: Академвидав, 2013. – 320 с.
10. Каминский А. Вектор замысла. Пошаговый самоучитель тележурналиста / А. Каминский. – М.: Эксмо, 2007. – 384 с.
11. Карабанов М. Українське телебачення: роки, події, звершення / М. М. Карабанов, В. Я. Бойко, І. Ф. Курус, І. Г. Мащенко, Д. В. Неліпа, В. М. Петренко. – К.: ДП «Дирекція ФВД», 2008. – 400 с.
12. Кодола Н. Интервью: методика обучения. Практические советы: учеб. пособие для студентов вузов / Н.В. Кодола. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 174 с.
13. Кошак К. Стан і тенденції розвитку молодіжних програм на українському телебаченні [Електронний ресурс] / К.О. Кошак. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/242752.html>
14. Кухаренко О. Нові тенденції у телевізійній журналістиці: методичні матеріали до курсу «Сценарна майстерність» / О. Кухаренко. – Х.: ХНУ, 2006. 20 с.
15. Мащенко І. Глобальне телебачення / І.Г. Мащенко. – К.: Либідь, 1992. – 228 с.
16. Мащенко І. Горизонти всесвітнього телебачення / І.Г. Мащенко. – К.: Т-во «Знання», 1991. – 48 с.
17. Мащенко І.Г. Електронний старт телебачення / І.Г. Мащенко. – К.-М.: Тетра, 1997. – 148 с.
18. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа: у 2 т. – Том перший: Всесвітній відеоаудіолітопис: дати, події, факти, цифри, деталі, коментарі, персоналії / І.Г. Мащенко. – Запоріжжя: Дике поле, 2006. – 384 с.
19. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа: у 2 т. – Том другий : Термінологічний словник основних понять і виразів: телебачення,

радомовлення, кіно, відео, аудіо / І.Г. Мащенко. – Запоріжжя: Дике поле, 2006. – 512 с.

20.Мащенко І. Лики і лиця телерадіопростору / І.Г. Мащенко. – К.: ГО «Українська МедіаСпілка», 2003. – 400с.

21.Мащенко І. Міфи і реалії телерадіоефіру / І.Г. Мащенко. – К.: Агентство ТРК, 2001. – 288 с.

22.Мащенко І. Радіо і телебачення: від джерел – до космічних висот / І.Г. Мащенко. – К.; М.: Тетра, 2003. – 416 с.

23.Мащенко І. Телебачення України: в 2-х т. – Т.1.: Телебачення de facto / І.Г. Мащенко. – К.: Тетра, 1998. – 512 с.

24.Мащенко І. Телебачення України: в 2-х т. – Т.1.: Телебачення de jure / І.Г. Мащенко. – К.: Тетра. – 528 с.

25.Мащенко І. Телевізійні аномалії (мас-медійні історії в деталях) / І.Г. Мащенко. – К.: ЗАТ «Телерадіокур'єр», 2005. – 216 с.

26.Мащенко І. Українське телебачення: штрихи до портрета / І.Г. Мащенко. – К.: Ай-Пі-Київ, 1995. – 206 с.

27.Мащенко І. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу / І. Г. Мащенко. – К.: Україна, 2005. – 381 с.

28.Новітні медіа та комунікаційні технології: комплекс навчальних програм для спеціальностей «Журналістика», «Видавнича справа та редагування», «Реклама та зв'язки з громадськістю» / За заг. ред. В.Е. Шевченко. – К.: «Відродження», 2012. – 412 с.

29.Сащук Г. Вступ до спеціальності: телевізійна журналістика: навч. посібник / Г. М. Сащук. – К.: Грамота, 2010. – 184 с.

30.Скляренко В. Телебачення незалежної України: історія та сучасність / В.Є. Скляренко // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 179–186.

31.Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / За заг. ред. Ю. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.

32.Телерадіоэфир: история и современность / Под. ред. Я. Засурского. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 240 с.

33.Українська студія хронікально-документальних фільмів [сайт]. – Режим доступу: <http://kinochronika.kiev.ua>

34.Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / ред. Є.М. Карабанова. – К.: «Дирекція ФВД», 2006. – 648 с.

35.Українське телебачення: роки, події, звершення / М.М. Карабанов, В.Я. Бойко та ін. – К.: «Дирекція ФВД», 2008. – 400 с.

36.Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / під ред. І.С. Чиж. – Сімферополь: «Таврида», 2006. – 400 с.

37.Шаповал Ю. Телевізійна журналістика: навч. посібник [Електронний ресурс] / Ю. Шаповал. – Режим доступу: <http://on-libr.info/index.php/2009-10-20-11-46-46/10--2008?showall=1>

38.Яковець А. Телевізійна журналістика. Теорія і практика: підручник / А.В. Яковець. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007 – 240 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бойд Ендрю. Ефірна журналістика. Технології виробництва ефірних новин. – На замовлення проекту ЄС «ЖОРНА» / Е. Бойд. – К.: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. – 430 с.
2. Бугрим В. Телебачення прямого ефіру: навч. посібник / В.В. Бугрим, І.Г. Машенко. – К.: Либідь, 1991. – 200 с.
3. Васильєва Л. Делаем новости! / Л.А. Васильєва. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 256 с.
4. Вайшенберг З. Новинна журналістика / З. Вайшенберг. – К.: Аспект Пресс, 2004. – 262 с.
5. Гоян В. Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми: посіб. для студентів Інституту журналістики / В.В. Гоян. – К.: КНУ, 2001. – 52 с.
6. Дмитровський З. Телевізійна журналістика: навч. посібник / З.С. Дмитровський. – Л.: ПАІС, 2009. – 224 с.
7. Кузнецов Г. Так работают журналисты ТВ: учеб. пособие / Г.В. Кузнецов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000. – 224 с.
8. Мітчел Стівенс Виробництво новин: телебачення, радіо, інтернет / Пер. з англ. Н. Єгоровець / М. Стівенс. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 407 с.
9. Хітрова Т. Репортерська праця: навч.-методичний посібник / Т.В. Хітрова. – З.: КПУ, 2008. – 104 с.
10. Шендерович В. Прямой эфир / В. Шендерович. – М.: Эксмо-Пресс, 2000. – 221 с.

Додаткова

1. Бурмака М. Технологія створення контактної телевізійної програми в контексті українського телебачення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.08 / М. В. Бурмака. – Київ, 2003. – 17 с.
2. Гетьманець М. Сучасний словник літератури і журналістики / М.Ф. Гетьманець, І.Л. Михайлин. – Х.: Прапор, 2009. – 384 с.
3. Куляс І., Ефективне виробництво теленовин / І. Куляс, О. Макаренко. – К.: МГО Інтерньюз Україна, 2006. 283 с.
4. Лукина М. Технология интервью: учеб. пособ. для студентов вузов / М. Лукина. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 224 с.
5. Матизен В. Портрет ведущего на фоне жанра / В. Мартизен. – М.: Высшая школа, 1997. – 207 с.
6. Муратов С. Телевизионное общение в кадре и за кадром: учеб. пособие для студентов вузов / С. Муратов. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 215 с.
7. Пенчук І. Телевізійна журналістика: методичні матеріали до вивчення дисципліни для студентів зі спеціальності 7.030201 – Журналістика. / Ї.Л. Пенчук. – З. КПУ, 2004. – 163 с.
8. Поздняков Н. Информационная телепередача / Н. Позднякова. – М.: МГУ, 1997. – 141 с.

9. Техніка репортажу / Заг. ред. А. Лазаревої, С. Тарана. – К.: Інститут масової інформації, 2003. – 62 с.

10. Ширман Р. Телевізійна режисура. Майстер-клас / Р. Ширман. – К.: ЗАТ «Телерадіокур'єр», 2004. – 200 с.

11. Шостак М. Репортёр: профессионализм и этика / М. Шостак. – М.: РИП-холдинг, 2001. – 370 с.

12. Цвик В. В кадре и за кадром / В.Л. Цвик. – М.: Искусство, 1988. – 210 с.

Інформаційні ресурси

1. Вакурова Н. Типология жанров современной экранной продукции [Электронный ресурс] / Н. Вакурова. – Режим доступа: <http://www.evartist.narod.ru/text3/08.htm>

2. Дацюк С. Современное новостное производство. Аналитический доклад [Электронный ресурс] / С. Дацюк. – Режим доступа: www.xuz.org.ua

3. Егоров В. Терминологический словарь TV [Электронный ресурс] / В. Егоров. – Режим доступа: http://www.zipsites.ru/books/terminolog_slovar_televid/

4. Ким М. Технология создания журналистского произведения [Электронный ресурс] / М. Ким. – Режим доступа: <http://www.evartist.narod.ru/text/71.htm>

5. Кондратьева Н. Ток-шоу как жанр современной массовой культуры [Электронный ресурс] / Н. Кондратьева. – Режим доступа: <http://www.analiculturolog.ru>

6. Недопитанський М. Технологія теленовін [Електронний ресурс] / М. Недопитанський. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1459>

7. Рабигер М. Режиссура документального кино и «постпродакшн» [Электронный ресурс] / М. Рабигер. – Режим доступа: http://www.lib.mn/blog/majkl_rabiger/

8. Теленков Д. Особливості телевізійної верстки [Електронний ресурс] / Д. Теленков. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2349>

9. Симоніна Н. Новітні жанри української тележурналістики: розвиток інфотейменту [Електронний ресурс] / Н. Симоніна. – Режим доступу: http://www.journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/symonina_publ.php

10. Стащенко А. Інформаційне насичення ранкового телефіру [Електронний ресурс] / А. Стащенко. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2188>

11. Телевизионная журналистика: учебник / Под ред. Г.В. Кузнецова, В.Л. Цвика, А.Я. Юровского [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text6/23.htm>

12. Федорів В. Випуски теленовін: головні інструменти верстки [Електронний ресурс] / В. Федорів. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1259>

поважають. ... Найвідповідальнішими випусками «Гарту» я вважаю ті, що виходили перед референдумом 1 грудня 1991 року. Тоді кожному журналісту хотілося бути причетним до процесу переконання людей у тому, що незалежність нам необхідна». Він наголошує, що до проголошення Незалежності «гартівців» постійно докоряли за націоналізм, а потім за брак національної самосвідомості.

Серед ведучих «Гарту» були Василь Яцура, Ігор Слісаренко, Олександр Ткаченко, які спочатку прийшли на студію як практиканти. Василь Яцура (у 1986р. – редактор, керівник творчого об'єднання «47» («Гарт») Держтелерадіо України). 1998р. – президент і головний редактор журналу «Телерадіокур'єр», президент Центру медіа ініціатив; член редколегії журналу «Среда» (м. Москва). З 1993р. – генеральний директор Об'єднання недержавних телерадіостанцій України «УНІКА-TV».

Кілька слів про особистості: **Ігор Слісаренко** (1996-2002рр.) – заступник головного редактора ТСН студії «1+1», у 2003р. – керівник міжнародного відділу і ведучий телепрограми «Вікна в світ» телеканалу СТБ. Протягом 2003-2005рр. – ведучий програми «Вражіння» Громадського радіо. Доцент кафедри глобалістики, політології і паблік рилейшнз Міжнародного відкритого університету розвитку людини «Україна»; **Олександр Ткаченко** – український журналіст, телеведучий та продюсер, генеральний директор «1+1». 1988-1991рр. – редактор і ведучий щотижневої телепрограми «Молодіжна студія «Гарт» на державному телеканалі УТ-1 (творчого об'єднання «47» («Гарт»). Із серпня 2008р. – генеральний директор групи каналів «1+1», до якої входять «1+1», «2+2», «ТЕТ» та «Сіті» (який з 2012р. переформатований у дитячий канал «ПлюсПлюс». 1993р. створив телекомпанію «Нова мова», яка виготовляла аналітичну програму «Післямова». Восени 1994-го «Післямова» вийшла в ефір на УТ-1, а 1996-го почала виходити на «1+1». У цей період О. Ткаченко очолив службу новин ТСН на каналі «1+1» та став заступником генерального продюсера каналу. 1998-го Олександр пішов з «1+1», зосередившись на розвитку «Нової мови». Протягом року компанія виробляла для телеканалу «Інтер» авторську програму О. Ткаченка «Обличчя світу», гостями якої були Далай-лама, Піночет, Жан Кретьєн, Борис Березовський. У 1999р. О. Ткаченко очолив Новий канал. У 2005-му – став головою правління та одним із акціонерів ЗАТ «Одеська кіностудія». Продюсував фільм українського режисера Єви Нейман «Біля річки», а також популярні телесеріали. У 2008р. працював у Москві заступником генерального директора телеканалу РЕН-TV. У серпні 2008-го став генеральним директором групи «1+1».

Автор і ведучий програми «ТкаченкоUA», зазначає, що перші матеріали (які вийшли на УТ-1), він почав робити їх ще будучи студентом у м. Запоріжжі. Це були випадкові матеріали. *«Нам головний редактор, ну, тоді була така тенденція, щоб, коли люди, які хотіли щось зробити свого часу і не зробили, вони, коли бачили молодих, які здатні більш-менш щось зробити, вони кидали такі кісточки - не кісточки, ідеї, які вони не могли втілити в життя, а коли вони на нас дивилися, вони бачили, що ми можемо, таке нове мислення було, таким чином. І дуже класно, що один-два таких людей нас, припустимо, ну, не дуже сильно, але так обстоювало. І, в принципі, це така була школа гарту і закалки. ... Так співало, що в 90-му році я закінчив університет і в 91-му я залишив «Гарт», тому*

що, коли після п'ятку, ну п'ятку взагалі цікаво розпочинався. Я прийшов на «Гарт», я не знав, що щось сталося, ну просто чомусь...».

Перші кроки у телевізійну журналістику О. Ткаченко згадує так: *«Мені і моєму товаришу Ігорю Слісаренку було всього по 22 роки, і ми почали робити випуск популярної тогді програми «Молодіжна студія «Гарт»». Зняли її, прийшли здавати, проте із восьми сюжетів у ефір дозволили видати лише два. Ми наполягали: «Або все, або нічого». І тоді завіділом студії Андрій Папуша і головний режисер, набагато старші від нас, пішли доводити керівництву нашу правоту. Через деякий час повідомили, що вдалося відстояти ще три-чотири сюжети. Перед нами став вибір: або йти на компроміс, щоби сюжети вийшли в ефір, або загалом відмовитися. Ми наполягли. І більшість сюжетів все-таки вийшла. Так ми розпочали свою телевізійну кар'єру: з одного боку, студентам вперше у житті дали шанс на радянському телебаченні зробити повноцінний випуск програми, яка транслювалася для всього СРСР, з іншого боку – ми пішли на компроміс, так як більшого у тій ситуації досягти було неможливо. Символічно, що в тій програмі було інтерв'ю із Миколою Амосовим, у якому він говорив про таке нетипове у Радянському Союзі поняття, як компроміс».*

«Молодіжна студія «Гарт»» відкрила багато імен, проторила «дорогу у світ», які сьогодні успішні, відомі й плідно працюють на ниві мас-медіа. Серед них: **В. Нечипорук** (нині генпродюсер Українського тижня моди), **Ганна Безлюдна** (1991р. – редактор відділу науково-популярних програм Держтелерадіо України, 1992р. – кореспондент, ведуча молодіжної студії «Гарт»). Журналістську кар'єру продовжила на першому в Україні комерційному каналі «УТ-3», як автор та ведуча низки рейтингових програм, створених за оригінальним авторським форматом. Заслужений діяч мистецтв України, заступник директора дирекції програм Першого Національного **Олександр Косяченко**. Практичних навичок режисерської справи він «набував» під час роботи над численними проектами Першого, серед них: «Студія 5», телемарафон «Дзвони Чорнобиля», музично-розважальна програма «П'ять хвилин на роздуми», «Молодіжна студія «Гарт»», інтернаціональний музичний проект «10+10».

1992-1993рр. – редактором молодіжних телепрограм, спеціальним кореспондентом молодіжної студії був відомий у телевізійному й науковому світі – **Анатолій Яковець**. 1995р. працював на Одеському телерадіооб'єднанні, керівником Молодість», директор молодіжного каналу «ЮНІОР-TV». Зараз – кандидат філологічних наук, доцент Могиллянської школи журналістики, сам навчає студентів.

Анатолій Бондаренко – журналіст, редактор, телеведучий каналу «Інтер». Зараз працює в пошуковому телепроекті «ЖДИ МЕНЯ. Україна». Починав творчу кар'єру в Головній редакції інформації УТ – працював випусковим редактором програм «Актуальна камера» та «Новин». В 1989-90рр. створив власну авторську інформаційну програму «Вечірні Новини», яка виходила в ефір щочетверга в перерві Молодіжної студії «Гарт», а згодом набула популярності і стала щоденною. Під час роботи в Держкомітеті з телебачення і радіомовлення як провідний оператор брав участь у створенні циклів «Кукурік і Ко», «Телекросворд», «Молодіжна студія «Гарт», «Фант-лото «Надія», «Клас-юніор-бізнес» та ін.

Ольга Кисла – виконавчий продюсер інформаційного мовлення СТБ, яка професійну діяльність починала у Головній редакції передач для молоді телеканалу УТ-1. Як режисер брала участь у створенні програми Молодіжна студія «Гарт», музичного додатку «Топ-Гарт», працювала у спільних проектах із «Взглядом», у тому числі над складними прямими трансляціями рок-концертів та інших масових заходів, зокрема трансляцією «Слов'янського базару» на кілька країн.

Олександр Топчій – заступник генерального директора Миколаївської обласної державної телерадіокомпанії, Заслужений журналіст України. Протягом п'яти років був постійним автором-кореспондентом молодіжної студії «Гарт» (УТ-1) на Півдні України.

Український письменник, перекладач, науковець, кандидат філологічних наук, голова міжнародного відділу Спілки письменників України – **Юрій Покальчук**. Значна частина життя Юрія була пов'язана з ТБ. Він працював на телеканалі «1+1», був членом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, а останнім часом – головою Громадської ради при Нацраді.

У 1984-1990рр. автором низки сценаріїв і співстановник телефільмів («Рота імені Шевченка») на «Гарті» був режисер **Сергій Полховський**; 1987 – автор сценарію і співстановник телефільму про неповнолітніх злочинців («Тому, що люблю») тощо.

Відома постать **Віктора Рибаченка**, який був автором та постійним ведучим ряду ТБ і радіопрограм (1980-1994рр.) на Держтелерадіо України. Серед них: «Трикутник», «Істина дорожче», «Молодіжна студія «Гарт» тощо. Наразі він – заступник Голови партії «Третя сила», Член Політвиконкому та Центральної Ради цієї партії, Член Координаційної ради міжнародної спілки іміджмейкерів, Член Президії Спілки рекламистів України, Директор Фондації конструктивних ініціатив «Третя сила» тощо.

Дмитро Тузов (1993-96рр. – автор і ведучий програми «Молодіжна студія «Гарт» , 1993-95 працює у редакції програм для молоді Національної телекомпанії України, спецкор Молодіжної редакції). З 1996р. – автор телепрограм («Інтер», ICTV) «Час європейський», НТЦ («Практик-TV»), «Україна може!» (УНІКА-TV), автор і ведучий циклу політичних ток-шоу «Ток-ринг» на «Першому Національному». З 1999р. – директор департаменту інформації та публіцистики. Наприкінці 2002 – стає ведучим аналітичної програми «Тоніс-інформ», аналітичної програми «24 години» на ТК «Тоніс». 2005р. отримав звання «Заслужений журналіст України». Автор документальних фільмів «Антитерор», британсько-українського телепроекту «Острови, де народжується майбутнє».

Звісно цей список можна продовжувати. Сучасний молодіжний програмний продукт лише «виформовується». Як зазначає В. Самченко: *«Зараз вітчизняне ТБ – переважно реаліті, шоу, нескінченні російські ведучі і «зірки», маніпулятивна або розважальна інформація у новинах і різні «страшилки». Але було й по-іншому. Період, коли телепрограми намагалися робити соціально значущими. Останнім часом у вітчизняному телебаченні спостерігаємо, на превеликий жаль, деградацію контенту»*. З нею погоджується О. Андріяш, зазначаючи у статті «Молодіжне телебачення:

український формат» про таке: «Молодь сучасної України абсолютно не забезпечена якісним телевізійним продуктом. Причому здебільшого вона сама цього не усвідомлює, оскільки давно розчарувалася тим, що показують на наших екранах. На кого орієнтоване сучасне українське молодіжне ТБ? І чи є рецепт його оздоровлення? ...Юнаків та дівчат ТБ годує переважно різноманітними талант-шоу та видовищними танцювальними проектами – тобто тим самим, що спокійно можуть спожити і перетравити, наприклад, звичайні домогосподарки. Однак потрібне створення нішового телевізійного продукту – тільки для молоді... Якісний молодіжний телепродукт – завдання не з легких. До того ж, молодь ставить до ТБ надзвичайно високі вимоги. Вона одразу ж чітко бачить і легко вловлює фальш, ненатуральність та непрофесійність підходу».

Таким чином, саме молодіжні ТБ-студії стають тим стартовим майданчиком, який призводить до позитивних змін у цьому секторі ТБ-простору. Адже у цілому молодіжні програми – це обов'язковий складник програмної політики загальнонаціональних каналів, і вона має втілюватися якнайповніше і сумлінніше. Одним з пріоритетних завдань державного телеканалу є створення ефірного простору для молоді. Перші кроки для цього вже зроблені. Лишається творити, щоби побачити й почути гасло: «В ефір!» (як 1986-го: «Гарт» – в ефір!»).

ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ ПО МОНТАЖУ

1. Відкриваємо програму для нелінійної обробки відеоматеріалу *Adobe Premiere CS4*.

Створюємо новий проект: відкриваємо меню *File* → *New* → *Project*.

У вікні, що відкрилося, маємо дві вкладки *General* (загальні налаштування) та *Scratch Disks* (для визначення параметрів робочих дисків).

У вкладці *General* знаходяться категорії налаштувань: *Action and Title Safe Areas* (безпечні ділянки екрана для відеоматеріалу і тексту); *Video, Audio* (формати відображення), *Capture* (захолення відео), *Location* (місце збереження проекту); *Name* (назва створеного проекту).

Задаємо всі необхідні параметри → клікаємо мишкою на кнопку *OK*.

Вікно *New Sequence* (нова послідовність), що відкрилося, має декілька вкладок: *Sequence Presets* (попередні установки послідовності), *General* (загальні), *Tracks* (треки).

У *Sequence Presets* вибираємо один із варіантів попередніх установок послідовності, відповідно до формату відео: *AVI* (Audio Video Interleave), *MPEG* (Motion Picture Experts Group), *WMV* (Windows Media Video), *MOV*. Якщо відео має інші формати – його необхідно конвертувати в зазначені формати.

Вкладка *General* (загальне) допоможе визначити режим монтажу (редагування) – *Editing Mode, Timebase* – для наповнення основи проекту, *Playback Settings* – надає можливість попереднього перегляду.

Зауважимо, що для економії навчального часу, у комп'ютерних програмах для нелінійного монтажу у всіх робочих блоках вже виставлені необхідні параметри всіх налаштувань: *Frame Size* (розмір рамки), *Pixel Aspect Ratio* (форма пікселя), *Fields* (розміщення полів), *Display Format* (формат відображення), *Sample Rate* (частота дискретизації аудіо), *Video Previews*

(формат відеофайлів), *Codec* (тип кодека), а також *Maximum Bit Depth* (максимальна глибина кольору) тощо.

Для збереження заданих налаштувань клікніть мишкою у вкладках *General* і *Tracks* на *Save Preset*. Після цього натисніть на кнопку *OK*.

2. Вивчаємо параметри налаштувань інтерфейсу

Основні програми вікна, що представлені на екрані:

- вікно проекту (*Project*), використовуйте для роботи з файлами, що імпортуються (тобто завантажуються із інших тек (папок) жорсткого диску чи інших носіїв: DVD-, CD-дисків, flash-карт тощо);
- вікно попереднього перегляду та імпорту даних (*Media Browser*);
- вікно перегляду вихідного відеофайлу (*Source*);
- вікно перегляду скомпільованих відеокадрів (*Program*);
- вікно тимчасової лінійки (*Timeline*) для монтажу відеофільму з розташованих уздовж тимчасової осі фрагментів відеокліпів.

Деякі вікна мають по кілька вкладок. У вікні *Project* є вкладка *Resource Central* (центр управління ресурсами), у вікні *Source* є *Effect Controls* (управління ефектами) і *Audio Mixer* (аудіо мікшер). При необхідності – ми їх використовуємо (стабілізація зображення, корегування якості звуку тощо).

Вікно *Media Browser* дозволяє пережкнутися на вкладки *Info* (інформація), *Effects* (ефекти) і *History* (історія).

Пам'ятайте, що **не бажано** від'єднувати вкладку від вікна або зготувати/розгортати вікна на весь екран монтажною програмою (хоча на старших курсах це використовується для швидшої роботи по виготовленню ТБ-матеріалу).

3. Window (Вікно) в Adobe Premiere CS4

Розділ меню *Window* (вікно) призначений для управління вікнами і робочими областями. Щоб налаштувати його робочу область → *Workspace*. Також необхідно у списку вибрати потрібне вікно:

- *Audio* (аудіо) – призначений для роботи з аудіофайлами.
- *Color Correction* (цетокорекція) – задає колірний баланс відео.
- *Editing* (монтаж) – використовується для проведення лінійного монтажу відеофрагментів.
- *Effects* (ефекти) – дозволяє додавати і редагувати спецефекти.
- *Metalogging* (додавання опису) – використовується для внесення додаткової інформації про файл або відеоматеріал.

Увага! На початкових етапах виконання обробки аудіовізуальних матеріалів **не рекомендуємо** клікати мишкою на *New Workspace* (нова робоча область), адже це дозволяє відкриття вікон як додатковий режим та видалення робочої області (*Delete Workspace*). Також не варто застосовувати *Reset Current Workspace* (скинути налаштування поточної робочої області, або повернути робочу область до налаштувань за умовчанням) та *Import Workspace from Projects* (імпортувати налаштування робочої області з проектів). При необхідності – запитайте у викладача, або покличете співробітника навчальної лабораторії.

4. Вікно Project (Проект) в Adobe Premiere CS4

Одне із головних вікон інтерфейсу згаданої програми є *Project* і призначений для роботи із файлами проекту, що створюються чи редагуються.

У верхній частині вікна (ліворуч, горизонтально) мініатюри відео чи інших імпортованих (переміщених) матеріалів, що будуть задіяні у роботі. Кнопка *List View* (список) застосовується для відображення імпортованих файлів у вигляді списку. Під ним – кнопки для управління цими файлами.

Кнопка – *Icon View* (ікони) – відображує ці файли у вигляді списку ікон із зображенням мініатюр кліпів. Кнопка *Automate to Sequence* дозволяє автоматично додавати вибрані кліпи у телематеріал. Кнопка *Find* відповідає за пошук фрагментів, *New Bin* створює теки для розміщення кліпів, що імпортуються, *New Item* відповідає за додавання в проект нового об'єкту, *Clear* видаляє вибрані фрагменти з проекту.

У списку всіх доданих компонентів для їх перегляду, двічі клікніть по його мініатюрі або по іконі зліва від назви компонента, після чого він з'явиться у вікні *Source* (джерело), яке розташовується поряд (правіше від першого вікна). Його призначення – попередній перегляд і вибір потрібних фрагментів. Для роботи клікайте мишею на кнопки: *Poster Frame* (фоновий кадр) і *Play-stop Toggle* (перемикач відтворення / зупинка відео чи звуку).

Обравши необхідний фрагмент за допомогою дужок (*{* – початок фрагменту, *}* – кінець) клікаємо мишею на виділеному фрагменті й перетягуємо (затиснувши праву клавішу миші) на робочу лінійку (*Timeline*) на перший чи інший трек (рядок – *Video 1, Video 2...*, *Audio 1, Audio 2...*). Цей спосіб застосовується й для зміни тривалості (хронометражу) відео (кліпу).

Обираємо *File* → *Import* – перетягуємо відео у вікно *Source*.

Стаavimo повзунок на тимчасовій шкалі у те місце, звідки повинен починатися кліп, і натискаємо на першу із двох кнопок із зображенням фігурної дужки «*{*» (*Set in Point*). На тимчасовій шкалі з'явиться відповідний маркер. Аналогічні кроки здійснюємо і в точці завершення кліпу, тільки тиснемо не на першу, а на другу «*}*» (кнопку *Set out Point*). На шкалі з'явиться відповідний маркер.

Тепер можна перетягувати обране (обрізане) відео в *Timeline* (область для подальшого редагування).

Альтернативний варіант зміни тривалості відеокліпу – звуження (стискання) або розширення (розтягування) його кінців в монтажній області. На панелі інструментів активуємо кнопку *Selection Tool* і підводимо курсор до одного із кінців кліпу. При появі значка [*↔*] – клікніть по вибраному краю кліпу і, утримуючи натиснуту ліву кнопку миші, пересуваємо на потрібну відстань.

5. Вікно *Monitor* в *Adobe Premiere CS4*

Вікно *Monitor* призначене для відображення вихідних і перетворюваних відеофайлів. Для перегляду вихідного відео використовується ліва половина вікна монітору, під назвою *Source*. Змінний відеофайл відображується в сусідньому вікні (праворуч) під назвою *Program*.

Щоб додати відео чи інше у вікно *Source*, необхідно спочатку імпортувати його через меню *File* → *Import*, і клікнути по найменуванню у вікні

Project. Нижче власне відеокліпу розміщується тимчасова лінійка, рухаючи по ній повзунком – можна переходити до будь-яких частин відеокліпу.

Під кліпом у вікні *Source* знаходяться різні кнопки управління. По центру розташовуються кнопки відтворення/ зупинки (*Play/ stop Toggle*), перемотування вперед/ назад (*Step Back/ forward*) і переходу до попереднього / наступного маркера (*Go to Previous/ next Marker*).

Щоб змінити масштаб відеокліпу, що відображується, використовується кнопка із стрілкою вниз (↓), розташована відразу під відеокліпом. Натиснувши на цю кнопку, можна вибрати одне із значень масштабу у відсотках, або пункт *Fit*, внаслідок чого відеозображення буде внесене в поточне вікно *Source*.

Дещо нижче за відеофрагментом розташовується тимчасова лінійка, пересуваючи повзунок якої можна переходити до різних частин відео / аудіофрагменту.

6. Робота із монтажною областю *Timeline*

Для склеювання (поєднання) і редагування відео / аудіофрагментів в цілісний відеофільм використовується монтажна зона вікна *Timeline*.

Щоб додати відео / аудіофрагменти на тимчасову лінійку, можна натиснути лівою кнопкою миші на зображення відео / аудіофрагменту у вікні *Source*, і утримуючи її, перетягнути кліп в монтажну область.

Тимчасова лінійка є шкалою часу із повзунком, яким можна рухати для швидкого переходу до певних сегментів відео / аудіофрагментів. Зміна масштабу тимчасової лінійки здійснюється шляхом переміщення повзунка в нижній лівій частині панелі вікна *Timeline*, або шляхом перетягання кінця лінії над тимчасовою шкалою ліворуч чи праворуч.

Головний блок монтажної області поділений на дві частини – відеотреки і аудіотреки – для додавання і редагування файлів відповідних типів. Для активації / деактивації конкретного фрагменту в монтажній області клікніть по ньому правою кнопкою миші і натискуйте на кнопку *Enable/ disable*.

Зліва від монтажної області у вікні *Timeline* розташовуються кнопки для швидкого управління доданими на тимчасову лінійку кліпами: *Toggle Track Output* (включити/ відключити вміст трека), *Toggle Sync Lock* (включить/ відключити синхронізацію фрагментів), *Toggle Track Lock* (відкрити/ закрити трек), *Set Display Style* (встановити стиль відображення), *Show Keyframes* (показати ключові кадри).

7. Інструменти панелі *Timeline* в Adobe Premiere CS4

Інструментами панелі *Timeline* є такі:

- *Selection Tool* (клавіша V) – основний інструмент редагування фрагментів у монтажній області *Timeline*. Активувавши цей інструмент і клікнувши лівою кнопкою миші по вибраному фрагменту відео/ аудіо або простору між його частинами, ви тим самим виділите ці об'єкти, внаслідок чого по їх контуру з'явиться рамка темного кольору.

- *Track Select Tool* (клавіша A) – використовується для виділення всіх відео/ аудіофрагментів певної доріжки монтажної області за допомогою лівого кліка миші на першому відео/ аудіофрагменті з серії, яку потрібно виділити.

- *Ripple Edit Tool* (клавіша B) – змінює виключно початкову або кінцеву точку вибраного відео/ аудіофрагменту.
- *Rolling Edit Tool* (клавіша N) – дозволяє змістити положення стику (місця поєднання) двох відео/ аудіофрагментів ліворуч або праворуч.
- *Rate Stretch Tool* (клавіша X) – змінює швидкість відтворення відео/ аудіофрагменту шляхом його розтягування чи стиснення (зменшення / збільшення хронометражу, тривалості).
- *Razor Tool* (клавіша C) – здійснює операцію роз'єднання (розрізання) відео/ аудіофрагментів на частини. Може використовуватися для видалення окремих його фрагментів з монтажною області або роз'єднання (розбиття) відео/ аудіофрагментів на частини для обробки їх різними фільтрами.
- *Slip Tool* (клавіша Y) – призначена для зміни початкових і кінцевих кадрів відео/ аудіо, що межують ліворуч і праворуч із іншими частинами.
- *Slide Tool* (клавіша U) – переміщує виділений відео/ аудіофрагмент праворуч або ліворуч із збереженням початкової кількості кадрів цього фрагменту, але із скороченням числа кадрів того відео/ аудіо, на який він накладається або на який переміщується.
- *Pen Tool* (клавіша P) – використовується для редагування різних ефектів, доданих в кліп, шляхом розставлення контрольних крапок і зміни форми і положення лінії ефекту.
- *Hand Tool* (клавіша H) – дозволяє пересувати монтажну область ліворуч/ праворуч зі всіма розташованими на ній відео/ аудіофрагментами з метою пошуку потрібного місця для їх додавання або переміщення на тимчасовій лінійці.
- *Zoom Tool* (клавіша Z) – використовується для задання (визначення) масштабів відображення відео/ аудіофрагментів.

8. Додавання відео/ аудіофрагментів в монтажну область

Відкриваємо вікно *Project* → *File* → *Import* (або Ctrl+i) – вибираємо лівою кнопкою миші потрібний файл → відкрити.

Щоб переглянути вибраний відеофрагмент у програмі – двічі клікаємо лівою кнопкою миші по іконці зліва від його назви у вікні *Project*, після чого він з'явиться у вікні *Source*.

Для редагування його необхідно додати в монтажну область (за допомогою звичайного перетягування). Щоб додати кілька відео – виділяємо їх у вікні *Project*, утримуючи натиснутою клавішу *Control*.

Автоматично з'єднує відеофрагменти в монтажній області кнопка *Snap* (знаходиться під індикатором таймера) у вікні *Timeline*. Якщо ви вставлятимете новий фрагмент між двома іншими – то за умовчанням він накладатиметься на них, замінюючи собою вихідні частини. Для того, щоб вставити відеофрагмент між двома іншими (без ефекту накладання при переміщенні відео, що додається), утримуємо натиснуту кнопку *Control*.

9. Вирізання фрагменту кліпу за допомогою інструменту Razor

Активізуємо на панелі інструментів кнопку *Razor* → підводимо лезо до того місця відео чи аудіо, де потрібно зробити розріз, і розділяємо на два

фрагменти. Для розрізати відразу декількох фрагментів, що знаходяться на паралельних треках, вибираємо кнопку *Razor* і утримуємо кнопку *Shift*.

Щоб видалити якесь відео (чи частину) кліпу – робимо розріз (*Razor*) на початку і на кінці → тиснемо *Delete*. З'єднати ділянки кліпу → права кнопка миші на пустій області між частинами → *Ripple Delete*.

Для видалення всього відеофрагменту кліпу без розрізання → виділяємо його → *Edit* → *Clear*. Те ж саме можна зробити за допомогою кнопки *Delete*.

10. Робота зі стиками кадрів відео

Монтаж стиків здійснюється двома способами: кнопками *Rolling Edit Tool* (поєднання) або *Ripple Edit Tool* (зрушення, рос.: сдвиг) на панелі інструментів. При використанні цих інструментів один фрагмент кліпу замінюватиме іншу частину відео (тим самим збільшуватиме тривалість одного із них).

Монтаж із поєднанням: *Rolling Edit Tool* (поєднання) → ставимо курсор на стику двох кліпів і переміщуємо його праворуч/ ліворуч, утримуючи натиснуту ліву кнопку миші. Те ж саме можна зробити за допомогою *Ripple Edit Tool* (зрушення).

11. Зміна швидкості відтворення (рос.: воспроизведения) відео

Є два способи: 1. Виділяємо потрібний фрагмент → в меню *Clip* → *Speed/Duration* (швидкість/ хронометраж).

2. Простіше: натискаємо правою кнопкою миші на виділеній області відео → у вікні, що з'явилося, вибираємо *Speed/Duration*.

Додаткові можливості є у меню *Clip: Reverse Speed* – відтворення відео у зворотньому порядку, *Maintain Audio Pitch* – визначення висоти тону, *Ripple Edit*, *Shifting Trailing Clips* – зрушення, при якому проміжки між кліпами видаляються, а при уповільненні – зрушення здійснюється ліворуч, *Rate Stretch* – зміна швидкості відтворення відео у монтажній області.

12. Масштаб і переміщення в Adobe Premiere CS4

Для переміщення: панель інструментів → *Hand Tool* (рука) → затискаємо ліву кнопку миші в монтажній області і рухаємо курсор в потрібний бік.

Для визначення *Zoom Tool* (масштаб): на монтажній області (курсор буде у вигляді лупи зі знаком +) → клікаємо лівою кнопкою миші на потрібному місці для збільшення, а для зменшення розміру, утримуючи *Alt*, клікаємо лівою кнопкою миші на потрібну область.

ПЗверніть увагу: є альтернатива: натискаємо «+» для збільшення, «-» – для зменшення.

13. Прокрутка кадрів відео і редагування

Slip Tool (прокрутка, клавіша Y) дозволяє редагувати кліп шляхом прокрутки внутрішнього кліпу. При цьому загальний хронометраж матеріалу лишається без змін.

Slide Tool (прокрутка зі зміщенням, клавіша U) – редагує кліп у такий спосіб, що сусідні робочі сегменти внутрішнього кліпу накладаються один на інший.

14. Стоп-кадр відео в Adobe Premiere CS4

Frame Hold (зупинка кадру) – використовується для стоп-кадру. Вибираємо на монтажній області певний сегмент відео, де ми хочемо зупинити

і вибрати кадр → переходимо в меню *Clip* → ставимо курсор на розділ *Video Options* → у меню, що відкрилося, вибираємо *Frame Hold* (зупинка кадру) → натискаємо. Далі з'являється вікно з такими функціями: *Hold On* – зупинити на: *In Point* – початок кліпу, *Out Point* – його кінець. Таким чином кліп уповільнюється у вибраних точках.

15. Спецефекти в Adobe Premiere CS4

Є два основні типи ефектів: *статичні й динамічні*. Ефекти першого типу впливають на всі кадри відео, інші – діють при переміщенні від одного кадру до іншого. Робота з ефектами в програмі здійснюється у двох спеціальних вікнах: *Effects* (ефекти) і *Effect Controls* (управління ефектами).

Виділяємо потрібний кліп в монтажній області за допомогою інструменту виділення, внаслідок чого у вкладці *Effect Controls* з'явиться список ефектів вибраного кліпу для їх подальшого налаштування. Додавання нових ефектів → у вікні *Effects*. Списки всіх ефектів розподілені по теках, залежно від того, до якої групи вони відносяться: *Presets* (передумовки), *Audio Effects* (звукові ефекти), *Audio Transitions* (звукові переходи), *Video Effects* (відеоефекти), *Video Transitions* (відеопереходи).

Щоб відкрити одну з цих тек, клікніть по значку трикутника праворуч від її назви. Аналогічно відкривається вміст внутрішніх тек. Якщо ви знаєте назву необхідного ефекту – введіть ключове слово в рядку пошуку у верхній частині вікна *Effects*.

Щоб накласти ефекти на відео → виділяємо його в монтажній області вікна *Timeline* → клікаємо по обраному ефекту у вікні *Effects*, утримуючи натиснуту ліву кнопку миші → перетягуємо його у вікно *Effect Controls* (або на потрібний кліп в монтажній області). Автоматично у вікні *Effect Controls* з'являються додаткові параметри ефекту, зміни яких будуть відображені у вікні *Program* (програма).

Наприклад, при додаванні ефекту мозаїки (*Mosaic In*), у вікні *Effect Controls* для зміни розміру блоків мозаїки по горизонталі пересувайте повзунок по верхній осі (*Horizontal Blocks*) до здобуття потрібного розміру. Аналогічно можна змінити розмір блоків мозаїки по вертикалі, пересуваючи повзунок на наступній осі в розділі *Vertical Blocks*.

Для накладання чи відміни певного ефекту, доданого у вікно *Effect Controls* → кнопка *Toggle the Effect On or Off* із зображенням букв «fx» (праворуч від найменування ефекту). При включеному ефекті, кнопка знаходиться в активному стані. Щоб видалити ефект → виділяємо його у вікні *Effect Controls*, після чого в розділі меню *Edit* виберіть команду *Clear*. Для видалення всіх ефектів одночасно → правою кнопкою миші клікаємо по назві вікна *Effect Controls* → команда *Remove Effects* → у вікні, що відкрилося, ставте галочки навпроти ефектів → кнопка *OK*.

16. Створення динамічного ефекту в Adobe Premiere CS4

Робота з ключовими кадрами, крім вікна *Effect Controls*, може здійснюватися безпосередньо в монтажній області вікна *Timeline*.

Включення відображення лінії ключових кадрів в кліпі здійснюється за допомогою *Show Keyframes* → Show Keyframes (показати ключові кадри).

Вибираємо один із доданих до кліпу ефектів, натискаємо на стрілку праворуч від назви поточного ефекту. Далі ставимо курсор у вибране місце тимчасової шкали кліпу → тиснемо кнопку *Add/ Remove keyframe* (додати/ видалити ключовий кадр). Після цього, виділяючи кожен ключовий кадр по черзі, задайте для нього індивідуальні налаштування вибраного ефекту.

Часто у кліп додають ефект прозорості. Є два способи: 1. Виділяємо в монтажній області кліп → вікно *Effect Controls* → *Opacity* (непрозорість) → кнопка «fx» (якщо була відключена). Ліворуч тиснемо на значок трикутника → *Opacity* (додаткові можливості *Opacity*): ступінь непрозорості *Blend Mode* (режим накладання). 2. Вибираємо на монтажній області частину кліпу для зміни → *Show keyframes* (відображувати ключові кадри) → із списку, що відкрився, вибираємо команду *Show Opacity Handlers* (показати маркери непрозорості). На кліпі в монтажній області з'являється жовта лінія, яка відображає ступінь прозорості → *Selection Tool* або *Pen Tool* (зміна загального рівня прозорості).

17. Створення ефекту плавного відеопереходу в Adobe Premiere CS4

Суть цього ефекту полягає у заміщенні особливим чином відеозображення або звуку одного кліпу іншим відео або аудіо. У монтажну область розміщуємо кілька кліпів так, щоб вони дещо накладалися один на одного. У вікні *Effects* (ефекти) виберіть один із варіантів ефекту відео (*Video Transitions*) або аудіо (*Audio Transitions*) переходу і перетягніть його, утримуючи натиснуту ліву кнопку миші, на ту область накладання двох кліпів, до якої ви хочете додати цей ефект. При потраплянні курсора на область стику кліпів, форма курсора зміниться на спеціальне зображення, в цьому місці відпустіть кнопку миші. Для детальнішого налаштування цього ефекту клікніть двічі лівою кнопкою миші у місці стику двох кліпів. Як результат, у вікні *Effect Controls* з'являться додаткові параметри редагованого ефекту переходу, його тривалість → (*Duration*), початок і кінець дії ефекту тощо.

Для додавання аудіопереходу, виберіть один із ефектів у теці *Audio Transitions* у вікні *Effects* і здійсніть ті самі ж кроки, що й з відео.

18. Робота із аудіо (звуком) в Adobe Premiere CS4

1. *Set display style* (встановити стиль відображення) → *Show waveform* (показати графік гучності) → *Show Keyframes* (показати ключові кадри) → *Show Clip Volume* (показати гучність кліпу) або *Show Track Volume* (показати гучність треків) → активізуємо *Selection Tool* (виділення) або *Pen Tool* (перо) на панелі швидкого доступу → утримуючи ліву кнопку миші, рухаємо у монтажній області лінію гучності вгору/ вниз.

2. Створення динаміки звуку в різних областях аудіо → *Add/ remove keyframe* → *Pen Tool* (ставимо крапки, де потрібно посилити або знизити звук).

19. Додавання титрів до відео в Adobe Premiere CS4

Щоб додати статичні *титри* у відеокліп необхідно, виділіть потрібний відеокліп у вікні проекту *Project* → відкрийте меню *File* → *New* → *Title*. У вікні *New Title*, що відкрилося, можна задати налаштування відео → *Width* (ширина), *Height* (висота), *Timebase* (тимчасова основа проекту), *Pixel Aspect Ratio* (форма пікселя) і назвати файл титрів в полі *Name* → *OK*.

У вікні дизайнера титрів (*Title Designer*) → введіть потрібний текст і відформатуйте його. Також у вікні дизайнера титрів можна створити (якщо треба) різні графічні об'єкти. Після завершення закрийте вікно дизайнера титрів. Створений кліп з'явиться у вікні *Project*. Після чого його можна буде перемістити в потрібне місце на доріжці в монтажній області.

Для зміни параметрів титрів → двічі клікніть по титрах у вікні *Project*.

Зауважимо, що вікно *Title Designer* (дизайнер титрів) складається з таких блоків: безпосередньо вікно кліпу титрів, у якому відображується редагований текст і його фон, блок стилів титрів (*Title Styles*), панелі інструментів (*Title Tools*) і операцій над титрами (*Title Actions*) та панель властивостей титрів (*Title Properties*).

Вікно кліпу титрів поділене на три секції. У верхній секції вікна знаходяться основні елементи управління титрами: створення титрів на основі поточних титрів (*New Title based on Current Title*), налаштування рядка (*Roll/crawl Options*), вибір шаблонів (*Templates*), вибір шрифту і його формату, а також його розміру і вирівнювання. Останніми елементами даного підрозділу є кнопка *Show Background Video* (показати фонове відео) і тимчасова шкала фонового відео.

Панель інструментів *Title Tools*, розташована ліворуч від вікна кліпу титрів, складається з клавіш різних інструментів для створення і редагування блоків титрів. Панель операцій над титрами (*Title Actions*) містить три основні підрозділи операцій: вирівнювання (*Align*), центрування (*Center*) і розподіл (*Distribute*). Панель стилів титрів (*Title Styles*) містить зображення фрагментів тексту, щоб відформатувати різними стилями, які можна застосувати до створюваних титрів шляхом натиснення на піктограму того або іншого стилю.

І остання панель властивостей титрів (*Title Properties*), що знаходиться праворуч від основного вікна кліпу титрів і призначена для форматування тексту титрів шляхом задання йому властивостей. Вона містить декілька підрозділів: *Transform* (трансформація), *Properties* (властивості), *Fill* (заливка), *Strokes* (обрамлення) і *Shadow* (тінь).

Панеллю вікна дизайнера титрів *Title Designer* є *Title Tools*. Всі інструменти оформлення титрів поділяються на декілька категорій. Відокремлених один від одного вертикальними і горизонтальними перегородками.

Перша – складається з двох інструментів: *Selection* (виділення) – для окремих виділень чи групових та їх масштабування, *Rotation* (обертання) – для здійснення обертання текстових об'єктів навколо певної точки.

Друга категорія включає шість інструментів створення і редагування текстових об'єктів: *Type Tool* (горизонтальний текст), *Vertical Type Tool* (вертикальний текст), *Path Type Tool* (текст на доріжці), *Area Type Tool* (горизонтальний текстовий блок), *Vertical Area Type Tool* (вертикальний текстовий блок), *Vertical Path Type Tool* (вертикальний текст на доріжці).

Третя категорія містить інструменти *Pen Tool* (Перо), *Add Anchor Point Tool* (додавання вузлової точки), *Delete Anchor Point Tool* (видалення вузлової точки), *Convert Anchor Point Tool* (перетворення вузлової точки).

І четверта, це – *Rectangle Tool* (прямокутник), *Clipped Corner Rectangle Tool* (прямокутник зі зрізаними кутами), *Rounded Corner Rectangle Tool* (прямокутник із заокругленими кутами), *Rounded Rectangle Tool* (заокруглений прямокутник), *Wedge Tool* (клин), *Arc Tool* (дуга), *Ellipse Tool* (еліпс), *Line Tool* (лінія).

Для створення нових титрів на основі шаблону:

Відкрийте меню *Title* → *New Title* (новий титр) → *Based on Template* (на основі шаблону). У вікні, що з'явилося, *New Title* виберіть шаблон із списку ліворуч. В полі *Name* введіть назву → натисніть *OK*. Після цього відкриється вікно дизайнера титрів *Title Designer*, у якому можна змінювати необхідні параметри нових титрів.

Для створення в Adobe Premiere CS4 титрів, що «біжать» (на кшталт бігунка – рос. бежущая строка), необхідно зробити так:

Відкрийте раніше створені статичні титри. У вікні дизайнера титрів *Title Designer* → натисніть кнопку *Roll/ crawl Options* (налаштування титрів, що біжать). У розділі *Title Type* (тип титрів) виберемо один із варіантів прокручування титрів: *Roll* (що біжать від низу до верху), *Crawl left* (що біжать з правого боку – ліворуч), *Crawl right* (що біжать з лівого боку – праворуч).

У розділі *Timing (Frames)* можна підключити опції початку і кінця кліпу за межами екрану (*Start/end off screen*) і вказати параметри прокрутки титрів на початку (*Preroll*) і в кінці (*Postroll*), а також параметри плавного входу (*Ease-in*) і виходу (*Ease-out*) → *OK*.

29. Експорт відео в Adobe Premiere CS4

Експортувати («вигнати» із проекту програми комп'ютера) кліп можна так:

Виділіть створений відеокліп у вікні *Program* або в монтажній області *Timeline*. Потім відкрийте меню *File* → *Export* → *Media*. У вікні *Export Settings* (налаштування експорту) виберіть потрібний формат (*Format*) і попередні установки (*Preset*) для нього. У полі *Output Name* виберіть директорію та ім'я (назву) фільму, що експортується. Поставте галочки навпроти *Export Video* (експорт відео) і *Export Audio* (експорт аудіо). 5. *Ok* → *Start* → *Queue*.

Щоб експортувати аудіофайл: виділіть створений відеокліп у вікні *Program (Timeline)*. Далі відкрийте меню *File* → *Export* → *Media* та зніміть галочку біля поля *Export Video* (залиште лише біля *Export Audio*). У вікні *Export Settings* (налаштування експорту) виберіть потрібний формат (*Format*) і попередні установки (*Preset*) для нього. У полі *Output Name* виберіть директорію та ім'я аудіофайлу. І останній крок: *Ok* → *Start* → *Queue*.

У такий спосіб можна експортувати будь-які складові фільму. Для цього після виклику вікна *Export Settings* (налаштування експорту) у списку *Format* виберіть необхідний формат медіафайлу.

Якщо Вам виявилось складно, бо хочете докладніше вивчити й швидше набути практичних навичок у роботі з комп'ютерною програмою нелінійного монтажу Adobe Premiere Pro CS4, рекомендуємо переглянути ще відеоуроки, які розміщені у мережі за посиланнями: <http://www.red.com/learn/workflow/workflow-guides> або <http://www.teachvideo.ru>.

Навчальне видання
(українською мовою)

Тернова Алла Іллівна
Захарс Тетяна Арнольдівна

ТЕЛЕВИРОБНИЦТВО

Навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
напряму підготовки «Журналістика»

Рецензент *О.О. Семенець*
Відповідальний за випуск *В.В. Костюк*
Коректор *Н.В. Романюк*